

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

Πτυχιακή εργασία

Led Zeppelin... Νεωτεριστές ή Λογοκλόποι;

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΣΙΛΟΥΛΗΣ

A.M. msa17039

Επιβλέπων: Αθανάσιος Λάιος, Ε.Ε.Π. ΤΜΕΤ

Μέλος εξεταστικής επιτροπής: Δήμητρα Κόνιαρη, Ε.ΔΙ.Π. ΤΜΕΤ

Θεσσαλονίκη

Φεβρουάριος 2021

© Τσιλούλης Νικόλαος, 2021

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δήλωση μη λογοκλοπής

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου».

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Αθανάσιο Λάιο, για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε καθώς και για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγηση που μου παρείχε όλο αυτό το διάστημα.

Θα ήθελα επίσης να απευθύνω τις ευχαριστίες και την ευγνωμοσύνη μου σε όλους όσους προσφέρθηκαν να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιό μου, καθώς συνέβαλαν σε μεγάλο βαθμό στην υλοποίηση της πτυχιακής μου εργασίας!

Περιεχόμενα

Περίληψη / Abstract	6
Εισαγωγή	7
Κεφάλαιο 1: Το φαινόμενο της λογοκλοπής στο έργο των Led Zeppelin	10
1.1 Το φαινόμενο της λογοκλοπής στη μουσική βιομηχανία	10
1.2. Led Zeppelin (1969)	11
1.2.1 Babe I'm Gonna Leave You	11
1.2.2 You Shook Me	12
1.2.3 Dazed and confused	14
1.2.4 Black mountain Side	15
1.2.5 How Many More Times	16
1.3 Led Zeppelin II (1969)	17
1.3.1 Whole lotta love	17
1.3.2 The Lemon Song	18
1.3.3 Moby Dick	19
1.3.4 Bring it on home	19
1.4 Led Zeppelin III (1970)	20
1.4.1 Since I've Been Loving You	20
1.4.2 Gallows Pole	21
1.5 Untitled ή Led Zeppelin IV ή Zoso (1971)	22
1.5.1 Rock and Roll	22
1.5.2 Stairway to Heaven	23
1.6 Physical Graffiti (1975)	26
1.6.1 Custard Pie	26
1.6.2 In my Time of Dying	27
Κεφάλαιο 2: Παρουσίαση της Έρευνας	29
2.1 Μεθοδολογία	29
2.1.1 Το προφίλ των συμμετεχόντων στην έρευνα	29
2.2 Αποτελέσματα ερωτηματολογίου και σχολιασμός	30

2.2.1	Πρώτο ζευγάρι κομματιών	30
2.2.2	Δεύτερο ζευγάρι κομματιών	39
2.2.3	Τρίτο ζευγάρι κομματιών	47
2.2.4	Τέταρτο ζευγάρι κομματιών	54
2.2.5	Πέμπτο ζευγάρι κομματιών	61
2.2.6	Έκτο ζευγάρι κομματιών	67
2.2.7	Έβδομο ζευγάρι κομματιών	73
2.2.8	Όγδοο ζευγάρι κομματιών	79
2.2.9	Ένατο ζευγάρι κομματιών	85
2.2.10	Δέκατο ζευγάρι κομματιών	89
	Κεφάλαιο 3: Συμπεράσματα - Σχολιασμός	97
	Βιβλιογραφία	99

Περίληψη / Abstract

Αυτή η πτυχιακή εργασία έχει κυρίαρχο στόχο να διερευνήσει και να αναλύσει τα βασικότερα τραγούδια του συγκροτήματος Led Zeppelin για τα οποία κατηγορούνται από το ευρύτερο μουσικό κοινό για αντιγραφή/κλοπή στοιχείων από κομμάτια παλαιότερων καλλιτεχνών, ιδίως του μπλουζ ιδιώματος, και στη συνέχεια να εξετάσει τι πιστεύουν οι συμμετέχοντες της έρευνας για το ζήτημα αυτό μέσω ενός ερωτηματολογίου. Στο πρώτο μέρος, μέσω βιβλιογραφικής έρευνας, καταγράφονται τα βασικότερα τραγούδια των Led Zeppelin που εμφανίζουν ομοιότητες με παλαιότερα, και αναλύονται γενικές και ειδικές πληροφορίες για το κάθε τραγούδι ξεχωριστά. Στο δεύτερο μέρος εξηγείται η δομή του ερωτηματολογίου και γίνεται παρουσίαση των αποτελεσμάτων του. Με την σύγκριση των αποτελεσμάτων αυτών με το προφίλ των συμμετεχόντων, γίνεται προσπάθεια να εξαχθούν κάποια συμπεράσματα ανά τραγούδι: Πώς αντιλαμβάνονται οι συμμετέχοντες τις ομοιότητες των κομματιών; Ως προϊόντα δημιουργικής έμπνευσης και επιρροής ή ως προϊόντα αντιγραφής και κλοπής; Στον επίλογο αναφέρονται κάποια γενικά συμπεράσματα που προκύπτουν από την έρευνα του συντάκτη, ενώ αναφέρεται και το τί αποκόμισε ο ίδιος από αυτή την εργασία, καθώς και το τι θα μπορούσε να γίνει σε μια επιπλέον διερεύνηση πάνω σε αυτό το θέμα.

This bachelor degree thesis has the main purpose of presenting the most important songs of the music group “Led Zeppelin” which was widely accused of copying parts of other older artists' songs, especially “blues”, and investigates how research participants view the similarities between the different songs as plagiarism or inspiration. In the first part, through a bibliographical research, Led Zeppelin’s basic songs which have similarities with older one’s are recorded, general and special information for each song is presented. In the second part, the research methodology is presented and there is a descriptive analysis of the results. Comparing the results and the participants profile there is an effort to make conclusions for each song: How do the participants realise the similarities between the tracks? Are they really products of creative inspiration and influence or products of copy and plagiarism? In the last part, some general conclusions of the research are mentioned, as well as researcher’s ideas and suggestions for further research.

Εισαγωγή

Το έναυσμα για την έναρξη της σύνταξης αυτής της εργασίας δόθηκε όταν ο συντάκτης της βρέθηκε σε μια συζήτηση συμφοιτητών του για τους Led Zeppelin. Στη συζήτηση, εκφράστηκε η άποψη από κάποιους ότι οι Zeppelin έχουν αντιγράψει αρκετά μουσικά στοιχεία από παλαιότερους καλλιτέχνες, τα οποία χρησιμοποίησαν στα δικά τους κομμάτια και παρουσίασαν ως δική τους έμπνευση. Στην άποψη αυτή, διαφώνησαν οι υπόλοιποι της συζήτησης, οι οποίοι θεωρούσαν ότι οι Zeppelin έχουν απλώς επηρεαστεί από αυτούς τους καλλιτέχνες, καθώς διαφοροποίησαν τα στοιχεία τα οποία δανείστηκαν και ταυτόχρονα πρόσθεσαν το δικό τους προσωπικό ύφος με αποτέλεσμα την δημιουργία ενός διαφορετικού στυλ μουσικής. Οι δύο αντίθετες απόψεις προκάλεσαν τον προβληματισμό και το ενδιαφέρον του συντάκτη και τον κινητοποίησαν ώστε να ερευνήσει σε βάθος το ζήτημα αυτό για να καταλήξει σε κάποια συμπεράσματα.

Αρχικά, λόγω της ελλιπούς γνώσης του πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, ξεκίνησε ψάχνοντας τους δίσκους και τα τραγούδια του συγκροτήματος. Ήταν η πρώτη φορά που άκουσε κομμάτια του συγκροτήματος τα οποία δεν είναι δημοφιλή και η αλήθεια είναι ότι τον εντυπωσίασαν, κάτι το οποίο του έδωσε μεγαλύτερο κίνητρο για την συνέχεια. Έπειτα, αναζήτησε τα τραγούδια των Zeppelin που κατηγορούνται για κλοπή/αντιγραφή καθώς και τα παλαιότερα τραγούδια τα οποία παρουσιάζουν ομοιότητες με τα κομμάτια τους, τα τραγούδια δηλαδή από τα οποία εμπνεύστηκαν/αντέγραψαν οι Zeppelin. Αφού ξεχώρισε τα κομμάτια των Zeppelin και εντόπισε και τα αντίστοιχα παλαιότερα, άρχισε να ακούει τα κομμάτια αυτά και να κάνει μια πρώτη σύγκριση μεταξύ τους. Όπως ήταν αναμενόμενο, διέκρινε αρκετές ομοιότητες αλλά και διαφορές, σχηματίζοντας μια πρώτη προσωπική άποψη. Ωστόσο, η προσωπική ακουστική σύγκριση δεν ήταν αρκετή για να καταλήξει σε συμπεράσματα. Αμέσως λοιπόν, στράφηκε στην αναζήτηση βιβλιογραφίας, έτσι ώστε να δει τι πιστεύουν άνθρωποι οι οποίοι έχουν ήδη μελετήσει το ζήτημα αυτό και έχουν καταλήξει σε κάποια συμπεράσματα. Στην αναζήτηση αυτή, βρήκε αρκετά επιχειρήματα και απόψεις οι οποίες του έδωσαν μια πιο σφαιρική άποψη για το θέμα. Άμεσα όμως, αυτό που συνέχισε να τον προβληματίζει, ήταν η δική του συνεισφορά στο θέμα, η οποία μέχρι στιγμής, ήταν μηδενική. Έτσι, ενώ βρισκόταν ακόμα στα πρώτα στάδια αναζήτησης της βιβλιογραφίας αναρωτήθηκε τι θα μπορούσε να κάνει για να συνεισφέρει με τον δικό του τρόπο στο ζήτημα αυτό.

Αυτό που σκέφτηκε, ήταν να ερευνήσει τί πιστεύει η σύγχρονη μουσική κοινωνία για όλα αυτά. Αμέσως του ήρθαν στο μυαλό πάρα πολλά ερωτήματα τα οποία μέχρι στιγμής,

ήταν αναπάντητα: Είναι άραγε οι ομοιότητες των τραγουδιών κατανοητές/αντιληπτές από τους/τις Έλληνες/ίδες, νέους/ες μουσικούς; Συμφωνούν με αυτές ή θεωρούν ότι δεν υπάρχουν ομοιότητες; Αν συμφωνούν, ποιες είναι κατα τη γνώμη τους; Τι πιστεύει η σύγχρονη μουσική κοινωνία για τις ομοιότητες αυτές; Θεωρεί ότι πρόκειται για κλοπή ή για έμπνευση και με ποια επιχειρήματα υποστηρίζει την άποψη της; Αντιλαμβάνεται η πλειονότητα με το άκουσμα των κομματιών (χωρίς την αναφορά στο συγκρότημα και στο όνομα των τραγουδιών) ποιο είναι παλαιότερο άρα και ποιο κυκλοφόρησε πρώτο; Πιστεύει ότι η βάση δημιουργίας του ενός αποσπάσματος, στηρίχθηκε έντονα στη δομή του άλλου; Αν ναι, ποιο τραγούδι θεωρεί ότι είναι βασισμένο στο άλλο; Αντιλαμβάνεται ότι τα τραγούδια των Zeppelin έχουν στηριχθεί σε τραγούδια παλαιότερων καλλιτεχνών ή πιστεύουν το αντίθετο; Εντοπίζει στοιχεία, τα οποία εντόπισε και ο γράφων αυτής της εργασίας στην αναζήτηση της βιβλιογραφίας; Παρατηρείται κάποια κοινή άποψη πάνω σε αυτά ή η σύγχρονη κοινωνία έχει διαφορετική άποψη; Υπάρχει κάποια διαφοροποίηση των απαντήσεων ανάλογα με την ηλικία, το φύλο, το μουσικό επίπεδο, τις ακροαματικές εμπειρίες, το πόσο γνωρίζει κανείς το συγκρότημα ή πόσο συχνά ακούει (αν ακούει) τη μουσική του; Όλα αυτά τα ερωτήματα, του φάνηκαν αρκετά ενδιαφέροντα, οπότε με κάποιο τρόπο έπρεπε να βρει τις απαντήσεις που ζητούσε. Η λύση στο πρόβλημα αυτό ήταν η δημιουργία ενός ερωτηματολογίου το οποίο αποτελούνταν σε γενικές γραμμές από τις ερωτήσεις που αναφέρθηκαν προηγουμένως.

Τα δύο κεφάλαια τα οποία αποτελούν το βασικό μέρος της εργασίας αυτής έχουν ως εξής:

Στο πρώτο κεφάλαιο βρίσκεται η παρουσίαση από τα κομμάτια που υποστηρίζεται ότι περιέχουν στοιχεία τα οποία βρίσκονται και σε παλαιότερα κομμάτια (ιδίως μπλουζ) καλλιτεχνών. Η παρουσίαση αυτή, αναφέρει κυρίως τις ομοιότητες και τις διαφορές του κομματιού των Zeppelin με το αντίστοιχο παλαιότερο κομμάτι, τα χαρακτηριστικά των τραγουδιών των Zeppelin τα οποία δεν υπάρχουν σε κάποιο άλλο κομμάτι και είναι αποκλειστικά δική τους έμπνευση καθώς και πιθανές απόψεις οι οποίες κατηγορούν τους Zeppelin για χρήση πανομοιότυπων στοιχείων στα μουσικά τους αποσπάσματα. Όλες αυτές οι πληροφορίες, δεν προέρχονται από εικασίες του συντάκτη ή την προσωπική του κρίση, αλλά από την βιβλιογραφία την οποία αναζήτησε. Να διευκρινιστεί ότι χρησιμοποιήθηκε κυρίως το σύγγραμμα “*Led Zeppelin: Song by Song*” του Popoff Martin.

Στο δεύτερο κεφάλαιο βρίσκεται ο κορμός της εργασίας ο οποίος είναι η έρευνα του συντάκτη, δηλ. το ερωτηματολόγιο, το οποίο δημιουργήθηκε με την βοήθεια των google forms και στάλθηκε στους συμμετέχοντες μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (gmail,

facebook κλπ). Οι συμμετέχοντες αποτελούνται αποκλειστικά από άτομα τα οποία διαθέτουν τουλάχιστον τρία χρόνια συστηματικής μουσικής εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν 3 κατηγορίες: α) Απόφοιτος/η μουσικού γυμνασίου/λυκείου, β) Φοιτητής/τρια μουσικών σπουδών και γ) Καθηγητής/τρια μουσικής. Ο συνολικός αριθμός των συμμετεχόντων στο ερωτηματολόγιο ανέρχεται στους 111. Οι περισσότεροι από αυτούς είναι παλιοί συμμαθητές του συντάκτη από το Μουσικό Σχολείο Λάρισας, συμφοιτητές και καθηγητές του από το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, ενώ ένα μικρό ποσοστό προέρχεται από γνωστούς/ες και φίλους/ες του καθηγητή που επιβλέπει αυτή την εργασία. Στο ερωτηματολόγιο αυτό, οι συμμετέχοντες έπρεπε να ακούσουν 10 ζευγάρια κομματιών τα οποία βρισκόταν στην αρχή της κάθε ενότητας και στην συνέχεια να απαντήσουν στις ερωτήσεις που ακολουθούσαν. Οι ερωτήσεις αυτές ήταν κλειστού και ανοιχτού τύπου. Παρουσιάζονται οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα. Για την ανάλυσή τους χρησιμοποιήθηκαν τα εργαλεία περιγραφικής στατιστικής της Google form. Τέλος ακολουθήθηκε ποιοτική ανάλυση της τελευταίας ερώτησης.

Κεφάλαιο 1: Το φαινόμενο της λογοκλοπής στο έργο των Led Zeppelin

Αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζει σύντομα την έννοια της λογοκλοπής στη μουσική και στη συνέχεια αναλύει μερικά από τα χαρακτηριστικότερα τραγούδια των Led Zeppelin τα οποία κατηγορούνται για κλοπή στοιχείων από παλαιότερα κομμάτια (ιδίως μπλουζ) καλλιτεχνών. Κύριος στόχος είναι να παρουσιαστούν τα κομμάτια για τα οποία κατηγορούνται ότι έχουν αντιγράψει οι Zeppelin, ποιος/α είναι ο συνθέτης/τρια τους και τι ιστορικό παρελθόν υπάρχει μεταξύ των Zeppelin και των καλλιτεχνών αυτών. Επίσης, αναφέρει μουσικά χαρακτηριστικά των τραγουδιών των Zeppelin, όπως για παράδειγμα κάποια ιδιαίτερη τεχνική που χρησιμοποιήθηκε στο τραγούδι, η τοποθεσία στην οποία ηχογραφήθηκε, στοιχεία τα οποία διαφοροποιούν το τραγούδι των Zeppelin από το αντίστοιχο προγενέστερο που του μοιάζει κ.α. Όλα τα τραγούδια που αναλύονται στη συνέχεια, είναι ταξινομημένα κατά δίσκο, σε χρονολογική σειρά από τον παλαιότερο στο νεότερο.

1.1 Το φαινόμενο της λογοκλοπής στη μουσική βιομηχανία

Το φαινόμενο της λογοκλοπής, είναι ένα ζήτημα το οποίο απασχολεί σε μεγάλο βαθμό τη μουσική βιομηχανία και την τέχνη γενικότερα. Ως κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας, ή λογοκλοπή, ονομάζεται το ποινικό αδίκημα κατά το οποίο ένα πνευματικό δημιούργημα χρησιμοποιείται χωρίς την άδεια του δημιουργού του (ό.α. στο Χατζηλάμπρου & Καρούμπαλη 2018:83) ή, με άλλα λόγια, “λογοκλοπή είναι όταν κάποιος αντιγράφει ένα έργο, ολόκληρο ή μέρος αυτού, και στην συνέχεια παριστάνει τον αρχικό δημιουργό του” (ό.α. στο de Icaza 2007:55). Για αυτό το λόγο, υπάρχει και νομικό πλαίσιο που προστατεύει τις αυθεντικές δημιουργίες των καλλιτεχνών (Νόμος 2121/1993, Νόμος 4481/2017). Η πνευματική ιδιοκτησία (πνευματικά δικαιώματα, συγγενικά δικαιώματα, βιομηχανική ιδιοκτησία κ.λπ.) αναφέρεται σε όλες τις μορφές πνευματικής δημιουργίας του ατόμου π.χ. μουσικές συνθέσεις, βιβλία, άρθρα κ.λπ. (de Icaza 2007:17). “Πνευματική ιδιοκτησία είναι το σύνολο των εξουσιών που δίνει ο νόμος στον ιδιοκτήτη ενός πνευματικού έργου (π.χ. τραγούδι, ποίημα, διήγημα κ.τ.λ.), ώστε να το προστατεύει, να το διαχειρίζεται αλλά και να αμείβεται από τρίτους, όταν αυτοί εκμεταλλεύονται την πνευματική του περιουσία” (ό.α. στο Χατζηλάμπρου & Καρούμπαλη 2018:82). Σύμφωνα με το υπάρχον νομικό πλαίσιο, τα δικαιώματα του δημιουργού διαρκούν 70 χρόνια μετά το θάνατο του (Νόμος 2121/1993, Νόμος 4481/2017). Τίθεται, λοιπόν, άκρως σημαντικό, οι μουσικοί, καθώς και οι

μουσικοπαιδαγωγοί, να γνωρίζουν ότι η λογοκλοπή είναι κατακριτέα έτσι ώστε στην περίπτωση προσωπικής δημιουργίας να αποτρέπεται κάθε προσπάθεια καλλιτεχνικής αντιγραφής και στην περίπτωση της εκπαίδευσης να γίνεται γνωστή και σαφής η νομική πλευρά που προστατεύει τον καλλιτέχνη και τα δικαιώματά του (βλ. Κωφίδης 2019. Χατζηλάμπρου & Καρούμπαλη 2018).

1.2. Led Zeppelin (1969)

1.2.1 Babe I'm Gonna Leave You

Μετά από ένα δυναμικό ξεκίνημα στον πρώτο δίσκο ονόματι *Led Zeppelin* με το ροκ τραγούδι *Good times Bad times*, έρχεται ένα τραγούδι εντελώς διαφορετικού χαρακτήρα, το *Babe I'm Gonna Leave you* (Poroff 2017:18).

Γενικά, τα “credits” του τραγουδιού αυτού ποικίλουν. Η πρώτη εκδοχή του, η οποία είναι και η αυθεντική, φαίνεται να καταγράφεται στα τέλη της δεκαετίας του 1950 και να πιστώνεται στην Anne Bredon. Στη συνέχεια, η Joan Baez ακούει την εκδοχή αυτή και το 1960 παρουσιάζει το κομμάτι με διάφορες μικρές παραλλαγές στον ραδιοφωνικό σταθμό KPFA στην Καλιφόρνια. Το λάθος όμως, είναι πως αντί να αποδώσει το κομμάτι στην Bredon, το “χρεώνει” σαν παραδοσιακό και το εντάσσει στο *In Concert Part*, δηλαδή στο δικό της άλμπουμ. Την εκδοχή του τραγουδιού της Joan Baez άκουσε ο Jimmy Page, η οποία του άρεσε αρκετά. Ο Page με τη σειρά του πήρε την εκδοχή αυτή και την παρουσίασε πρώτη φορά με την τραγουδίστρια Marianne Faithfull, ενώ στη συνέχεια το τραγούδι πιστώθηκε αποκλειστικά και μόνο στους Led Zeppelin. Οι φωνητικές μελωδίες πάντως που χρησιμοποιούνται στο *Babe I'm Gonna Leave You* των Zeppelin, οι οποίες προέρχονται από τον Robert Plant, είναι αποκλειστικά δικές του, καθώς και ένα από τα στοιχεία τα οποία δεν υπάρχουν σε παλιότερες εκδοχές των άλλων καλλιτεχνών. Η πίστωση του τραγουδιού πάντως στη συνέχεια διορθώνεται από τους Led Zeppelin και γράφεται στην Bredon αλλά και στον Plant λόγω των φωνητικών. Ο Page ωστόσο έχει μερικές αμφιβολίες για τα credits στον Plant διότι είναι ο “καινούργιος” του συγκροτήματος, σε αντίθεση με τους υπόλοιπους (Poroff 2017:18-19).

Μια αντίθετη άποψη, ως προς τις φωνητικές μελωδίες του τραγουδιού, υποστηρίζει ότι υπάρχουν σημεία τα οποία είναι εμπνευσμένα ως προς το ύφος από άλλον καλλιτέχνη, την Janis Joplin. Για παράδειγμα, το “ουρλιαχτό” ή αλλιώς “ghost vocal” που χρησιμοποιεί ο Plant στο στίχο “I can hear it calling me back home”, έχει χρησιμοποιήσει με όμοιο τρόπο

η Joplin στα *Ball and Chain*, *Women Is Losers*, *Turtle Blues*, *Catch me Daddy*, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τη λέξη “why” στο στίχο “Hon, tell me why love is like a ball and chain”. Μια άλλη τεχνική που χρησιμοποιεί η Joplin, και στη συνέχεια ο Plant, είναι η γρήγορη συνεχής επανάληψη των ίδιων λέξεων και συλλαβών. Η Joplin την έχει χρησιμοποιήσει στο *Summertime* τραγουδώντας “baby baby baby” και “no no, no no na no na no na no na no, don’t you cry”, στο *Piece of my Heart* τραγουδώντας “now me now me now me now me”, στο *Turtle Blues* τραγουδώντας “no no no no” και στο *Magic of Love* τραγουδώντας “Oh, now baby don’t you hear me, won’t-t-t-t-t-t you hear me, I got ta got ta got ta got ta got to tell you”. Ακριβώς το ίδιο φαίνεται να κάνει και ο Plant στο *Babe I’m Gonna Leave you*, στο στίχο “I know I never, never, never, never, never, gonna leave you, babe” (McMullen 2014:374-375).

Ένα πρωτότυπο χαρακτηριστικό σε σχέση με τις άλλες εκδοχές της Bredon και της Baez, είναι οι διαφοροποιήσεις του Page στην κιθάρα. Ο Plant εξηγεί ότι οι αλλαγές και η αναδιάταξη στην εκδοχή του τραγουδιού των Led Zeppelin πραγματοποιήθηκαν στο στούντιο του Page μεταξύ τους και το τελικό αποτέλεσμα τον ικανοποίησε στο έπακρο. Γενικά, η εκδοχή των Zeppelin, η οποία είναι στην Λα ελάσσονα, είναι πιο δομημένη και χάρη στον Page διακρίνεται ένα δραματικό-ισπανικό στυλ το οποίο είναι μοναδικό. Η κιθάρα που χρησιμοποιεί στο κομμάτι αυτό είναι μια GIBSON J-200 με βαριές χορδές, η οποία ήταν του Jim Sullivan. Επίσης, χρησιμοποιεί την αντήχηση πλάκας (plate reverb) και την τεχνική του διπλού μικροφώνου. Στο τραγούδι αυτό επαναλαμβάνεται αρκετές φορές η τεχνική του overdubbing, ενώ στο 1:41 ο Plant κάνει το φημισμένο “ghost vocal” στον στίχο “I can hear it calling me”, κάτι το οποίο συμβαίνει επειδή την φωνή του Plant την “έπιαναν” και τα μικρόφωνα των οργάνων, με αποτέλεσμα η φωνή να παραμορφώνεται. Παρόλα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που έχει το τραγούδι αυτό, μετά την περιοδεία των Zeppelin το 1969 δεν τραγουδήθηκε ποτέ ξανά ζωντανά (Poroff 2017:18-19).

1.2.2 You Shook Me

Το *You Shook me* ηχογραφήθηκε για πρώτη φορά από τον Muddy Waters και πιστώθηκε στον μπασίστα Willie Dixon και αργότερα και στον J.B.Lenoir. Επίσης, έχει ειπωθεί από αρκετούς ότι το τραγούδι αυτό θα έπρεπε να έχει πιστωθεί και στον Earl Hooker, διότι έχει βασιστεί πάνω σε ένα δικό του instrumental τραγούδι, το *Blue Guitar*. Τον Μάιο του 1968 το συγκρότημα του Jeff Beck ηχογράφησε μια εκδοχή την οποία την παρουσίασε στο άλμπουμ *Truth*. Αυτό έγινε δύο μήνες περίπου πριν την εκδοχή του τραγουδιού των Led Zeppelin, η οποία φαίνεται να έχει αρκετές ομοιότητες με αυτή του

συγκροτήματος του Beck. Ο Jimmy Page είχε υποστηρίξει ότι δεν είχε ιδέα για την εκδοχή αυτή και ότι δεν την είχε ακούσει ποτέ πριν βγει η εκδοχή του δικού του συγκροτήματος. Ωστόσο, ο μπασίστας του συγκροτήματός του, ο John Paul Jones, είχε παίξει πλήκτρα στην εκδοχή του Beck, κάτι το οποίο έκανε ακριβώς με τον ίδιο τρόπο και στην εκδοχή των Led Zeppelin. Ο Beck φαίνεται να είναι ενοχλημένος βλέποντας το τραγούδι αυτό να έχει εμφανιστεί στον δίσκο *Led Zeppelin*, ωστόσο υπάρχει μια ανακούφιση από μεριάς του όταν συνειδητοποιεί ότι πολλές κριτικές και συγκρίσεις που έχουν γίνει ανάμεσα σε αυτές τις εκδοχές, καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η δικιά του είναι και η αυθεντική (Popoff 2017:20).

Επίσης, ο Plant είχε την τάση να “σπάει” τη φωνή πάνω σε μια συλλαβή και να την επεκτείνει κατά πολύ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, είναι ο τελευταίος στίχος του τραγουδιού, με τον Plant να τον μετατρέπει από “You Shook me all night long” σε “You Shook me all-oh-ah-all-oh-ah-all-oh-ah-all-ah-alllll night long”. Ακριβώς το ίδιο, έχει κάνει παλαιότερα η Janis Joplin σε διάφορα κομμάτια της, όπως τα *Combination of the two*, *Ball and Chain*, *Turtle Blues*, *Coo Coo*. Πιο έντονα διακρίνεται στο πρώτο που αναφέρθηκε, όπου επαναλαμβάνεται αρκετές φορές η φράση “whoooooooooo...whoa-ah, who-ah, who-ah-wa-ah” (McMullen 2014:374).

Σε κάθε περίπτωση, το να συμπεριληφθεί το τραγούδι αυτό από τους Zeppelin στο άλμπουμ τους την συγκεκριμένη χρονική στιγμή ήταν λάθος, καθώς δεν συμβάδιζε καθόλου με την τότε “έκρηξη” των Βρετανικών Blues. Είναι ένα τραγούδι το οποίο δημιουργήθηκε “πρόχειρα” και έχει έλλειψη φαντασίας από μεριάς των Zeppelin, σε αντίθεση με μερικά από τα επόμενα τραγούδια του δίσκου τους, όπως για παράδειγμα το *Dazed and Confused* ή το *I Can't Quit you Baby*, τα οποία γνώρισαν μεγάλη επιτυχία. Οι Zeppelin, αποφάσισαν να παίξουν το τραγούδι σε ένα αρκετά αργό tempo, με τη συνολική διάρκειά του να φτάνει τα 6:30 λεπτά, περίπου το διπλάσιο χρόνο από την εκδοχή του Muddy Waters (Popoff 2017:21).

Στο *You Shook me*, ο Page χρησιμοποιεί μια κιθάρα Gibson Flying V. Είναι το μοναδικό τραγούδι σε αυτό το δίσκο που δεν χρησιμοποιεί την Telecaster. Ο John Paul Jones έχει διπλό ρόλο στο τραγούδι αυτό, καθώς εκτός από το μπάσο, χρησιμοποιεί και το ηλεκτρικό πληκτροφόρο Hammond M-100 χωρίς το ηχείο Leslie, αντί του οποίου χρησιμοποιεί το ενσωματωμένο βιμπράτο που υπάρχει στο όργανο. Επίσης, ο Page χρησιμοποιεί την τεχνική backward echo¹, την οποία χρησιμοποίησε πρώτη φορά με τους

¹ Εφέ που γίνεται από πετάλι, το οποίο είναι ένας επεξεργαστής σήματος της κιθάρας που έχει διακόπτη, πατιέται με το πόδι και συνδέεται ανάμεσα στην κιθάρα και τον ενισχυτή με καλώδιο.

Yardbirds. Οι περισσότεροι καταλήγουν στο συμπέρασμα πως το *You Shook me* είναι ένα “βιαστικό” από μεριά των Zeppelin τραγούδι, καθώς δεν περιέχει το δημιουργικό αυτό ένστικτο του συγκροτήματος, το οποίο είναι ξεκάθαρο στα επόμενα κομμάτια (Popoff 2017:21).

1.2.3 Dazed and confused

Το κομμάτι αυτό, κυκλοφόρησε πρώτη φορά από τον Jake Holmes και παρουσιάστηκε στο πρώτο του άλμπουμ ονόματι *The Above Ground Sound* το 1967. Ο Holmes φαίνεται να συνεργάστηκε με τους Yardbirds στο συγκεκριμένο τραγούδι. Ο τραγουδιστής τους, ο Keith Relf, προσάρμοσε κατάλληλα τους στίχους και ο Page, που βρισκόταν τότε στο συγκρότημα παίζοντας κιθάρα, χρησιμοποίησε το τραγούδι αυτό στην playlist τους. Αν και το τραγούδι δεν ηχογραφήθηκε από τους Yardbirds, εμφανίστηκε πολύ αργότερα με τον τίτλο *I'm Confused* σε μια έκδοση η οποία ονομάστηκε *Live Yardbirds Featuring Jimmy Page* χωρίς να αποδίδεται σε κάποιον συγκεκριμένα. Για κακή τύχη του Holmes, οι πιο σύγχρονες εκδόσεις, πιστώνουν το τραγούδι στον Jimmy Page, συμπληρώνοντας στη συνέχεια ότι είναι εμπνευσμένο από τον Holmes. Γενικά, δε μπορεί κανένας να υποστηρίξει απόλυτα ότι η πίστωση αυτού του τραγουδιού ανήκει αποκλειστικά και μόνο στον Page, αλλά ούτε και ότι ο Page δεν έχει διαφοροποιήσει την αυθεντική εκδοχή του Holmes. Αυτό, μπορεί να υποστηριχθεί από το γεγονός ότι ο Page ουσιαστικά έγραψε ξανά το τραγούδι χρησιμοποιώντας το δικό του πρωτοποριακό στοιχείο το οποίο άρεσε αρκετά στο κοινό της τότε εποχής. Το αποτέλεσμα, ήταν η αλλαγή του είδους τραγουδιού από παραδοσιακό σε μια μίξη blues και metal μουσικής. Πολλοί θεώρησαν ότι αυτό ήταν το πρώτο metal τραγούδι, το οποίο φαίνεται να επηρέασε αρκετά το πρώτο άλμπουμ των Black Sabbath (Popoff 2017:22-23).

Το *Dazed and Confused* ήταν το δεύτερο τραγούδι το οποίο ηχογραφήθηκε στο Olympic Studios², όπου και χρησιμοποιήθηκε η τεχνική με το δοξάρι του βιολιού. Την τεχνική αυτή την χρησιμοποίησε για πρώτη φορά ο Eddie Phillips το 1966, ενώ ο Page ανέφερε πως την ιδέα αυτή του την πρότεινε ο βιολονίστας David McCallum Sr. Ο Page χρησιμοποίησε την τεχνική με το δοξάρι ξανά σε αυτό το άλμπουμ στο *How Many More Times* και στο άλμπουμ *Physical Graffiti* στο *In the Light*. Όσον αφορά το σόλο του τραγουδιού, ο Page πήρε το δικό του σόλο από το τραγούδι που είχε παίξει με το συγκρότημα των Yardbirds, το *Think about it*. Το *Dazed and Confused* έχει παιχτεί ζωντανά περίπου 440 φορές και 100 φορές παραπάνω από το *Whole lotta love* που αποτελεί επίσης

² Ένα από τα γνωστότερα στούντιο ηχογράφησης στο Λονδίνο.

μεγάλη επιτυχία. Πολλές φορές, σε ένα live, το τραγούδι μπορεί να παιζόταν μέχρι και 45 λεπτά συνεχόμενα. Χαρακτηριστική είναι η διάρκεια του τραγουδιού στο live άλμπουμ τους το 1977, *The song Remains the same*, όπου κράτησε 27 λεπτά. Αυτό που τελικά καταλαβαίνει κανείς από αυτό το κομμάτι, βλέποντας την εκδοχή των Zeppelin, είναι ότι η blues, η παραδοσιακή και η metal μουσική μπορούν να συνυπάρξουν, να αναμειχθούν και το αποτέλεσμα να εντυπωσιάσει. Το μόνο που χρειάζεται για να έρθει στο 100% το επιθυμητό αποτέλεσμα, είναι η ανάμειξη αυτή να γίνει από άτομα που πραγματικά γνωρίζουν τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να συνδυαστούν τα είδη αυτά (Popoff 2017:23).

1.2.4 Black mountain Side

Θεωρείται ένα παραδοσιακό τραγούδι Ιρλανδικής καταγωγής με αρχικό του όνομα το *Down by Blackwaterside*. Ο Bert Jansch, ο οποίος έμαθε το τραγούδι από την Anne Briggs με την οποία ήταν συνεργάτες, τροποποίησε το τραγούδι, το έκανε πιο σύνθετο, το ονόμασε *Blackwaterside* και το συμπεριέλαβε στο άλμπουμ του ονόματι *Jack Orion* το 1966. Η Anne, μόλις είδε την εκδοχή του Bert, έμεινε έκπληκτη με το αποτέλεσμα καθώς ο Bert κατάφερε να κάνει το κομμάτι αρκετά πιο “σκληρό” (σε σχέση με την εκδοχή της Anne) αλλά διατηρώντας το ταυτόχρονα και παραδοσιακό, δίνοντας απλώς μεγαλύτερη ελευθερία στις συγχορδίες. Ο Al Stewart ισχυρίστηκε ότι είχε διδάξει την εκδοχή του Jansch στον Page, ο οποίος όμως, σύμφωνα με τον Stewart, είχε λανθασμένα κουρδισμένη την κιθάρα του σε D-A-D-G-A-D, ενώ η εκδοχή του Jansch είχε το κούρδισμα D-A-D-G-B-E. Συγκρίνοντας τις 2 αυτές εκδοχές, παρατηρείται ότι υπάρχουν αρκετές ομοιότητες μεταξύ τους, ειδικά στην αρχή του κομματιού στα μελωδικά μέρη της κιθάρας. Το 1969, ο Jansch κατηγορεί τον Page για την πίστωση του τραγουδιού μόνο σε αυτόν και το συγκρότημά του. Γυρίζοντας πίσω στο χρόνο όμως, ο Jansch έκανε ό,τι και ο Page, καθώς όταν το τραγούδι βρέθηκε στο άλμπουμ του, στο *Jack Orion*, τα credits έγραφαν μόνο το όνομά του, αντί να γράφουν “Traditional, inspired by Jansch”. Με την λογική αυτή θα έπρεπε και ο Page να έχει γράψει στη δική του εκδοχή “Traditional/Jansch, inspired by Jimmy Page” (Popoff 2017:28-29).

Για να πετύχει καλύτερα τον Ινδικό-λαϊκό χαρακτήρα που θέλησε ο Page να αποδώσει, καλεί αποκλειστικά για το κομμάτι αυτό τον Viram Jasani, ο οποίος παίζει tabla. Στην αρχή είχε τις αμφιβολίες του, ωστόσο έμεινε έκπληκτος όταν είδε τον Viram να ανταποκρίνεται αμέσως και να δίνει την “νότα” που χρειαζόταν. Το ότι ο Viram είναι και παίκτης sitar, τον βοήθησε αρκετά να το πετύχει αυτό. Το τραγούδι φαίνεται να συνδυάζεται με το επίσης instrumental *White Summer* των Yardbirds, στο οποίο συμμετείχε ο Page, ο

οποίος είχε ταξιδέψει τότε στην Ινδία και είχε αγαπήσει την μουσική του τόπου. Και τα δύο αυτά τραγούδια έχουν παιχτεί στην Gibson J-200, η οποία ήταν κουρδισμένη σε D-A-D-G-A-D (Popoff 2017:29).

1.2.5 How Many More Times

Το τραγούδι αυτό είναι ένα ακόμα παράδειγμα στο οποίο οι Zeppelin “ζευγαρώνουν” την blues με την rock μουσική. Αναλυτικότερα, αποτελείται από μια γραμμική μπάσου και ρυθμική συνοδεία ντραμς, πάνω στα οποία ο Plant τραγουδάει μια μελωδία με blues στυλ. Ο Page έχει παραδεχτεί ότι ένα μεγάλο μέρος του κομματιού έχει δημιουργηθεί από διάφορα στοιχεία κομματιών των Yardbirds και με υλικό που χρησιμοποίησε ο Plant, το οποίο υλικό το χρησιμοποιούσε παλαιότερα στους Band of Joy. Το τραγούδι φαίνεται να έχει επίσης ομοιότητες με άλλα 3 τραγούδια. Αρχικά από το *The Hunter*, το οποίο γράφτηκε από τους Book T & the M.G.s και ηχογραφήθηκε πρώτη φορά από τον Albert King το 1967 και στη συνέχεια το συμπεριέλαβαν οι Blue Cheer στο δεύτερό τους άλμπουμ *Outsideinside* το 1968. Το δεύτερο τραγούδι είναι το *How Many More Years* του Howlin Wolf. Ο Page έχει παραδεχτεί ότι ο τίτλος του τραγουδιού αλλά και κάποιες φωνητικές επιλογές του πηγάζουν από εκεί. Το τρίτο τραγούδι είναι πάλι του Howlin Wolf, το *No Place to go* όπου και σε αυτή την περίπτωση υπάρχουν παρόμοιες φωνητικές επιλογές και riff στην κιθάρα. Όταν το τραγούδι παιζόταν live, έπαιρνε μια πιο ελεύθερη μορφή (αν και γενικότερα το τραγούδι θεωρείται έτσι και αλλιώς “ελεύθερο”, λόγω των αρκετών επιρροών που έχει από άλλα τραγούδια) και επηρεαζόταν και από άλλα κομμάτια τα οποία θαυμάζουν οι Led Zeppelin, όπως τα *Boogie Chillin*, *Travelin Little Mama*, *On the Way Home* κ.α. (Popoff 2017: 34-35).

Επίσης, ο Plant, ολοκληρώνει την φράση “How many more times” με μια flat 7 συγχορδία στην τελευταία της λέξη “times”. Η Joplin φαίνεται να έκανε παλαιότερα ακριβώς το ίδιο τελειώνοντας μια φράση με την ίδια συγχορδία. Για παράδειγμα, στο *The Magic of love* στο στίχο “I told you daddy now”, μια συγχορδία V7 (δεσπόζουσα μεθ’ εβδόμης) εμφανίζεται στην τελευταία λέξη του στίχου, στη λέξη “now”. Το ίδιο συμβαίνει και στο κομμάτι *Turtle Blues*, με την λέξη “yeah” στο στίχο “Who-ah. Whoa whoa oh-yeah.” (McMullen 2014:375).

1.3 Led Zeppelin II (1969)

1.3.1 Whole lotta love

Το τραγούδι αυτό θεωρείται ένα από τα πιο μελετημένα και περισσότερο παιγμένα του δίσκου *Led Zeppelin II*. Ηχογραφήθηκε στα Olympic Studios, και στη συνέχεια έγιναν κάποιες προσθήκες από τον ηχολήπτη Eddie Kramer σε διάστημα 2 ημερών στο A&R στην Νέα Υόρκη. Είναι βασισμένο σε ένα παλιότερο μπλουζ κομμάτι του Willie Dixon, το *You Need Love*, το οποίο ηχογραφήθηκε για πρώτη φορά το 1962 από τον Muddy Waters (Popoff 2017:41). Επίσης, σύμφωνα με την McMullen (2014:379), “είναι γνωστό ότι η μπάντα έχει μνησθεί από τον Willie Dixon για παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων στο *Whole lotta love*, το οποίο ο Dixon υποστήριξε με επιτυχία ότι είναι βασισμένο στο δικό του τραγούδι *You need love*”. Σύμφωνα με τον Milward (2013:134), “ο Dixon ανέφερε τα εξής: *Maybe they weren't intending to steal it, said Dixon, but when you're fooling around, you hear things and you don't hear it at the same time. You put too little of yours and more of somebody else's—that's when you run into trouble*”. Οι στίχοι, φαίνεται να παρουσιάζουν αρκετές ομοιότητες με το *You Need Loving* των Small Faces, ωστόσο, η διαφοροποίηση κάποιων στίχων, το φρασάρισμα και η μελωδία της φωνής του Plant, είναι μερικά από τα στοιχεία τα οποία εξελίσσουν το τραγούδι από πρώιμο σε μοντέρνο heavy metal και το διαφοροποιούν αισθητά από τις προγενέστερες εκτελέσεις (Popoff 2017:41).

Όσον αφορά τα τεχνικά θέματα, το εμβληματικό riff του τραγουδιού χρησιμοποιεί έντονα την “E” συγχορδία η οποία παίζεται στο 7ο τάστο και μετά ακολουθούν οι νότες “B, D, B, D”. Η κιθάρα που χρησιμοποιεί ο Page είναι μια '59 Les Paul Standard. Ο ρυθμός του τραγουδιού είναι 4/4 μέχρι το σημείο όπου έρχεται το σόλο στην κιθάρα το οποίο δημιουργεί ένα χάος στο ρυθμό και όχι μόνο. Στο τμήμα που δεν υπάρχει μουσική (ακριβώς πριν το σόλο της κιθάρας), ο Jimmy και ο Eddie χρησιμοποιούν μια “καταιγίδα” ήχων, ο Robert χρησιμοποιεί κραυγές ενώ ο John χτυπάει τα congas. Ο Page επίσης χρησιμοποιεί το εφέ Backward echo, το οποίο έχει χρησιμοποιήσει και στο άλμπουμ *Led Zeppelin στο You Shook me*, ωστόσο στη συνέχεια (αφού ηχογραφήθηκε), απορρίφθηκε και αφαιρέθηκε. Άλλα εφέ τα οποία χρησιμοποιήθηκαν είναι το dive-bomb και το wah-wah. Ο Plant χρησιμοποιεί το φημισμένο “ghost vocal” περισσότερο από ό,τι στο τραγούδι *Babe I'm Gonna Leave You* και παράλληλα προσπαθεί να βελτιώσει τους στίχους τροποποιώντας τους ήδη υπάρχοντες ενώ ο Bonham συνεχίζει να χρησιμοποιεί τα congas πίσω από τα ντραμς, μια ιδέα την οποία υιοθετούν οι Deep Purple και οι Uriah Heep. Το *Whole Lotta Love* γνωρίζει μεγάλη επιτυχία και έτσι στα live γίνεται το “επιβεβλημένο” των συναυλιών, καθώς αντικαθιστά το μέχρι

τότε *How Many More Times*, με την χρονική του διάρκεια αρκετές φορές να φτάνει και τα 14:30 λεπτά (Poroff 2017:42-43).

1.3.2 The Lemon Song

Είναι ένα τραγούδι βασισμένο στη μπλουζ μουσική, αλλά ταυτόχρονα χρησιμοποιεί και metal (για εκείνη την εποχή) στοιχεία. Ηχογραφήθηκε στα Mystic Studios στο Hollywood από τον ηγολήπτη Cris Hustons. Αν και οι Zeppelin είναι στο peak τους κατά την πρώτη τους ηχογράφηση, με πρωταγωνιστή τον John Paul Jones ο οποίος παίζει πολύπλοκα μέρη και “ξεφεύγει” από το μπλουζ ύφος που διατηρούν οι υπόλοιποι, οι συνθήκες δεν ευνοούν ιδιαίτερα το metal αυτό ύφος να αναδειχθεί. Μερικές από αυτές είναι ότι η ηχογράφηση έγινε σε ένα χώρο ο οποίος είχε ξύλινους τοίχους και ότι δε χρησιμοποιήθηκαν καθόλου εφέ. Για την ηχογράφηση, ο Hustons χρησιμοποιεί 1 μικρόφωνο στη μέση του δωματίου για τον Robert ενώ στον Bonham τοποθετεί 4 μικρόφωνα δίνοντας ένα δυνατό ήχο στα ντραμς (Poroff 2017:46).

Το τραγούδι παρουσιάζει αρκετά κοινά στοιχεία και ομοιότητες με το *Killing floor* του Howlin Wolf, ωστόσο οι Zeppelin δεν του είχαν αποδώσει τα credits. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η Arc, η οποία ήταν ιδιοκτήτρια των πνευματικών δικαιωμάτων του Howlin Wolf, να κάνει μήνυση τους Zeppelin για παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων στο *The Lemon Song*. Εν τέλει, πραγματοποιήθηκε εξωδικαστικός διακανονισμός με τον Howlin Wolf να λαμβάνει από την Arc το ποσό των 45.123 δολαρίων ενώ στα επόμενα τεύχη του άλμπουμ που κυκλοφόρησαν, τα credits του τραγουδιού περιλαμβάνουν και το δικό του όνομα. Ένα ακόμα τραγούδι το οποίο φαίνεται να έχει επηρεάσει την εκδοχή των Zeppelin είναι το *Crosscut Saw* του Albert King. Και στις 2 περιπτώσεις οι ομοιότητες είναι πολλές και άνετα μπορεί να υποστηρίξει κανείς ότι οι Zeppelin έχουν “κλέψει” στοιχεία από διάφορα τραγούδια άλλων καλλιτεχνών (Poroff 2017:46-47). Μια ακόμη άποψη υποστηρίζει κάτι αντίστοιχο, καθώς αναφέρει ότι το *The Lemon Song* δημιουργήθηκε από στίχους άλλων κομματιών οι οποίοι αναμείχθηκαν με καινούργιους στίχους και μουσική των Zeppelin (Suzan 2001: 25-26). Το τραγούδι κατηγορείται για τον στίχο “Squeeze my lemon till the Juice runs down my leg”, ο οποίος έχει ακουστεί σε 2 τραγούδια στο παρελθόν, στο *She Squeezed my Lemon* του Roosevelt Sykes και στο *Travelling Riverside Blues* του Robert Johnson, το οποίο οι Zeppelin έκαναν cover αργότερα. Ωστόσο, ο Page στα κομμάτια αυτά έχει προσθέσει δικές του ιδέες και riffs, τα οποία έχουν τραβήξει το ενδιαφέρον του ακροατή και αποτελούν τον κορμό του ανανεωμένου τραγουδιού που έχει δημιουργήσει (Poroff 2017:46-47).

1.3.3 Moby Dick

Γνωστό και ως *Pat's Delight*, το τραγούδι αυτό είναι μια instrumental εκδοχή 12 Bar blues σε κούρδισμα “D” με τα ντραμς να έχουν σολιστικό χαρακτήρα. Με εξαίρεση την εισαγωγή και το τέλος, όλο το υπόλοιπο τραγούδι ανήκει αποκλειστικά στον Bonham, ο οποίος παίζει με τα Ludwig natural maple thermogloss τα οποία τα χρησιμοποιεί αποκλειστικά και μόνο για αυτό το άλμπουμ (*Led Zeppelin II*). Ο Bonham έμαθε για αυτά το Δεκέμβριο του 1968, όταν οι Zeppelin υποστήριζαν τους Vanilla Fudge στη Νέα Υόρκη και στη συνέχεια θέλησε ακριβώς ένα ίδιο σετ. Το τραγούδι έχει αρχικά ομοιότητες με ένα άλλο δικό τους τραγούδι, το “The Girl I love She Got Long Black Wavy Hair”, το οποίο ηχογραφήθηκε το 1969 και συμπεριλήφθηκε στο live άλμπουμ BBC Sessions. Επίσης, παρουσιάζει κοινά στοιχεία με το *Watch your Step* του Bobby Parker, όπως μερικά riff και γενικά το μπλουζ στυλ. Όταν το τραγούδι παιζόταν live, ναι μεν κρατούσε τον χαρακτήρα του, αλλά γινόταν και αρκετές διαφοροποιήσεις. Για παράδειγμα, στο *North American Tour* το 1977, το σόλο του Bonham διευρύνεται κατά πολύ και χρησιμοποιεί ιδέες από το τραγούδι *Out on the tiles* το οποίο ανήκει στον επόμενο δίσκο των Zeppelin, ενώ σε μερικά σημεία παίζει χωρίς τις μπαγκέτες του. Στο τέλος, το κομμάτι τελειώνει με ένα μπλουζ riff, ωστόσο το τραγούδι αυτό ανήκει αποκλειστικά στον “Bonzo”³ και στα κρουστά του (Poroff 2017:56).

1.3.4 Bring it on home

Όπως και σε προηγούμενα τραγούδια, έτσι και σε αυτό ο Page χρησιμοποιεί το metal στυλ και το συνδυάζει άψογα με τη μπλουζ περισσότερο από κάθε άλλη φορά. Στην αρχή και στο τέλος του τραγουδιού, παρατηρείται μόνο το μπλουζ στοιχείο, ενώ το ενδιάμεσο μέρος μεταμορφώνεται σε κάτι πιο δυναμικό. Στα μπλουζ σημεία, ο Plant χρησιμοποιεί τα φωνητικά και την φουσαρμόνικά του και παρουσιάζει έντονες ομοιότητες με το *Bring it on Home* του Willie Dixon το οποίο τραγουδάει ο Sonny Boy Williamson. Το τραγούδι ηχογραφήθηκε στα R&D Studios στο Βανκούβερ του Καναδά πριν το συγκρότημα παίζει στο PNE Agrodome στις 10 Μαΐου του 1969. Η εκδοχή των Zeppelin (τα αποκλειστικά μπλουζ σημεία) ήταν τόσο όμοια με αυτή του Willie Dixon, κάτι το οποίο ανάγκασε την Arc Music να μηνύσει για άλλη μια φορά τους Zeppelin για παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων σε τραγούδι του Dixon. Η όλη κατάσταση διευθετήθηκε με εξωδικαστικό διακανονισμό, με αποτέλεσμα οι Zeppelin να πληρώσουν ένα ποσό το οποίο παραμένει άγνωστο. Επίσης, από το 1972 και μετά, όλα τα υπόλοιπα αντίτυπα του

³ Παρατσούκλι του Bonham.

τραγουδιού που βγήκαν στη συνέχεια πίστωναν το τραγούδι αποκλειστικά στον Dixon (Poroff 2017:61).

Μερικές από τις παραπάνω πληροφορίες έρχεται να επιβεβαιώσει η McMullen, καθώς σύμφωνα με την ίδια (2014:385), “Οι Led Zeppelin ηχογράφησαν το *Bring it on Home* το 1969 για το δεύτερό τους άλμπουμ *Led Zeppelin II*, αναφέροντας ως δημιουργούς του τραγουδιού τον Page και τον Plant. Το τραγούδι ωστόσο, δημιουργήθηκε από τον Willie Dixon στις αρχές της δεκαετίας του 1960 και ηχογραφήθηκε από τον Sonny Boy Williamson το 1963. Η Arc Music υπέβαλε αγωγή εναντίον του συγκροτήματος για παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων που διευθετήθηκε εκτός δικαστηρίου.”

1.4 Led Zeppelin III (1970)

1.4.1 Since I've Been Loving You

Είναι ένα από τα χαρακτηριστικότερα μπλουζ τραγούδια των Zeppelin, όπου χάρη σε αυτό, το πλήθος “αναγκάστηκε” να αναγνωρίσει τους Zeppelin και ως μπλουζ καλλιτέχνες. Πριν κυκλοφορήσει το τραγούδι, οι Zeppelin από πολλούς δεν θεωρούνταν μπλουζ καλλιτέχνες καθώς η μπλουζ θεωρούνταν μουσική “της μαύρης φυλής”. Όταν όμως κυκλοφόρησε το *Since I've Been Loving you*, το οποίο αποδείχτηκε ένα απίστευτα σαγηνευτικό παράθεμα μπλουζ κομματιού από την αρχή μέχρι το τέλος του, το κοινό πλέον δεν είχε κανένα επιχείρημα για να μην τους θεωρεί μπλουζ καλλιτέχνες (Poroff 2017:73).

Ωστόσο, αρκετά σημεία του είναι εμπνευσμένα από άλλα τραγούδια. Για παράδειγμα, οι στίχοι είναι παραπλήσιοι με το τραγούδι *Never* του συγκροτήματος Moby Grape, το οποίο είχε κυκλοφορήσει περίπου δύο χρόνια νωρίτερα στις αρχές του 1968, ενώ κοινά στοιχεία παρουσιάζει και με το *New York City Blues* των Yardbirds με το χαρακτηριστικότερο σε αυτή την περίπτωση να είναι το intro του τραγουδιού το οποίο δε διαφέρει σε τίποτα πέραν της τονικότητας. Η δημιουργικότητα και η πλούσια μελωδική πολυπλοκότητα που χρησιμοποιεί ο Page και οι υπόλοιποι, τόσο μελωδικά όσο και ρυθμικά, έχει για άλλη μια φορά ως αποτέλεσμα την δημιουργία ενός τραγουδιού, το οποίο, παρόλο που έχει δημιουργηθεί από στοιχεία παλαιότερων τραγουδιών, καταφέρνει με τον δικό του τρόπο να δίνει την αίσθηση του καινούργιου και του πρωτόγνωρου (Poroff 2017:73).

Σύμφωνα όμως με την McMullen (2014:376), “Το *Since I’ve Been Loving you*, ακούγεται σαν να δημιουργήθηκε έχοντας ως πρότυπο το τραγούδι *Ball and Chain*. Και τα δύο είναι βασισμένα σε μια slow μπλουζ φόρμα με μια αίσθηση ρυθμού 12/8, και τα δύο ξεκινάνε με μια instrumental εισαγωγή η οποία ξαφνικά “πέφτει” σε μια δυναμική “p”, πριν την είσοδο της φωνής 1:13 για τον Plant και στο 1:15 για την Joplin, και τα δύο συνεχίζουν με μια μαλακή φωνή η οποία στη συνέχεια τονίζεται από κραυγές και ουρλιαχτά που προχωρούν κατά μήκος μιας ανοδικής τροχιάς μέχρι να έρθει το αποκορύφωμα του κομματιού.”

Όσον αφορά τις λεπτομέρειες του τραγουδιού, ο John Paul Jones χρησιμοποιούσε ταυτόχρονα με τα bass pedals ένα Hammond C3⁴ ενώ ο Bonham ένα μπάσο πεντάλ στα ντραμς του, το Ludwig Speed King Model 201. Το πεντάλ αυτό έκανε ένα εφέ σαν “τρίξιμο” και έτσι ονομάστηκε “Squeak King”, το οποίο άρεσε τόσο πολύ στον Page που δε μπορούσε να ακούσει το τραγούδι χωρίς το εφέ αυτό. Το τραγούδι ήταν από τα πρώτα που ηχογραφήθηκαν για αυτό το άλμπουμ αλλά και το δυσκολότερο να ηχογραφηθεί σωστά και να φτάσει στην τελική του μορφή. Εν τέλει, ηχογραφήθηκε πρώτη φορά στις αρχές του 1970 ενώ το μπλουζ σόλο του Page, το οποίο, παρόλο που γνώρισε μεγάλη επιτυχία δεν είναι και από τα αγαπημένα του, ηχογραφήθηκε στο Memphis με τον Terry Manning να κάνει τα απαραίτητα “μιξαρίσματα” πάνω σε αυτό για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα (Poroff 2017:73).

1.4.2 Gallows Pole

Είναι ένα παραδοσιακό τραγούδι το οποίο διαθέτει πλούσιο ιστορικό παρελθόν. Η εκδοχή των Zeppelin παρουσιάζει κοινά στοιχεία με το μακρινό τραγούδι του Leadbelly το 1930, το *Gallis Pole*, ένα αρκετά δημοφιλές blues τραγούδι της τότε εποχής. Το τραγούδι όμως το οποίο άρεσε και ενέπνευσε περισσότερο τον Page για τη δημιουργία αυτού του κομματιού, ήταν το *Gallows Pole* του Fred Gerlach το οποίο είναι ένα παραδοσιακό κομμάτι που συμπεριλήφθηκε στο άλμπουμ *Twelve String Guitar* το 1962 (Poroff 2017:81).

Κοινά στοιχεία μπορεί να υπάρχουν, αλλά το τελικό αποτέλεσμα της εκδοχής των Zeppelin είναι κάτι εντελώς διαφορετικό από τα τραγούδια που μόλις αναφέρθηκαν. Αρχικά, ο Bonham χρησιμοποιεί ένα μανιώδες “dervish-style”⁵ παίξιμο με τα ντραμς του, ο John Paul Jones παίζει μαντολίνο, ο Page παίζει εξάχορδη και δωδεκάχορδη ακουστική κιθάρα, ενώ ταυτόχρονα είναι από τις πρώτες φορές που χρησιμοποιεί και το banjo. Ο Page έχει

⁴ Ηλεκτρικό μουσικό όργανο.

⁵ Στυλ εκτέλεσης που παραπέμπει σε μουσική των Δερβίσηδων.

επισημάνει ότι η δημιουργία αυτού του τραγουδιού, το οποίο είναι από τα αγαπημένα του σε αυτό το άλμπουμ, προήλθε σε μεγάλο βαθμό από το μαντολίνο με το οποίο πειραματίστηκε αρχικά ο ίδιος, ωστόσο στο τραγούδι παίζει με αυτό ο Jones. Ο ρόλος του Page πάντως με το solo του θα μπορούσε να πει κανείς ότι παίρνει το ρόλο ενός βιολιού το οποίο έχει καταλυτική σημασία στην δημιουργία ενός παραδοσιακού κομματιού (Popoff 2017:81).

1.5 Untitled ή Led Zeppelin IV ή Zoso (1971)

1.5.1 Rock and Roll

Είναι ένα τραγούδι το οποίο, όπως φανερώνει και ο τίτλος του, ανήκει στην κατηγορία Rock and Roll. Παρουσιάζει κοινά στοιχεία με το *Keep a-Knocking* του Little Richard, ιδιαίτερα στην αρχή των κομματιών όπου η εισαγωγή στα ντραμς είναι σχεδόν ίδια. Ο Bonham ξεκινάει το τραγούδι μόνος του χρησιμοποιώντας έναν περίεργο συνδυασμό με ταμπούρο (snare) και πιατίνια (high hat) και τελειώνει με ένα μικρό solo. Πολλοί θεωρούν ότι το τραγούδι έχει επηρεαστεί και από την διασκευή του *Keep a-Knocking* των Fleetwood Mac, καθώς τα συγκροτήματα είχαν βρεθεί στο Headley Grade. Ο αρχικός και προσωρινός τίτλος του *Rock and Roll* ήταν ο *It's Been a Long Time* (Popoff 2017:96).

Μια ιδιαίτερη πινελιά έρχεται να προσθέσει ο Ian Stewart των Rolling Stones, ο οποίος θα παίζει πλήκτρα για τους Zeppelin αποκλειστικά στο *Rock and Roll*. Όλα ξεκίνησαν όταν οι Zeppelin δανείστηκαν το κινητό στούντιο των Rolling Stones, όπου ο Stewart θέλησε να βοηθήσει τους Zeppelin, κάτι το οποίο δεν μπόρεσε να αρνηθεί ο Page, ο οποίος γνώριζε ότι ο Stewart είναι από τους κορυφαίους στα πλήκτρα. Όπως και να χει, το αποτέλεσμα στο σύνολο ήταν για άλλη μια φορά εξαιρετικό. Ο Page με την κιθάρα σε συνδυασμό με την μίξη που γίνεται με την κονσόλα δημιουργεί έναν “άρρωστο” ήχο, ο Bonham ο οποίος με το “επιθετικό” παίξιμο το οποίο συνδυάζεται με αυτό του Page κάνουν ακόμα πιο έντονο το ροκ εν ρολ στυλ και ο Jones που στηρίζεται στα ντραμς παίζει με το μπάσο οκτάβες δίνοντας μια διαφορετική αύρα στο κομμάτι. Το τραγούδι γνώρισε μεγάλη επιτυχία και έτσι κυκλοφόρησε τον Φεβρουάριο του 1972 ως single στην Αμερική, ενώ ένα χρόνο αργότερα, ήταν το τραγούδι το οποίο άνοιξε την αυλαία στο Live album των Zeppelin στο Madison Square Garden, *The Song Remains the Same* (Popoff 2017:96-97).

1.5.2 Stairway to Heaven

Αδιαμφισβήτητα το πιο επιτυχημένο τραγούδι του συγκροτήματος και ένα από τα μεγαλύτερα ροκ τραγούδια όλων των εποχών, το *Stairway to Heaven* δεν είναι ούτε από τα πιο περίπλοκα ούτε από τα πιο αυθεντικά τραγούδια του συγκροτήματος, ωστόσο η επιτυχία του ήταν τόσο μεγάλη, όπου μέχρι σήμερα έχουν πουληθεί παραπάνω από ένα εκατομμύριο παρτιτούρες, περισσότερες από οποιοδήποτε άλλο τραγούδι (Poroff 2017:101).

Αυτό που συζητιέται πολύ ακόμα και σήμερα, είναι η εισαγωγή του τραγουδιού, η οποία είναι αρκετά όμοια με αυτή του *Taurus* των Spirit, συγκεκριμένα η χρωματική καθοδική κίνηση στη γραμμή του μπάσου η οποία είναι όμοια και στις 2 εκτελέσεις. Οι Zeppelin άκουσαν το *Taurus* ζωντανά καθώς τα δύο συγκροτήματα έκαναν μαζί περιοδείες το 1968 και 1969, εντυπωσιάστηκαν και τρία χρόνια μετά την κυκλοφορία του, το 1971, κυκλοφόρησε το *Stairway to Heaven*. Ο θαυμασμός των Zeppelin για τους Spirit εκδηλώθηκε περισσότερο όταν οι Zeppelin έκαναν διασκευή το δικό τους hard-rock τραγούδι *Fresh Garbage*, μια από τις καλύτερες διασκευές των Zeppelin. Ωστόσο, τα πράγματα άλλαξαν όταν οι Zeppelin κατηγορήθηκαν για παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων, καθώς δεν αποδόθηκε ποτέ φόρος τιμής στους Spirit, με την υπόθεση να οδηγείται στα δικαστήρια το 2016, εκεί που αποφασίστηκε ότι οι Zeppelin δεν έχουν “κλέψει” το τραγούδι (Poroff 2017:101-102).

Αναλυτικότερα, ο δικηγόρος Francis Malofiy ήταν αυτός ο οποίος μήνυσε τους Zeppelin και έστειλε την υπόθεση στα δικαστήρια, τον Ιούνιο του 2016. Σύμφωνα με τον νόμο, ο οποίος ισχύει για τα τραγούδια που γράφτηκαν μέχρι και το 1978, για να αποδειχθεί ότι ένα τραγούδι αποτελεί κλοπή ενός προγενέστερου, πρέπει να γίνει αποκλειστικά με την σύγκριση παρτιτούρας των δύο κομματιών και όχι με κάποιο ηχητικό μέσο ή κάποια τυχόν ηχογράφιση. Αυτός ήταν και ο κύριος λόγος για τον οποίο οι Zeppelin κέρδισαν αυτή τη δίκη, καθώς το αντίγραφο κατάθεσης (deposit copy) του *Stairway to heaven*, δεν είχε συμπεριλάβει το σημείο του τραγουδιού το οποίο είναι όμοιο με το *Taurus*, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει καμία ομοιότητα στις παρτιτούρες των 2 κομματιών. Ένας ακόμη λόγος, είναι ότι το αντίστοιχο deposit copy του *Taurus* (το οποίο δημιουργήθηκε από μια δισκογραφική εταιρία η οποία έκανε την σύμπτυξη του κομματιού σε 124 νότες για πιάνο) εκτελέστηκε από έναν πιανίστα με σκοπό να αποδείξει “παράνομα” ότι το *Stairway* είναι όμοιο στο άκουσμα με την ηχογράφιση του *Taurus*. Το αποτέλεσμα όμως ήταν το αντίθετο, καθώς το αντίγραφο αυτό δεν έμοιαζε ιδιαίτερα ούτε με την ηχογράφιση του *Taurus*, πόσο μάλλον με αυτή του *Stairway* (Silver 2019:58). Μια παρόμοια άποψη, έρχεται να υποστηρίξει ότι ο Steven Weinberg, ο οποίος είναι δικηγόρος πνευματικών δικαιωμάτων και

παρακολούθησε τη δίκη, ανέφερε ότι η παρτιτούρα του *Taurus* με την ηχογράφηση του τραγουδιού είχε διαφοροποιήσεις και έτσι οι ένορκοι δε θα μπορούσαν να συγκρίνουν δίκαια τα τραγούδια, δικαιολογώντας κατά κάποιον τρόπο την απόφαση των ενόρκων να μην ακούσουν την ηχογράφηση του *Taurus* (Brachmann 2018:43).

Σύμφωνα με τον Brachmann (2018:42-43), “Η αυθεντική αγωγή έγινε το 2015, η οποία ισχυριζόταν ότι ο Robert Plant και ο Jimmy Page των Led Zeppelin έκλεψαν το εικονικό riff της εισαγωγής του instrumental τραγουδιού *Taurus* των Spirit, αφού άκουσαν την παράσταση της μπάντας. Στη μαρτυρία που πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2016, ο Plant ισχυρίστηκε ότι δεν θυμάται να έχει παρακολουθήσει την παράσταση των Spirit στο Birmingham το 1970 επειδή εκείνη τη νύχτα είχε εμπλακεί σε ένα αυτοκινητιστικό δυστύχημα με την γυναίκα του. Ο Page, ισχυρίστηκε ότι δεν είχε ακούσει το *Taurus* μέχρι το 2014. Η τελική απόφαση του δικαστηρίου Ninth Circuit, αποφάσισε να δικαιώσει τους Led Zeppelin, διότι οι ομοιότητες που εντοπίστηκαν ανάμεσα στα 2 τραγούδια (χρωματικές σκάλες, αρπές, μικρές ακολουθίες τριών νοτών) δεν προστατεύονταν από πνευματικά δικαιώματα.”

Ακολουθούν 2 παρτιτούρες/ταμπλατούρες της εισαγωγής των δύο κομματιών, ώστε να σχηματίσει και ο αναγνώστης άποψη.

Taurus
(instrumental) Randy California

♩=71

let ring throughout

3

(<https://joebennett.net/2016/04/14/what-exactly-did-stairway-to-heaven-copy-from-taurus/>)

Stairway To Heaven

(introduction)

Jimmy Page and Robert Plant

♩ = 72

let ring throughout

T 5 5 5 7 5 7 8 5 8 2 3 2

A 7 5 6 5 5 5 5 5 4 2

B 7 6 5 5 5 5 5 5 4 2

3

0 1 2 1 0 1 2 0 1 1 7 0 2 2 7 2 0 0 0 8 7

<https://joebennett.net/2016/04/14/what-exactly-did-stairway-to-heaven-copy-from-aurus/>

Η απόφαση αυτή μπορεί να θεωρηθεί σωστή από πολλές απόψεις. Καταρχάς, η γραμμή του μπάσου μπορεί να ξεκινάει με τον ίδιο τρόπο, όμως ταυτόχρονα ακούγεται και μια δεύτερη φωνή η οποία δεν υπάρχει στο *Taurus* και δημιουργεί ένα διαφορετικό άκουσμα, ενώ το τέλος της κάθε μελωδίας διαφοροποιείται εντελώς. Επίσης, το *Taurus* είναι ένα χαμηλών τόνων instrumental τραγούδι δύομισι λεπτών ενώ το *Stairway to Heaven* είναι ένα τραγούδι οκτώ λεπτών το οποίο ξεκινάει με ήρεμο τρόπο και στη συνέχεια γίνεται ένα hard rock τραγούδι με τα φωνητικά να κάνουν την διαφορά (Poroff 2017:102).

Αναλυτικότερα, η εισαγωγή ξεκινάει με τον Page να παίζει την πολυσυζητημένη αυτή μελωδία στη Λα ελάσσονα και τον Jones να παίζει φλογέρα. Έπειτα, λίγο πριν τη συμπλήρωση του ενός λεπτού, αρχίζει να τραγουδάει ο Plant, ενώ μετά τη συμπλήρωση δύο λεπτών προστίθεται ένα ηλεκτρικό εφέ. Ο Jones δεν χρησιμοποιεί μπάσο, αλλά ένα Hohner Electra Piano συνδεδεμένο με την κονσόλα, με τον Andy Johns να του προσθέτει αρκετό βάθος έτσι ώστε να έρθει το επιθυμητό αποτέλεσμα. Στο 4:19 κάνει την είσοδό του ο Bonham και το τραγούδι σιγά σιγά αρχίζει να “ζωντανεύει”, ενώ στο 5:35 είναι το σημείο όπου το τραγούδι αλλάζει στυλ και γίνεται hard rock και ταυτόχρονα μια “γέφυρα” για να έρθει το solo της κιθάρας. Στο solo ο Page χρησιμοποιεί την '59 “Dragon” Telecaster του Jeff Beck, η οποία ήταν συνδεδεμένη με έναν ενισχυτή Supro, ενώ σε άλλα σημεία του

κομματιού χρησιμοποιεί τις Vox Phantom και Fender Electric XII. Στο 6:44, διακρίνεται μια φθίνουσα σειρά συγχορδίων στην κιθάρα, η οποία παρουσιάζει ομοιότητες με το *Babe I'm Gonna Leave You* με την ένταση του τραγουδιού να κορυφώνεται από τον Plant, ο οποίος αναγκάζεται να τραγουδήσει δυνατά λόγω του υψηλού ρετζίστρου. Το τραγούδι ολοκληρώνεται με το επικό a capella του Plant “And She's buying a Stairway to Heaven” (Poroff 2017:102-103).

Όσον αφορά τους στίχους, ο Plant αφηγείται ένα παραμύθι που μιλάει για μια κοπέλα η οποία αδιαφορεί για την απληστία της. Το παραμύθι φαίνεται να έχει υλικό εμπνευσμένο από το βιβλίο *Magic Arts in Celtic Britain* του Lewis Spence αλλά και από το *The Lord of the rings*. Το τραγούδι δημιουργήθηκε στο Basing Street Studio ενώ κάποια από τα φωνητικά καθώς και το ακουστικό intro του τραγουδιού, σύμφωνα με τον Page, ολοκληρώθηκαν στο Headley Grange. Ο Plant βρίσκει το τραγούδι αυτό τόσο πομπώδες σε σχέση με τα υπόλοιπα του δίσκου που στην τεσσαρακοστή επέτειο της Atlantic Records το 1988 ήταν οριακά στο να αρνηθεί να το τραγουδήσει. Ο Page δεν συμφωνούσε με αυτή την άποψη, ωστόσο θα προτιμούσε να παίξει το τραγούδι χωρίς τα φωνητικά, παρά να τραγουδήσει κάποιος άλλος στη θέση του Robert, δείχνοντας με αυτόν το τρόπο τον σεβασμό τόσο ως προς το τραγούδι, όσο και προς τον συνάδελφό του (Poroff 2017:103).

1.6 Physical Graffiti (1975)

1.6.1 Custard Pie

Είναι το πρώτο τραγούδι του έκτου άλμπουμ (double-album) των Zeppelin αλλά και το πρώτο από τα οκτώ τραγούδια τα οποία ηχογραφήθηκαν από τον Νοέμβριο του 1973 μέχρι τον Φεβρουάριο του 1974, τα οποία ονομάστηκαν στη συνέχεια απ τον Plant ως *The Belters*. Η ηχογράφηση των τραγουδιών αυτών πραγματοποιήθηκε στο κινητό στούντιο του μασιίστα των Faces, Ronnie Lane, γνωστό και ως “Ronnie Lane mobile studio” (Poroff 2017:144).

Αν και το άλμπουμ γενικότερα διαθέτει ένα μοντέρνο για την εποχή στυλ, στο συγκεκριμένο τραγούδι οι Zeppelin επιστρέφουν στις παλιές τους συνήθειες χρησιμοποιώντας το μπλουζ ιδίωμα παλαιότερων μπλουζ τραγουδιών (Poroff 2017:144). Σύμφωνα με την Fast (2001: 25-26), όπως και στο *The Lemon Song*, “αρκετοί στίχοι

προήλθαν από άλλες πηγές και αναμείχθηκαν με κάποιους καινούργιους στίχους και μουσική”, με το τελικό αποτέλεσμα να είναι το *Custard Pie*. Σύμφωνα με τον Popoff (2017:144), “μερικά από τα τραγούδια αυτά είναι το *Shake em on Down* του Bukka White, το *Custard Pie Blues* του Sonny Terry και του Brownie McGhee, το *Mama Don't Allow* του Mississippi Fred McDowell, το *I Want Some of your Pie* του Blind Boy Fuller και το *Drop Down Mama* του Sleepy John Estes. Επίσης, σε μερικά σημεία υπάρχουν παρόμοιοι στίχοι με το παλαιότερό τους τραγούδι *Hats off to Roy Harper*.”

Εκτός από το μπλουζ στυλ όμως, οι Zeppelin με τον δικό τους τρόπο εξελίσσουν το τραγούδι σε κάτι πιο μοντέρνο και πρωτότυπο. Ο Plant χρησιμοποιεί προς το τέλος του κομματιού την φουσαρμόνικα δημιουργώντας μια αίσθηση γαλήνης στο φινάλε, ο Bonham κρατάει το ρυθμό παίζοντας κύμβαλα ενώ ο Page, στην αρχή του solo του, χρησιμοποιεί το πετάλι wah-wah δια μέσου ενός ARP συνθεσάιζερ. Το τραγούδι παίχτηκε ζωντανά από τους Zeppelin μόνο για πρόβα στο *North American Tour* το 1975, ενώ από τον Page παίζεται ζωντανά αρχικά στην περιοδεία που κάνει για το solo του άλμπουμ *Outrider*, ενώ στη συνέχεια θα το παίζει μαζί με τους Black Crowes (Popoff 2017:144-145).

1.6.2 In my Time of Dying

Είναι ένα τραγούδι το οποίο περιέχει σκοτεινές παλιές blues ιδέες οι οποίες μέσω των Zeppelin μετατρέπονται σε κάτι πιο σκληρό, δυνατό και λαμπερό με αποτέλεσμα να αρέσει και στο νέο κοινό της rock μουσικής, το οποίο ακούει συγκροτήματα όπως Black Sabbath, Queen, Deep Purple κ.λπ. Ηχογραφήθηκε τον Φεβρουάριο του 1974 στο κινητό στούντιο του Ronnie Lane στο Headley Grange έχοντας ως μηχανικό τον Ron Nevison. Είναι κουρδισμένο σε “open e-tuning”⁶ και παρουσιάζει ομοιότητες με το τραγούδι *Jesus Make up my Dying Bed* του Blind Willie Johnson του 1927, το οποίο και αυτό με τη σειρά του είναι εμπνευσμένο από παλαιότερο παραδοσιακό blues κομμάτι (Popoff 2017:148-149).

Ο Page χρησιμοποιεί την κιθάρα Danelectro, με την οποία από το 3:45 και μετά παίζει μερικά από τα πιο heavy metal riffs τα οποία συνδυάζονται με τη μπλουζ. Το αποτέλεσμα είναι η δημιουργία μιας καινούργιας μελωδίας, η οποία ωστόσο στο θέμα των στίχων παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες με παλαιότερες εκδοχές του τραγουδιού. Ο Plant, ο οποίος τραγουδάει σε μπλουζ στυλ με την “σκληρή” βραχνή του φωνή (gravelly voice), αποκάλυψε ο ίδιος ότι το τραγούδι “προήλθε από τα βάθη της Νότιας Αμερικής” ενώ ο Bonham φαίνεται να αναλαμβάνει την ευθύνη για να διατηρήσει το ενδιαφέρον, καθώς επινοεί για πολλοστή φορά δύσκολους “διαβολικούς” ρυθμούς οι οποίοι παίζονται κυρίως

⁶ E-B-E-G#-B-E

στο bass drum (μπότα) και στο hi-hat⁷, με τους ρυθμούς αυτούς να χρησιμοποιούνται και σε άλλα δύο κομμάτια του συγκροτήματος, στο *The Rover* και κυρίως στο *The Crunge*. Ο John Paul Jones παίζει άταστο μπάσο (fretless bass), ωστόσο ο Bonham συνεχίζει να τραβάει την προσοχή (Poroff 2017:149).

Γενικά, αυτό που κάνει τα μεγάλα σε χρονική διάρκεια κομμάτια των Zeppelin να “κρατάνε” το ενδιαφέρον του ακροατή (όπως είναι το *In my Time of Dying* αλλά και άλλα τραγούδια του άλμπουμ *Physical Graffiti*), είναι η δομή τους, καθώς ξεκινάνε αρκετά ήρεμα και δημιουργούν μία συνεχή σταδιακή εξέλιξη μέχρι την κορύφωσή τους η οποία βρίσκεται στο τέλος. Το μόνο θέμα, πολλές φορές, ήταν ο επίλογος του κομματιού, καθώς οι Zeppelin δεν έβρισκαν τον τρόπο για να ολοκληρώσουν αυτόν τον “χαμό” που είχαν δημιουργήσει στο τραγούδι. Όπως και να έχει, είναι ένα υπέροχο κομμάτι το οποίο αναδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο οι Zeppelin δημιουργούσαν τα κομμάτια τους, ο οποίος πλέον λόγω της παραπάνω εμπειρίας και σοφίας που διαθέτει το συγκρότημα, εξελίσσεται σε κάτι καλύτερο συνεχώς (Poroff 2017:149).

Σε αυτό το κεφάλαιο, αναφέρθηκαν και αναλύθηκαν τα βασικότερα τραγούδια των Zeppelin που κατηγορούνται για παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων από παλαιότερους καλλιτέχνες αλλά και από το ευρύτερο κοινό. Οι πληροφορίες για τα τραγούδια αντλήθηκαν κυρίως από το σύγγραμμα του Poroff Martin “*Led Zeppelin: Song By Song*”.

Στην επόμενη ενότητα, ακολουθεί το ερωτηματολόγιο που δημιουργήθηκε από τον συντάκτη. Στην έρευνα, χρησιμοποιήθηκαν μερικά από τα τραγούδια τα οποία αναλύθηκαν στο Κεφάλαιο 1. Κύριος στόχος της επόμενης ενότητας, είναι να εξετάσει εάν η σύγχρονη ελληνική μουσική κοινωνία τείνει να θεωρεί την ομοιότητα στοιχείων των τραγουδιών των Zeppelin με παλαιότερα κομμάτια ως “κλοπή” ή ως “επιρροή”.

⁷ Συνδυασμός δύο κυμβάλων και πεντάλ τα οποία είναι όλα μαζί τοποθετημένα σε μια μεταλλική βάση.

Κεφάλαιο 2: Παρουσίαση της Έρευνας

2.1 Μεθοδολογία

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο αυτό, περιέχει ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου για 10 ζευγάρια κομματιών και στοιχεία για το προφίλ των συμμετεχόντων στην έρευνα. Ως προς τα ζευγάρια, το καθένα αποτελούνταν από ένα τραγούδι των Zeppelin και το αντίστοιχο παλαιότερο το οποίο παρουσιάζει έντονες ομοιότητες με αυτό των Zeppelin. Ο λόγος που επιλέχθηκαν τα 10 από τα 15 κομμάτια των Zeppelin τα οποία αναλύονται στο Κεφάλαιο 1, είναι ότι ο όγκος του ερωτηματολογίου θα γινόταν υπερβολικά μεγάλος και χρονοβόρος, κάτι το οποίο θα κούραζε ιδιαίτερα τον συμμετέχοντα. Ως προς το περιεχόμενο, σε κάθε ζευγάρι υπήρχε ένα απόσπασμα από το κάθε τραγούδι το οποίο μπορούσε ο συμμετέχων να το ακούσει όσες φορές επιθυμούσε και στη συνέχεια υπήρχαν κάποιες ερωτήσεις (πολλαπλής επιλογής, γραμμικής κλίμακας, ανάπτυξης) οι οποίες βασίζονταν στα τραγούδια αυτά.

Τα ερωτηματολόγια στάλθηκαν διαδικτυακά και μέσω μέσου κοινωνικής δικτύωσης και συμπληρώθηκαν τον Νοέμβριο του 2020.

2.1.1 Το προφίλ των συμμετεχόντων στην έρευνα

Οι ερωτήσεις για το προφίλ των συμμετεχόντων βρισκόντουσαν στο τέλος του ερωτηματολογίου, διότι ο συντάκτης θεώρησε ότι οι απαντήσεις που θα λάμβανε θα ήταν πιο αντικειμενικές εάν ο/η συμμετέχοντας/ουσα δεν γνώριζε εξ αρχής ότι το ερωτηματολόγιο που πρόκειται να συμπληρώσει, έχει να κάνει με τους Led Zeppelin (εκτός και αν το καταλάβαινε φυσικά από το άκουσμα των τραγουδιών).

Στην έρευνα έλαβαν μέρος 111 συμμετέχοντες. Το 51.4% είναι γυναίκες και το 48.6% άνδρες. Το 80.2% των συμμετεχόντων είναι ηλικίας 18-30 ετών, το 5.4% 30-40 ετών, το 11.7% 40-50 ετών και το 2.7% είναι άτομα ηλικίας μεγαλύτερης των 50 ετών. Να σημειωθεί ότι στη συνέχεια, επειδή τα άτομα ηλικίας 30-40, 40-50 και μεγαλύτερης των 50 ετών είναι πολύ λίγα σε σχέση με τα άτομα ηλικίας 18-30 ετών, για να προκύψουν κάποια συμπεράσματα, χωρίστηκαν σε δύο κατηγορίες: Η πρώτη κατηγορία αποτελείται από τα άτομα ηλικίας 18-30 ετών και η δεύτερη κατηγορία αποτελείται από τους υπόλοιπους συμμετέχοντες. Υπάρχουν 3 ερευνητικές ομάδες, οι οποίες είναι οι εξής: Φοιτητής/τρια μουσικών σπουδών με ποσοστό 62.2%, καθηγητής/τρια μουσικών σπουδών με ποσοστό

18.9% και απόφοιτος/η μουσικού γυμνασίου/λυκείου με ποσοστό 18.9%. Όσον αφορά τις ακροαματικές εμπειρίες, το 8.1% ακούει μπλουζ μουσική, το 10.8% παραδοσιακή μουσική, το 18.9% Pop μουσική, το 29.7% Jazz μουσική, το 36% Rock μουσική και το 45% κλασική μουσική ενώ το 27% απάντησε ότι επιλέγει να ακούσει κάποιο “άλλο” είδος μουσικής. Να σημειωθεί ότι οι συμμετέχοντες μπορούσαν να επιλέξουν είτε 1, είτε 2 είδη μουσικής. Τέλος, στην ερώτηση “κατά πόσο γνωρίζετε το συγκρότημα Led Zeppelin;”, το 43.2% απάντησε “πολύ”, το 47.7% “λίγο” και το 9% “καθόλου”, ενώ στην ερώτηση “πόσο συχνά ακούτε την μουσική τους;” το 1.8% απάντησε “πάρα πολύ”, το 21.6% “πολύ”, το 64% “λίγο” και το 12.6% απάντησε “δεν έχω ακούσει ποτέ”.

2.2 Αποτελέσματα ερωτηματολογίου και σχολιασμός

2.2.1 Πρώτο ζευγάρι κομματιών

Το πρώτο ζευγάρι κομματιών, αποτελείται από το “κομμάτι 1α” το οποίο είναι το *Babe I'm Gonna Leave You* των Led Zeppelin που κυκλοφόρησε επίσημα το 1969 και το “κομμάτι 1β” το οποίο είναι το *Babe I'm Gonna Leave You* της Joan Baez που κυκλοφόρησε επίσημα το 1962.

Στην πρώτη ερώτηση “Διακρίνετε κάποια ομοιότητα μεταξύ των δύο αποσπασμάτων;”, το 99.1% απάντησε “Ναι” ενώ μόλις το 0.9% απάντησε “Όχι”. Είναι από τις περιπτώσεις που η συντριπτική πλειονότητα αναγνωρίζει την/τις ομοιότητα/ες.

Στη συνέχεια, αυτοί που απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (110 άτομα), καλούνται να σημειώσουν σε μια κλίμακα διαγράμμισης από το 1 έως το 5 (όπου 1=Ελάχιστα, 2=Λίγο, 3=Αρκετά, 4=Πολύ και 5=Πάρα πολύ) πόσο έντονα διακρίνουν ομοιότητες ως προς το ύφος, την αρμονία, τους στίχους, την ενορχήστρωση και το tempo των 2 αυτών κομματιών. Ακριβώς από κάτω, υπάρχει ένα πεδίο όπου ο/η συμμετέχοντας/ουσα μπορεί να αναφέρει συμπληρωματικά, αν διακρίνει κάποια άλλη ομοιότητα.

- Ως προς το ύφος των κομματιών, το 14.5% απάντησε “Ελάχιστα”, το 20.9% απάντησε “Λίγο”, το 29.1% απάντησε “Αρκετά”, το 27.3% απάντησε “Πολύ” και το 8.2% απάντησε “Πάρα πολύ”.

- Ως προς την αρμονία των κομματιών, το 10% απάντησε “Ελάχιστα”, το 11.8% απάντησε “Λίγο”, το 36.4% απάντησε “Αρκετά”, το 32.7% απάντησε “Πολύ” και το 9.1% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς τους στίχους των κομματιών, το 3.7% απάντησε “Ελάχιστα”, το 2.8% απάντησε “Λίγο”, το 8.3% απάντησε “Αρκετά”, το 18.3% απάντησε “Πολύ” και το 67% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς την ενορχήστρωση των κομματιών, το 6.4% απάντησε “Ελάχιστα”, το 20% απάντησε “Λίγο”, το 22.7% απάντησε “Αρκετά”, το 31.8% απάντησε “Πολύ” και το 19.1% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς το tempo των κομματιών, το 13.6% απάντησε “Ελάχιστα”, το 26.4% απάντησε “Λίγο”, το 24.5% απάντησε “Αρκετά”, το 20% απάντησε “Πολύ” και το 15.5% απάντησε “Πάρα πολύ”.

Αυτό που παρατηρείται είναι ότι η πλειονότητα συμφωνεί στην έντονη ομοιότητα των στίχων. Στην αρμονία και στο ύφος υπάρχει μια μικρή υπεροχή ως προς τις απαντήσεις “αρκετά” και “πολύ”, ενώ στην ενορχήστρωση και στο tempo οι απόψεις δίστανται.

Στη συνέχεια, δίνονταν η δυνατότητα στους/στις συμμετέχοντες/ουσες να αναφέρουν άλλες ομοιότητες, πέρα από τις παραπάνω παραμέτρους που είχαν αρχικά οριστεί, λέγοντας: “Συμπληρώστε εάν διακρίνατε κάποια άλλη ομοιότητα η οποία δεν αναφέρεται παραπάνω”.

Στην ελεύθερης ανάπτυξης απάντηση, ομοιότητες οι οποίες αναφέρθηκαν ήταν:

- “Η αίσθηση που αφήνουν στον ακροατή.”⁸[33]
- “Και στα δυο η κιθάρα παίζει αρπίσματα αν και με διαφορετική ταχύτητα.” [102]
- “Ίδιο tempo...το 1β με 3ηχα και το 1α με 4ηχα!” [100]
- “Τρόπος φώνησης ως προς της έκφραση”. [107]

Στην επόμενη ερώτηση “Ποιο από τα 2 μουσικά αποσπάσματα (τραγούδια) που ακούσατε πιστεύετε ότι κυκλοφόρησε πρώτο;”, το 73% σωστά πιστεύει ότι κυκλοφόρησε πρώτο το “κομμάτι 1β” ενώ το υπόλοιπο 27% θεωρεί ότι κυκλοφόρησε πρώτο το “κομμάτι 1α”. Αμέσως μετά ζητούνταν προαιρετικά να αιτιολογήσουν την επιλογή τους.

Μερικές από τις απαντήσεις αυτών που επέλεξαν το “κομμάτι 1β” είναι οι εξής:

⁸ Ο αριθμός που βρίσκεται στις τετραγωνιζέ αγκύλες, είναι ο αριθμός που είχε ο/η κάθε συμμετέχοντας/ουσα στην λίστα των απαντήσεων του ερωτηματολογίου.

- “Γνώριζα ήδη αυτή τη πληροφορία, αλλά αν δεν την γνώριζα ίσως να το καταλάβαινα από το πιο “παλιομοδίτικο” 60's ύφος του δεύτερου, σε αντίθεση με την πιο ροκ εκδοχή των Led Zeppelin.” [8]
- “Πιο βίντατζ φωνή.” [13]
- “Ο ρομαντισμός και το μουσικό ρεύμα της εποχής. Επίσης θεωρώ πως είναι ολοφάνερο λόγω εκτέλεσης και ήχου!” [100]
- “Το δεύτερο θυμίζει παλαιότερες εποχές.” [17]
- “Το ύφος του πρώτου κομματιού ακούγεται αρκετά πιο σύγχρονο. Επίσης, η χροιά της φωνής στο 2ο κομμάτι είναι πιο καθαρή, κάτι που συνηθίζονταν παλαιότερα, ενώ στο 1ο η χροιά είναι πιο αδρή όπως σε πολλά τραγούδια της πιο σύγχρονης περιόδου.” [24]
- “Η πρώτη εκτέλεση (Led Zeppelin) αποτελεί διασκευή του τραγουδιού της Anne Bredon και φέρουν τον ίδιο τίτλο, αμφότερα.” [25]
- “Glissando που κάνει η τραγουδίστρια στο 0:22, που συχνά ακούμε σε τραγούδια δεκαετιών 1900 (π.χ. rock 'n roll).” [28]
- “Δεν είμαι σίγουρος, όμως ίσως επειδή είναι συνηθισμένο για ροκ μπάντες να κάνουν διασκευές σε πιο κλασικά κομμάτια θα πω ότι το δεύτερο κυκλοφόρησε πρώτο.” [32]
- “Νομίζω ότι το κομμάτι 1β είναι σε κλασικό στυλ οπότε το 1α είναι η σύγχρονη έκδοση του σε στυλ ροκ.” [41]
- “Το δεύτερο κομμάτι είναι ένα folk song γραμμένο σε βινύλιο τέλη του 50' και καταλαβαίνεις ότι είναι πιο παλιό όχι από το ύφος του μόνο αλλά από τον ήχο του. Τα μικρόφωνα την ηχώ, είναι σίγουρα ηχογραφημένο live με την κιθάρα και φωνή στο ίδιο δωμάτιο. Οι Live ηχογραφήσεις γινόντουσαν μόνο από τζαζ, κλασικούς, folk και μπλουζ μουσικούς.” [64]
- “Το πρώτο ακούγεται πιο popular οπότε θα μπορούσε να θεωρηθεί cover του δεύτερου.” [65]
- “Πιο παλιά αισθητική.” [76]
- “Γνωρίζω την ερμηνεύτρια και την εποχή της. Επίσης η ηχογράφιση ακούγεται πιο παλιά.” [77]
- “Έχω την αίσθηση ότι είθισται στη ροκ να γίνονται διασκευές παλαιότερων κομματιών, και το 1β μου δίνει την εντύπωση του πρωτοτύπου.” [81]
- “Το Β Πιστεύω (αναγνωρίζοντας τη φωνή) ότι είναι της Τζόαν Μπαεζ ίσως αυτές της διασκευές που έκανε τότε και το α' πιστεύω είναι μια ψυχδελική ερμηνεία που δυστυχώς δεν αναγνωρίζω.” [86]

- “Νομίζω το δεύτερο γιατί έχει ένα χαρακτήρα πιο παραδοσιακού κομματιού και υποθέτω ότι προϋπήρχε και το πρώτο είναι διασκευή του σε πιο μοντέρνο ύφος.” [92]

Μερικές, χαρακτηριστικές, από τις απαντήσεις αυτών που επέλεξαν το “κομμάτι 1α” είναι:

- “Υφος.” [51]
- “Η ποιότητα του ήχου και η ενορχήστρωση.” [33]
- “Το δεύτερο μοιάζει διασκευή του πρώτου.” [58]
- “Η συνοδεία στο 1α είναι πιο συνηθισμένη απ το 1β, και μάλλον φαντάζομαι το 1β κυκλοφόρησε μετά.” [75]
- “Το πρώτο μάλλον ανήκει στη εποχή της ψυχεδελικής ροκ (70'ς) ενώ το δεύτερο πιθανό να ανήκει στην τελευταία 15ετία που παίζει η φαση με τις διασκευές και το μιξ ύφους κ στυλ.” [96]
- “Το 1α προηγήθηκε του 1β. Ροκ μουσική έπαιζε κατά βάση το ανδρικό φύλο. Το 1β τραγουδιέται από γυναικεία φωνή και άρα είναι πιο σύγχρονο cover.” [107]

Αυτό που παρατηρήθηκε στο συνολικό αριθμό αυτών που απάντησαν “κομμάτι 1α”, είναι ότι η συντριπτική πλειονότητα ανήκει στην ηλικιακή κατηγορία των 18-30 ετών με το μεγαλύτερο ποσοστό να είναι άνδρες. Αυτό που έκανε εντύπωση είναι ότι αρκετοί από τους συμμετέχοντες που αιτιολόγησαν την επιλογή τους, απάντησαν επίσης ότι ακούνε Rock μουσική, γνωρίζουν “πολύ” τους Zeppelin και ακούνε από “λίγο” έως “πολύ” την μουσική τους. Η μόνη εξήγηση για αυτές τις απαντήσεις, είναι ότι μάλλον οι συμμετέχοντες αυτοί ακούνε την μουσική των Zeppelin χωρίς να έχουν ενδιαφερθεί περαιτέρω για την ιστορία των κομματιών τους καθώς και για τις επιρροές που είχε το συγκρότημα από παλαιότερους (ιδιαίτερα μπλουζ) καλλιτέχνες. Ωστόσο, θα μπορούσε κανείς να το αντιληφθεί από την κατώτερη ηχογράφιση και από την παλαιότερη αισθητική που δίνει το “κομμάτι 1β”, κάτι το οποίο το επιβεβαιώνουν οι απαντήσεις των συμμετεχόντων που απάντησαν “κομμάτι 1β”.

Στην επόμενη ερώτηση “Θεωρείτε ότι η βάση δημιουργίας του ενός αποσπάσματος στηρίχθηκε έντονα στη δομή του άλλου;”, το 80.2% απαντά με “Ναι” ενώ το 19.8% απαντάει “Όχι”.

Στη συνέχεια, αυτοί που απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (90 άτομα), καλούνται να απαντήσουν στην ερώτηση “Ποιο απόσπασμα είναι βασισμένο στο άλλο;”. Το 71.1% σωστά πιστεύει ότι “το “κομμάτι 1α” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 1β” ενώ το υπόλοιπο 28.9% θεωρεί ότι “το “κομμάτι 1β” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 1α””.

Στην επόμενη ερώτηση “Πιστεύετε ότι οι ομοιότητες των τραγουδιών (εάν υπάρχουν) θα έπρεπε να χαρακτηριστούν περισσότερο ως “κλοπή/αντιγραφή στοιχείων” ή ως “επιρροή/έμπνευση στοιχείων”;;”, το 84.7% θεωρεί ότι πρόκειται για “επιρροή/έμπνευση στοιχείων”, το 13.5% θεωρεί ότι πρόκειται για “κλοπή/αντιγραφή στοιχείων” ενώ μόλις το 1.8% θεωρεί ότι δεν υπάρχουν ομοιότητες. Είναι από τις περιπτώσεις όπου η συντριπτική πλειονότητα θεωρεί ότι πρόκειται για επιρροή, καθώς το ποσοστό επιρροής/έμπνευσης είναι το μεγαλύτερο σε σύγκριση με τα υπόλοιπα ζευγάρια.

Στην τελευταία ερώτηση της ενότητας αυτής, ο συμμετέχοντας καλείται (προαιρετικά) να τεκμηριώσει ποιο/α ήταν το/α στοιχείο/α που τον “ανάγκασε/αν” να επιλέξει στην προηγούμενη ερώτηση τον όρο “κλοπή/αντιγραφή” ή τον όρο “επιρροή/έμπνευση”.

Αρχικά, αναφέρονται οι απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “επιρροή/έμπνευση”. Πολλές από τις απαντήσεις έμοιαζαν αρκετά μεταξύ τους και έδιναν σε γενικές γραμμές τις “αναμενόμενες” απαντήσεις. Μερικές από αυτές, οι οποίες καλύπτουν και τις υπόλοιπες όμοιες, είναι οι εξής:

- “Αφενός υπάρχουν ομοιότητες αφετέρου ο κάθε καλλιτέχνης έχει δημιουργήσει πάνω στο δικό του στυλ.” [23]
- “Θυμίζει περισσότερο διασκευή και το ύφος του κομματιού είναι πολύ διαφορετικό αν και πρόκειται για ίδια μελωδία και στίχους σου δίνει εντελώς διαφορετική αίσθηση ακούγοντάς το.” [32]
- “Ακουστικά είχαν ομοιότητες αλλά και κατά τόπους διαφορές όπως στον Ρυθμό , το ύφος κτλ.” [37]
- “Οι στίχοι είναι παρόμοιοι αλλά όχι ίδιοι και επίσης η μελωδία δεν είναι αυτούσια και στα δύο κομμάτια.” [38]
- “Η μελωδία. Έχουν ίδια μελωδία ουσιαστικά αλλά την αποτυπώνει ο κάθε καλλιτέχνης με διαφορετικό τρόπο.” [50]
- “Οι στίχοι και το ύφος είναι αρκετά ίδια. Αλλά φαίνεται ξεκάθαρα παραλλαγμένο το 1α. Στην αρμονία, στην γραμμή της φωνής. Επίσης στο 1α (Led Zeppelin) παίζει και η κιθάρα αρκετά πρωταγωνιστικό ρόλο. Ενώ στο 1β απλα συνοδεύει.” [78]
- “Θεωρώ ότι το 1α αποτελεί διασκευή του 1β οι στίχοι είναι ίδιοι η αρμονία σε ένα μεγάλο βαθμό ίδια υπάρχει η κιθάρα ως κυρίαρχη που όμως στο κάθε κομμάτι επενδύει με διαφορετικό ύφος το κομμάτι και αυτός είναι ο λόγος που Θεωρώ ότι το 1β αποτελεί έμπνευση για το 1α.” [76]

- “Θυμίζει περισσότερο διασκευή και το ύφος του κομματιού είναι πολύ διαφορετικό αν και πρόκειται για ίδια μελωδία και στίχους σου δίνει εντελώς διαφορετική αίσθηση ακούγοντάς το.” [32]
- “Ενώ τα αποσπάσματα φαίνεται να έχουν ομοιότητες μεταξύ τους, ταυτόχρονα διαφέρουν αρκετά. Οπότε, όταν τα ακούς δεν μπορείς να πεις ότι υπάρχει αντιγραφή χαρακτηριστικών τους, όσο ένας συσχετισμός.” [52]
- “Πιστεύω ότι το κομμάτι 1α είναι απλά μια διασκευή του 1β με ηλεκτρικό ήχο.” [66]
- “Η διαφορετική ερμηνεία δε θεωρείται κλοπή.” [68]
- “Φαίνεται σαν το 1α κομμάτι να είναι μια διασκευή του 1β κομματιού.” [77]
- “Δεν υπάρχει κλοπή μεταξύ μουσικών, εκτός αν πρόκειται για πλήρη αντιγραφή, γνώμη μου.” [13]
- “Τα στοιχεία που μοιάζουν δεν είναι ακριβής αντιγραφή, αλλά δάνειο το οποίο ο εκτελεστής που εμπνεύστηκε από το ένα έργο, εκφράζει με δικό του τρόπο.” [15]
- “Υπάρχει κιθάρα και στα δύο αποσπάσματα ..στο πρώτο πιο απλό παίξιμο, στο δεύτερο πιο σύνθετο...Επίσης υπάρχουν λέξεις ή φράσεις που έχουν και τα δυο κομμάτια αλλά δεν είναι τα ίδια ως προς την ερμηνεία τους.” [71]

Αυτές οι ερωτήσεις, ομαδοποιήθηκαν διότι αναφέρονται συνοπτικά στις παραμέτρους που έχουν οριστεί εξ αρχής (αρμονία, ύφος κλπ). Μερικές πιο εξειδικευμένες απαντήσεις, οι οποίες τεκμηριώνουν σε ικανοποιητικό βαθμό την επιλογή της απάντησής τους είναι οι εξής:

- “Στα credits του κομματιού από τους Zeppelin, αναφέρεται η Bredon, οπότε δεν θεωρώ ότι είναι κλοπή αλλά διασκευή.” [95]
- “Το ένα κομμάτι δεν κλέβει ούτε αντιγράφει το άλλο. Απλώς διατηρώντας κάποια καλά στοιχεία του, ο συνθέτης δημιουργεί μια καλύτερη εκδοχή του κομματιού που ταιριάζει με τις προτιμήσεις των ακροατών την εκάστοτε εποχή.” [9]
- “Το χαρακτήρισα ως επιρροή/έμπνευση, καθώς και τα δύο βασίζονται σε ένα παραδοσιακό (folk) κομμάτι, άρα ουσιαστικά και τα δύο από κάπου επηρεάστηκαν για να ολοκληρωθούν.” [54]
- “Κάθε παραλλαγή του αυθεντικού αποκαλώ επιρροή/έμπνευση (αφού έχει ληφθεί άδεια από τον κάτοχο πνευματικών δικαιωμάτων). Σε αυτή τη περίπτωση επίσης πρέπει να γίνεται αναφορά στο πρωτότυπο.” [28]
- “Παρόλο που οι ομοιότητες είναι πάρα πολλές, ο αρμονικός σκελετός διαφέρει αρκετά και είναι πιο διανθισμένος στο 1α παρά στο 1β, γι αυτό πιστεύω πως

πρόκειται για έμπνευση του μεταγενέστερου καλλιτέχνη από το έργο του πρώτου.” [24]

- “Γιατί τα κομμάτια διαφέρουν στο ύφος οπότε δεν θα το χαρακτηρίζα αντιγραφή ούτε κλοπή. Και γενικά πιστεύω ότι η δημοσιοποίηση οποιουδήποτε κομματιού μπορεί να επηρεάσει και να αποτελέσει πηγή έμπνευσης, και αυτός άλλωστε είναι και ο στόχος θεωρώ.” [72]
- “Επιρροή/έμπνευση γιατί πιθανόν θέλανε στο δεύτερο να διασκεύσουν το πρώτο κρατώντας στίχους και την κιθάρα αλλά δίνοντας άλλο κλίμα. Δεν νιώθω ότι είναι αντιγραφή αλλά άλλος (όχι τόσο μακρινός) τρόπος αφήγησης των στίχων.” [96]
- “Δεν μπορεί κάποιος να θεωρηθεί κάτοχος μιας συγχορδιακής ακολουθίας ή μιας μελωδίας. Ούτως ή άλλως οι Led Zeppelin δεν παρουσίασαν το κομμάτι ως δική τους έμπνευση και σύνθεση, αντιθέτως η διασκευή τους κολακεύει και την αρχική σύνθεση και τη δημιουργό της.” [25]
- “Το συναισθηματικό ύφος και η επίκληση δεν καθιστούν 2 τραγούδια ίδια ούτε κλοπή/αντιγραφή και η χρήση μιας κοινόχρηστης λέξης δεν καθιστά αυτόματα αντιγραφή. Η χρήση επίσης κάποιων συγκεκριμένων φθόγγων δεν αναπαριστά κάθε φορά το ίδιο κομμάτι αναγκαστικά.” [26]
- “Είναι ξεκάθαρα ένα cover, επιρροή/έμπνευση, απλά το κομμάτι 1α μεταφέρει ένα διαφορετικό ύφος. Εν μέρει έχει χρησιμοποιήσει μια πιο σύγχρονη αρμονία που παίζεται πολύ στην ροκ αλλά παράλληλα έχει κρατήσει το ύφος και την ενέργεια της μπαλάντας, το πιο ατμοσφαιρικό.” [64]
- “Υπάρχουν έντονες ομοιότητες στην θεματολογία των στίχων, αλλά δεν θεωρώ ότι είναι όμοιες σε σημείο που να αντιγράφει το ένα το άλλο. Συν ότι η συγκεκριμένη θεματολογία είναι μια κοινή θεματολογία που τα συναισθήματα που προκαλούνται σε όποιον την βιώνει, και θέλει να το εκφράσει μέσω της μουσικής, τον οδηγούν σε ένα πολύ συγκεκριμένο λεξιλογικό πλαίσιο.” [83]
- “Το στοιχείο που θεωρώ πως με οδήγησε να χαρακτηρίσω τις ομοιότητες ως επιρροή/έμπνευση είναι η χρήση της ακουστικής κιθάρας και στα δύο κομμάτια αλλά στο 1β απόσπασμα είναι έντονο το στοιχείο του φλαμένκο από την ακουστική κιθάρα ενώ στο 1α απόσπασμα δεν είναι τόσο έντονο σε όλη την διάρκεια του κομματιού και απλά παρουσιάζεται ξαφνικά προς το τέλος του αποσπάσματος. Προσπάθησαν δηλαδή στο 1α απόσπασμα να αναπτύξουν αυτό το παραδοσιακό μοτίβο του φλαμένκο με πιο ροκ στοιχεία.” [10]

- “Η έννοια της κλοπής και της αντιγραφής μου φαίνεται γενικότερα κάπως προβληματική, όσον αφορά την τέχνη. Δε θεωρώ ότι υπάρχει παρθενογένεση, και πιστεύω ότι η έμπνευση είναι πολυπαραγοντική στη μουσική δημιουργία.” [6]
- “Παρότι η γραμμή κλοπής και επιρροής είναι πολλές φορές θολή, γενικά δεν πιστεύω ότι θα έπρεπε να θεωρείται προσβολή για έναν δημιουργό να διασκευάζεται ένα έργο του, ίσα ίσα, μου φαίνεται τιμητικό που μέσα σε όλη αυτή την απέραντη θάλασσα έργων κάποιος άλλος είδε κάτι σε αυτό το συγκεκριμένο που του τράβηξε την προσοχή ώστε να το διασκευάσει. Πάντα όμως να γίνεται με συμφωνία του δημιουργού και χωρίς μόνο προθέσεις οικονομικού κέρδους.” [8]

Οι απαντήσεις αυτές διαχωρίστηκαν από τις υπόλοιπες, διότι, είτε εξηγούν με αναλυτικότερο τρόπο τον λόγο για τον οποίο βρήκαν ομοιότητες στις παραμέτρους που έχουν οριστεί αλλά όχι σε βαθμό να θεωρηθεί κλοπή, είτε λένε κάτι διαφορετικό. Ο συντάκτης ωστόσο, θεωρεί ότι οι πιο ιδιαίτερες, είναι οι τρεις τελευταίες.

Η τρίτη απάντηση από το τέλος, αναφέρει ότι το στοιχείο που τον/την οδήγησε να χαρακτηρίσει ως επιρροή/έμπνευση είναι το παραδοσιακό μοτίβο του φλαμένκο το οποίο οι Zeppelin προσπάθησαν να το “ενώσουν” με την ροκ μουσική. Στην ουσία, προσπάθησαν παίρνοντας την ιδέα του αρχικού καλλιτέχνη να δημιουργήσουν κάτι πρωτότυπο και ιδιαίτερο, το οποίο το κατάφεραν σε ικανοποιητικό βαθμό.

Οι 2 τελευταίες απαντήσεις, θα μπορούσε να πει κανείς ότι είναι περισσότερο μια γενική άποψη πάνω στο θέμα της κλοπής και επιρροής μεταξύ οποιονδήποτε κομματιών. Η μια από δύο απαντήσεις μάλιστα, το επιβεβαιώνει, καθώς επαναλαμβάνεται αυτούσια και στα υπόλοιπα ζευγάρια κομματιών (με εξαίρεση 1-2 περιπτώσεων).

Αξίζει να σημειωθεί ότι και οι τρεις απαντήσεις, είναι από άτομα ηλικίας 18-30 ετών και στην ερώτηση “κατά πόσο γνωρίζετε το συγκρότημα Led Zeppelin” απάντησαν “Πολύ”. Μάλιστα, η πλειονότητα αυτών που απάντησαν ότι πρόκειται για επιρροή/έμπνευση, ανήκουν στην κατηγορία των 18-30 ετών.

Οι απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “αντιγραφή/κλοπή” είναι οι εξής:

- “Οι τόσες ομοιότητες.” [104]
- “Οι στίχοι και η εννοήστρωση.” [107]
- “Τα συγκεκριμένα κομμάτια έχουν πολύ έντονες ομοιότητες στον στίχο και στα αρπίσματα στη κιθάρα.” [102]

- “Αντιγραφή, διότι είναι το ίδιο κομμάτι με ελάχιστες διαφορές.” [109]
- “Χαρακτήρισα ως κλοπή/αντιγραφή καθώς υπάρχουν οι ίδιοι στίχοι και παρόμοιο ύφος εκτέλεσης.” [110]
- “Ξεκάθαρη αντιγραφή στίχων και μελωδικές ομοιότητες.” [111]
- “Η απόλυτη ταύτιση στους στίχους και η αντιστοιχία τους στον σχηματισμό μουσικών φράσεων.” [112]
- “Η γεμάτη πάθος καθηλωτική ερμηνεία και η σαρωτική ενέργεια της εκτέλεσης του 1β, ανάγκασε τους 1α να σφετεριστούν, αν και πιστεύω πως ξεκίνησαν για διασκευή αλλά τους παρέσυρε το εγώ της φήμης και του ήχου τους. Ο νοών νοείτω!” [100]
- “Σύμφωνα με το καταστατικό της ΑΕΠΙ για τα πνευματικά δικαιώματα και την κλοπής πνευματικής ιδιοκτησίας ακόμη και όταν υπάρχει διαφοροποίηση σε 2 συγχορδίες-μελωδικά στοιχεία της σύνθεσης θεωρείται ως νέο κομμάτι-έργο. Αυτό δυστυχώς ανοίγει τον δρόμο για αντίγραφα τραγουδιών καταπατώντας δικαιώματα και ιδέες δημιουργών. Αν και θεωρείται επιρροή, για μένα είναι κλοπή-αντιγράφου του προγενέστερου.” [113]

Αυτό που παρατηρείται σε αυτές τις απαντήσεις περί κλοπής, καθώς και στις υπόλοιπες οι οποίες δεν αναφέρθηκαν καθώς έκαναν το ίδιο σχόλιο με διαφορετική διατύπωση, είναι ότι όλες σχεδόν μιλάνε για τις παραμέτρους οι οποίες έχουν οριστεί προηγουμένως (αρμονία, ύφος κλπ), με τις περισσότερες από αυτές να αναφέρουν την ομοιότητα των στίχων. Στις δύο τελευταίες απαντήσεις ωστόσο, βλέπουμε ένα διαφορετικό στυλ απάντησης που δεν αναφέρονται στις παραμέτρους. Η προτελευταία θεωρεί ότι πρόκειται για σφετερισμό των Zeppelin και θεωρεί ότι αρχικό στόχο είχαν την διασκευή αλλά το “εγώ” τους είχε διαφορετική άποψη, ενώ η τελευταία εξηγεί τι ισχύει σύμφωνα με την Ανώνυμη Εταιρεία Πνευματικής Ιδιοκτησίας, την ΑΕΠΙ (ότι πρόκειται για επιρροή) αλλά και τι πιστεύει ο/η ιδιος/α (κλοπή).

Αξίζει να σημειωθεί ότι η προτελευταία απάντηση, σημειώθηκε από συμμετέχοντα/ουσα ηλικίας 40-50 ετών και η τελευταία από συμμετέχοντα/ουσα ηλικίας >50 ετών όπου στην ερώτηση “Κατά πόσο γνωρίζετε το συγκρότημα Led Zeppelin” και “Πόσο συχνά ακούτε την μουσική τους” και οι δύο απάντησαν “Πολύ” και στις 2 ερωτήσεις. Επίσης, η πλειονότητα αυτών που χαρακτήρισαν τις ομοιότητες ως κλοπή, ήταν ηλικίας μεγαλύτερη των 30 ετών ενώ συγκριτικά με το φύλο του συμμετέχοντα, το ποσοστό των ανδρών ήταν αρκετά μεγαλύτερο.

Στη συνέχεια, θα αναλυθεί περαιτέρω το τι συμβαίνει σε ολόκληρο το κομμάτι των Zeppelin και θα συγκριθεί με αυτό της Baez, σύμφωνα με τη γνώμη του συντάκτη. Αν κρίνει

κανείς μόνο από το συγκεκριμένο απόσπασμα που χρησιμοποιήθηκε στο ερωτηματολόγιο, είναι λογικό να μιλήσει για κλοπή στίχων καθώς η αντιγραφή είναι αρκετά πιστή σε αυτές τις πρώτες 5 στροφές. Αν συγκρίνει όμως τα κομμάτια ολόκληρα, θα παρατηρήσει ότι οι στίχοι στη συνέχεια αρχίζουν να διαφοροποιούνται. Αυτό δε σημαίνει ότι δε συνεχίζουν να υπάρχουν ομοιότητες, αλλά ότι εμφανίζονται και κάποιες διαφορές. Το ίδιο ισχύει για το ύφος αλλά και για την ενορχήστρωση των 2 κομματιών. Στην αρχή, όλα μοιάζουν ιδιαίτερα μεταξύ τους, αλλά μετά την εισαγωγή, η οποία κατά τη γνώμη του συντάκτη ολοκληρώνεται εκεί που ο Plant κάνει το φημισμένο “ghost vocal” στο στίχο “I can hear it calling me back home”, η ενορχήστρωση και ιδιαίτερα το ύφος, αλλάζουν εξ ολοκλήρου. Από το σημείο αυτό και μετά, υπάρχει ένα μικρό instrumental το οποίο είναι μια γέφυρα για να φτάσει στον επόμενο στίχο, όπου εδώ πλέον το κομμάτι έχει αποκτήσει το πρωτόγνωρο για την τότε εποχή ροκ στυλ. Μέχρι το τέλος του κομματιού, το κομμάτι συνεχίζει σε αυτό το στυλ, το οποίο είναι διαφορετικό από αυτό της εισαγωγής αλλά και από αυτό των κομματιών της Baez και Bredon. Επίσης, η χρονική διάρκεια είναι περίπου η διπλάσια στην εκδοχή των Zeppelin, κάτι το οποίο επιβεβαιώνει ότι πρόκειται για μια διασκευή πάνω σε ένα νέο για εκείνη την εποχή είδος μουσικής. Εξάλλου οι Zeppelin, έστω και καθυστερημένα σύμφωνα με τον Poroff (2017:19), αναφέρουν στα credits την αρχική δημιουργό του τραγουδιού, την Anne Bredon.

2.2.2 Δεύτερο ζευγάρι κομματιών

Το δεύτερο ζευγάρι κομματιών, αποτελείται από το “κομμάτι 2α” το οποίο είναι το *Since I've Been Loving you* των Led Zeppelin που κυκλοφόρησε επίσημα το 1970 και το “κομμάτι 2β” το οποίο είναι το *Never* του συγκροτήματος Moby Grape που κυκλοφόρησε επίσημα το 1968.

Στην πρώτη ερώτηση “Διακρίνετε κάποια ομοιότητα μεταξύ των δύο αποσπασμάτων;”, το 99.1% απάντησε “Ναι” ενώ μόλις το 0.9% απάντησε “Όχι”. Είναι από τις περιπτώσεις που η συντριπτική πλειονότητα αναγνωρίζει την/τις ομοιότητα/ες.

Στη συνέχεια, αυτοί που απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (110 άτομα), καλούνται να σημειώσουν σε μια κλίμακα διαγράμμισης από το 1 έως το 5 (όπου 1=Ελάχιστα, 2=Λίγο, 3=Αρκετά, 4=Πολύ και 5=Πάρα πολύ) πόσο έντονα διακρίνουν ομοιότητες ως προς το ύφος, την αρμονία, τους στίχους, την ενορχήστρωση και το tempo των 2 αυτών κομματιών. Ακριβώς από κάτω, υπάρχει ένα πεδίο όπου ο/η συμμετέχοντας/ουσα μπορεί να αναφέρει συμπληρωματικά, αν διακρίνει κάποια άλλη ομοιότητα.

- Ως προς το ύφος των κομματιών, το 3.6% απάντησε “Ελάχιστα”, το 10% απάντησε “Λίγο”, το 24.5% απάντησε “Αρκετά”, το 36.4% απάντησε “Πολύ” και το 25.5% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς την αρμονία των κομματιών, το 0.9% απάντησε “Ελάχιστα”, το 11% απάντησε “Λίγο”, το 26.6% απάντησε “Αρκετά”, το 40.4% απάντησε “Πολύ” και το 21.1% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς τους στίχους των κομματιών, το 6.4% απάντησε “Ελάχιστα”, το 2.8% απάντησε “Λίγο”, το 12.8% απάντησε “Αρκετά”, το 22% απάντησε “Πολύ” και το 56% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς την ενορχήστρωση των κομματιών, το 5.5% απάντησε “Ελάχιστα”, το 18.2% απάντησε “Λίγο”, το 24.5% απάντησε “Αρκετά”, το 36.4% απάντησε “Πολύ” και το 15.5% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς το tempo των κομματιών, το 7.3% απάντησε “Ελάχιστα”, το 15.6% απάντησε “Λίγο”, το 26.6% απάντησε “Αρκετά”, το 2.4% απάντησε “Πολύ” και το 22% απάντησε “Πάρα πολύ”.

Αυτό που παρατηρείται είναι ότι η πλειονότητα συμφωνεί στην έντονη ομοιότητα των στίχων. Στην αρμονία, στο ύφος και στην ενορχήστρωση, υπάρχει μια υπεροχή ως προς την απάντηση “πολύ”, με το 80% περίπου συνολικά να απαντάει “αρκετά”, “πολύ” και “πάρα πολύ”. Στο tempo, τα ποσοστά είναι πιο μοιρασμένα, με εξαίρεση την επιλογή “ελάχιστα” όπου βρίσκεται μόλις στο 7.3%.

Στη συνέχεια δίνονταν η δυνατότητα στους/στις συμμετέχοντες/ουσες να αναφέρουν άλλες ομοιότητες, πέρα από τις παραπάνω παραμέτρους που είχαν αρχικά οριστεί, λέγοντας: “Συμπληρώστε εάν διακρίνατε κάποια άλλη ομοιότητα η οποία δεν αναφέρεται παραπάνω”.

Στην ελεύθερης ανάπτυξης απάντηση, ομοιότητες οι οποίες αναφέρθηκαν ήταν:

- “Παρεμφερές ηχόχρωμα στις κιθάρες και στις 2 εκτελέσεις.” [25]
- “Διέκρινα και τα δύο κομμάτια (2α και 2β) ότι εντάσσονται σε ένα συγκεκριμένο είδους μουσικής, την blues. Θεωρώ ότι κάποια στοιχεία της blues μουσικής είναι απαραίτητα να χρησιμοποιηθούν ως προς τη σύνθεση και στην ακουστική αναγνώριση της και μάλλον να τα θεωρώ αυτά δύο κομμάτια παρόμοια.” [70]
- “Η εκφορά και η προφορά των αγγλικών ήταν πολύ πιο κοντά από το προηγούμενο παράδειγμα.” [91]

- “Με “πλάγιο” τρόπο το 2α κοπιάρει το 2β.” [100]
- “Έντονη ακουστική ηλεκτρικής κιθάρας.” [110]
- “Τα leaks της κιθάρας και στις δύο εκτελέσεις. Παρόλο που δεν ταυτίζονται απόλυτα μοιάζουν πολύ αφού χρησιμοποιούν την πεντατονική blues κλίμακα με τον ίδιο παραδοσιακό τρόπο, πάνω στο ίδιο ύφος, tempo και αρμονικό υπόβαθρο.” [112]
- “Είναι ίδια. Διαφορά στο πότε άρχισε να εργάζεται. Των Zeppelin από 7 ενώ το άλλο από 11.” [113]

Στην τελευταία ομοιότητα, ο/η συμμετέχοντας/ουσα αναφέρεται ως προς τον στίχο των τραγουδιών, όπου των Zeppelin είναι ο εξής: “Working from seven to eleven every night” ενώ των Moby Grape ο εξής: “Working from eleven to seven every night”.

Στην επόμενη ερώτηση “Ποιο από τα 2 μουσικά αποσπάσματα (τραγούδια) που ακούσατε πιστεύετε ότι κυκλοφόρησε πρώτο;”, το 59.5% σωστά πιστεύει ότι κυκλοφόρησε πρώτο το “κομμάτι 2β” ενώ το υπόλοιπο 40.5% θεωρεί ότι κυκλοφόρησε πρώτο το “κομμάτι 2α”. Αμέσως μετά ζητούνταν προαιρετικά να αιτιολογήσουν την επιλογή τους.

Μερικές από τις απαντήσεις αυτών που επέλεξαν το “κομμάτι 2β” είναι οι εξής:

- “Το 2β ανήκει στην κατηγορία blues ενώ το 2α στην κατηγορία ροκ. Χρονολογικά το blues προηγείται του ροκ, οπότε υποθέτω ότι το 2β προηγήθηκε του 2α, χωρίς αυτό να είναι απόλυτο.” [15]
- “Ο ήχος της κιθάρας (ποιότητα).” [33]
- “Η αρμονία του β κομματιού ήταν πιο προσεγμένη όπως και η φωνή του τραγουδιστή οπότε πιστεύω ότι το πρώτο τραγούδι ήταν προσπάθεια δεύτερης εκδοχής.” [41]
- “Το δεύτερο κομμάτι είναι ξεκάθαρα μπλουζ μουσική χωρίς πολλά στοιχεία οπότε μου φαίνεται ως πιο παλιό είδος μουσικής.” [50]
- “Ο ήχος του δεύτερου κομματιού παραπέμπει σε παλαιότερη εποχή.” [66]
- “Η ποιότητα στην ηχογράφηση φαίνεται πιο παλιά στο 2β.” [78]
- “Το δεύτερο κομμάτι μου δίνει περισσότερο την αίσθηση “παλιάς σχολής”.” [81]
- “Το δεύτερο μου φάνηκε πιο πιστό σε στυλιστικά πρότυπα και νομίζω ότι πιο συχνό είναι όταν κάτι διασκευάζεται να ξεφεύγει η ταυτότητά του από αυτά που επικρατούν.” [82]
- “Το Β μου φαίνεται να έχει τα χαρακτηριστικά της κουλτούρας της μαύρης σόουλ μουσικής.” [86]
- “Η παραγωγή του 2β μου φαίνεται πιο 70-80'ς ενώ του 2α πιο 80'ς .” [96]
- “Ο ήχος και η εκτέλεση έχουν άλλο εποχιακό κλίμα.” [100]

- “Το ύφος του πρώτου κομματιού και η παραγωγή του παραπέμπει σε μια νεότερη εποχή από ότι το πρώτο κομμάτι.” [102]

Όπως και στο προηγούμενο ζευγάρι κομματιών, έτσι και εδώ παρατηρήθηκε ότι όλοι οι συμμετέχοντες αντιλαμβάνονται την διαφορά εποχής (αν και σε αυτή την περίπτωση το εποχικό κλίμα δεν διαφέρει κατά πολύ) κυρίως από το είδος μουσικής και την ποιότητα του ήχου.

Μερικές, χαρακτηριστικές, από τις απαντήσεις αυτών που επέλεξαν το “κομμάτι 2α” είναι:

- “Το 1ο είναι πιο δυναμικό, πιο ροκ, ενώ το 2ο πιο ελαφρύ.” [2]
- “Λόγω στίχων και βάλμπ.” [13]
- “Διακρίνεται λιγότερη επεξεργασία του ήχου.” [28]
- “Μου βγάζει κάτι σε πιο old school blues.” [32]
- “Ήχοι από παλαιότερα όργανα.” [63]
- “Είναι πιο ολοκληρωμένο.” [65]
- “Ο ήχος του συνθεσάιζερ με παραπέμπει σε πιο παλιό ύφος.” [76]
- “Το δεύτερο κομμάτι μου φαίνεται ότι έχει περισσότερα στοιχεία αυτοσχεδιασμού.” [92]
- “Το 2α προηγείται του 2β. Οι στίχοι των blues ήταν πιο “μιλημένοι” σαν recitativo. Το 2β φαίνεται να βασίζεται σε πιο σύγχρονη τεχνική τραγουδιού.” [107]
- “Λόγω του ρυθμού και του ύφους.” [109]
- “Πιστεύω ότι το κομμάτι 2α κυκλοφόρησε πρώτο καθώς έχει κλασικότερη ερμηνεία σε σχέση με το 2β.” [110]

Αυτό που παρατηρείται στο συνολικό αριθμό αυτών που απάντησαν “κομμάτι 2α”, είναι ότι η συντριπτική πλειονότητα ανήκει στην ηλικιακή κατηγορία των 18-30 ετών ενώ σε αυτή την περίπτωση, το ποσοστό των ανδρών και γυναικών είναι ίσο. Επίσης, αν συγκριθούν μερικές απαντήσεις αυτών που απάντησαν “κομμάτι 2α” με μερικές αυτών που απάντησαν “κομμάτι 2β”, διαπιστώνεται ότι αρκετές είναι όμοιες μεταξύ τους. Αρκετοί συμμετέχοντες δηλαδή, έχουν την αίσθηση ότι το τραγούδι των Zeppelin είναι ένα τραγούδι παλαιότερης γενιάς κάτι το οποίο από τη μια μεριά μπορεί να δικαιολογηθεί, εφόσον έχουν ακούσει μόνο ένα μέρος της εισαγωγής του τραγουδιού και όχι ολόκληρο το κομμάτι.

Στην επόμενη ερώτηση “Θεωρείτε ότι η βάση δημιουργίας του ενός αποσπάσματος στηρίχθηκε έντονα στη δομή του άλλου;”, το 75.7% απαντά με “Ναι” ενώ το 24.3% απαντά “Όχι”.

Στη συνέχεια, όσοι απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (87 άτομα), καλούνται να απαντήσουν στην ερώτηση “Ποιο απόσπασμα είναι βασισμένο στο άλλο;”. Το 57.5% σωστά πιστεύει ότι “το “κομμάτι 2α” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 2β” ” ενώ το υπόλοιπο 42.5% θεωρεί ότι “το “κομμάτι 2β” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 2α” ”.

Στην επόμενη ερώτηση “Πιστεύετε ότι οι ομοιότητες των τραγουδιών (εάν υπάρχουν) θα έπρεπε να χαρακτηριστούν περισσότερο ως “κλοπή/αντιγραφή στοιχείων” ή ως “επιρροή/έμπνευση στοιχείων”;”, το 65.8% θεωρεί ότι πρόκειται για “επιρροή/έμπνευση στοιχείων”, το 31.5% θεωρεί ότι πρόκειται για “κλοπή/αντιγραφή στοιχείων” ενώ μόλις το 2.7% θεωρεί ότι δεν υπάρχουν ομοιότητες. Παρατηρείται ότι η επιρροή/έμπνευση συνεχίζει να επιλέγεται αισθητά περισσότερο από την κλοπή/αντιγραφή.

Στην τελευταία ερώτηση αυτής της ενότητας, ο συμμετέχοντας καλείται (προαιρετικά) να τεκμηριώσει ποιο/α ήταν το/α στοιχείο/α που τον “ανάγκασε/αν” να επιλέξει στην προηγούμενη ερώτηση τον όρο “κλοπή/αντιγραφή” ή τον όρο “επιρροή/έμπνευση”.

Αρχικά, αναφέρονται οι απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “επιρροή/έμπνευση”. Πολλές από τις απαντήσεις έμοιαζαν αρκετά μεταξύ τους και έδιναν σε γενικές γραμμές τις “αναμενόμενες” απαντήσεις. Μερικές από αυτές, οι οποίες καλύπτουν και τις υπόλοιπες όμοιες, είναι οι εξής

- “Μοιάζουν πολύ, αλλά θεωρώ ότι πάντα στην μουσική υπάρχουν εμπνεύσεις και επιρροές.” [2]
- “Το ευρύτερο πλαίσιο της τζαζ.” [11]
- “Δεν υπάρχει κλοπή μεταξύ καλλιτεχνών εκτός αν πρόκειται για πλήρη αντιγραφή, γνώμη μου.” [13]
- “Είναι blues. Όλα μοιάζουν μεταξύ τους και ταυτόχρονα είναι τόσο διαφορετικά.” [32]
- “Παρόμοιοι στίχοι, διαφορετικές μελωδίες.” [38]
- “Το δεύτερο τραγούδι έχει τόσες επιρροές από το πρώτο ώστε να είναι ξεκάθαρο ότι έχει γίνει μια διασκευή και όχι μια απόπειρα ενός καινούριου τραγουδιού.” [40]
- “Τα όργανα που χρησιμοποιήθηκαν και το ύφος του τραγουδιού.” [41]
- “Κυριαρχεί το μπλουζ στοιχείο αλλά στο πρώτο κομμάτι φαίνεται πως εξελίχθηκε καθώς υπάρχουν περισσότερα όργανα και μουσικά στοιχεία.” [50]
- “Υπάρχει διαφορετική ενορχήστρωση και τέμπο.” [63]

- “Απέχουν αρκετά το ένα από το άλλο, οπότε όποιο κι αν γράφτηκε 2ο, σίγουρα ο συνθέτης του έβαλε αρκετά προσωπικά στοιχεία.” [75]
- “Όταν υπάρχουν ίδιοι στίχοι και παρόμοιο ύφος θεωρώ ότι είναι διασκευή οπότε το κατατάσσω ως επιρροή.” [76]
- “Είναι αρκετά ίδιο αλλά οι Zeppelin έχουν βάλει τον χαρακτήρα τους και το έχουν κάνει δικό τους.” [78]
- “Οι ομοιότητες είναι σαφής ωστόσο δε μπορώ να ξέρω αν το υπογράφουν και οι δύο για να μιλήσω για δόλο και κλοπή. Με τους ίδιους στίχους μου φαίνεται ως διασκευή οπότε θα μιλήσω για επιρροή/έμπνευση.” [86]
- “Έχουν διαφορετικό ύφος και τέμπο, ακόμα και ενορχήστρωση, ρυθμό.” [109]
- “Χαρακτήρισα τις παραπάνω ομοιότητες επιρροή/έμπνευση στοιχείων καθώς είναι το ίδιο στυλ τραγουδιών αλλά οι στίχοι διαφέρουν.” [110]

Αυτό που αξίζει να σημειωθεί, είναι η τελευταία απάντηση, η οποία υποστηρίζει ότι οι στίχοι διαφέρουν. Σίγουρα κάτι τέτοιο δεν ισχύει, καθώς ο βασικός λόγος που το κομμάτι των Zeppelin κατηγορείται για κλοπή, είναι οι στίχοι. Όλες οι υπόλοιπες, αναφέρουν την ομοιότητα των στίχων αλλά ότι διαφέρουν ως προς το ύφος, αρμονία, ενορχήστρωση κλπ.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται κάποιες απαντήσεις οι οποίες είτε αναφέρουν κάτι διαφορετικό από τις παραμέτρους των παραπάνω ερωτήσεων (ύφος, αρμονία κλπ) είτε αιτιολογούν αναλυτικότερα τον λόγο για τον οποίο επέλεξαν κάποιο/α από αυτά:

- “Παρότι η γραμμή κλοπής και επιρροής είναι πολλές φορές θολή, γενικά δεν πιστεύω ότι θα έπρεπε να θεωρείται προσβολή για έναν δημιουργό να διασκευάζεται ένα έργο του, ίσα ίσα, μου φαίνεται τιμητικό που μέσα σε όλη αυτή την απέραντη θάλασσα έργων κάποιος άλλος είδε κάτι σε αυτό το συγκεκριμένο που του τράβηξε την προσοχή ώστε να το διασκευάσει. Πάντα όμως να γίνεται με συμφωνία του δημιουργού και χωρίς μόνο προθέσεις οικονομικού κέρδους.” (Έχει χρησιμοποιηθεί και στην αντίστοιχη ερώτηση του πρώτου Ζευγαριού) [8]
- “Το ροκ επηρεάζεται έντονα από το blues καθώς αποτελεί την εξέλιξη του, αλλά το κοινό στο οποίο απευθύνεται το ένα είδος είναι διαφορετικό από το άλλο και το περιβάλλον στο οποίο αναπτύχθηκαν τα 2 είδη επίσης διαφέρει.” [15]
- “Αν και θα μπορούσε ίσως κανείς να πει ότι τα δύο κομμάτια είναι σχεδόν πανομοιότυπα, θεωρώ ότι οι (ίσως μικρές) καλλιτεχνικές διαφορές της επανεκτέλεσης αρκούν ώστε δικαιολογήσουν γιατί η μία εκτέλεση δεν είναι αντιγραφή της άλλης. Εξάλλου, νομίζω, υπάρχει η ελευθερία της επανεκτέλεσης.” [81]

- Οι στίχοι είναι ίδιοι, όπως και η εννοχρήστρωση. Επομένως, όπως και στην εξήγηση που έδωσα στην προηγούμενη αντίστοιχη ερώτηση, θεωρώ ότι οι καλλιτέχνες ήθελαν να μεταφέρουν με τον δικό τους τρόπο το αρχικό κομμάτι. Τώρα, εάν στον δίσκο τους δεν αναγνωρίζουν την επιρροή τους τότε μόνο για μένα είναι κλοπή. Αλλά δεν είναι ακριβώς αντιγραφή γιατί δεν είναι ολόιδιο.” [92]
- “Τα δυο κομμάτια ενώ έχουν αρκετές ομοιότητες, πιστεύω ότι η μόνη επιρροή ή κλοπή είναι στους στίχους. Είναι τυπικό της μπλουζ μουσικής να χρησιμοποιεί συγκεκριμένες αρμονικές διαδόξεις, ρυθμούς και ύφος, οπότε στο συγκεκριμένο δε πιστεύω πως τίθεται θέμα κλοπής, απλά και τα δύο ακολουθούν μπλουζ φόρμες.” [102]

Η πρώτη απάντηση, είναι η ίδια με αυτή που αναφέρθηκε στο πρώτο ζευγάρι, η οποία είναι περισσότερο μια γενική άποψη πάνω στο θέμα της κλοπής και επιρροής μεταξύ οποιονδήποτε κομματιών. Με εξαίρεση την προτελευταία απάντηση, οι υπόλοιπες σημειώθηκαν από συμμετέχοντες/ουσες οι οποίοι/ες ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των 18-30 ετών. Επίσης, στις περισσότερες απαντήσεις επιρροής/έμπνευσης συνολικά, παρατηρείται ότι η ηλικιακή ομάδα είναι επίσης 18-30 ετών.

Μερικές από τις “αναμενόμενες” απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “αντιγραφή/κλοπή” είναι οι εξής:

- “Ίδια σχεδόν λόγια, ίδιο ύφος, ίδια αρμονία ” [17]
- “Το 2β είναι σχεδόν όμοιο με το 2α. Απλώς ο καλλιτέχνης “μπερδεψε” τους στίχους.” [23]
- “Τα κομμάτια είναι σχεδόν πανομοιότυπα χωρίς κάποια αισθητή διαφορά, οπότε θα το χαρακτήριζα κλοπή.” [24]
- “Από άποψη στίχων εδώ το νιώθω, λόγω το ότι ακολουθεί ακριβώς τους ίδιους στίχους, αλλά θα έδινα έναν βαθμό ελευθερίας στους Led γιατί η εννοχρήστρωση είναι άλλο στυλ.” [26]
- “Ίδιο τραγούδι σε πιο ροκ εκδοχή το ένα, περισσότερο τζαζ/soul το άλλο.” [27]
- “Ίδιοι στίχοι, μελωδία, ύφος, εννοχρήστρωση.” [36+107]
- “Θεώρησα την αντιγραφή πιο πιθανή καθώς τα λόγια είχαν κοινά αλλά όχι σε πεδία έμπνευσης.” [56]
- “Αντιγραφή-Διασκευή: Οι στίχοι, το μπλουζ ύφος.” [96]
- “Παραποίηση στίχων και μίμηση του μουσικού στυλ. Οι δισκογραφικές δεν μασάνε όμως...Ο κλέψας του κλέψαντος!” [100]

- “Οι στίχοι είναι πολύ κοινοί εκτός μιας αλλαγής στη σειρά του πρώτου στίχου “2α: 7 to 11”, “2β: 11 to 7”. ” [111]
- “Σχεδόν απόλυτη ταύτιση σε όλα τα στοιχεία των παραπάνω ερωτήσεων.” [112]

Το “αναμενόμενο” σε αυτή την περίπτωση ήταν να αναφερθεί η ομοιότητα των στίχων, κάτι το οποίο έγινε σχεδόν από όλες τις απαντήσεις όπου μόλις αναφέρθηκαν αλλά και αρκετές ακόμα οι οποίες δεν ειπώθηκαν επειδή ήταν πανομοιότυπες.

Υπήρξαν ωστόσο και μερικές οι οποίες αιτιολογούσαν αναλυτικότερα (ή όχι τόσο αναμενόμενα) τον λόγο για τον οποίο χαρακτήρισαν τις ομοιότητες ως κλοπή/αντιγραφή:

- “Δεν θα το χαρακτήριζα ως κλοπή, αλλά πιο πολύ άλλη ερμηνεία πάνω στην ίδια μελωδία και αντιγραφή κάποιων στοιχείων.” [52]
- “Δεν υπήρχε χρησιμοποίηση του μουσικού υλικού με σκοπό τη δημιουργία ενός καινούργιου αυτόνομου έργου σε διαφορετικό ύφος.” [39]
- “Για το ύφος της μουσικής δεν θεωρώ ότι θα έπρεπε να θεωρηθεί κλοπή, γιατί η μεγάλη πλειοψηφία των κομματιών που χαρακτηρίζονται με το συγκεκριμένο ύφος έχουν παρόμοια αρμονία και παρόμοιο ρυθμό. Τείνω προς την αντιγραφή όσον αφορά τους στίχους γιατί οι φράσεις έχουν πολλές ομοιότητες ως προς τις λέξεις ή τις καταλήξεις των λέξεων.” [83]
- “Θεωρώ πως το παράδειγμα 2β ,αποτελεί εξόφθαλμη κλοπή της αρχικής σύνθεσης, χωρίς όμως αυτή να είναι αρνητικώς κείμενη προς τους αρχικούς συνθέτες. Αντιθέτως, το γεγονός ότι η εκτέλεση δεν διαφέρει σχεδόν καθόλου από την αρχική, δείχνει την διάθεση για απόδοση φόρου τιμής στους αρχικούς εμπνευστές.” [25]
- “Σύμφωνα με το καταστατικό της ΑΕΠΙ για τα πνευματικά δικαιώματα και την κλοπής πνευματικής ιδιοκτησίας ακόμη και όταν υπάρχει διαφοροποίηση σε 2 συγχορδίες-μελωδικά στοιχεία της σύνθεσης θεωρείται ως νέο κομμάτι-έργο. Αυτό δυστυχώς ανοίγει τον δρόμο για αντίγραφα τραγουδιών καταπατώντας δικαιώματα και ιδέες δημιουργών. Αν και θεωρείται επιρροή, για μένα είναι κλοπή-Αντιγράφου του προγενέστερου.” (Έχει χρησιμοποιηθεί και στην αντίστοιχη ερώτηση του πρώτου ζευγαριού) [113]

Από αυτές τις πέντε απαντήσεις, η πρώτη και η τρίτη εκφράζουν έναν προβληματισμό ως προς τον χαρακτηρισμό επιρροής-κλοπής. Σε αυτή την περίπτωση, ο συντάκτης θα συμφωνήσει σε ένα βαθμό με την τρίτη απάντηση. Όπως ο/η συμμετέχοντας/ουσα έτσι και ο συντάκτης θεωρεί ότι η μπλουζ μουσική έχει ένα δικό της ύφος και στυλ το οποίο προσαρμόζεται με παρόμοιο τρόπο σε όλα τα κομμάτια. Και τα δύο,

αφήνουν στον ακροατή την αίσθηση που αφήνουν όλα τα slow μπλουζ κομμάτια, ωστόσο, εκεί που διαφωνεί είναι ως προς τον χαρακτηρισμό “κλοπή”, καθώς δε θεωρεί ότι πρόκειται για κλοπή, εφόσον οποιοδήποτε αντίστοιχο κομμάτι τέτοιας κατηγορίας και αν συγκρινόταν με κάποιο άλλο, με την λογική αυτή, θα έπρεπε να χαρακτηριστεί ως κλοπή. Επίσης, η αρμονική και συγχορδιακή εξέλιξη των δύο κομματιών είναι εντελώς διαφορετική. Το μόνο που είναι ιδιαίτερα όμοιο και αξίζει να κατηγορείται για κλοπή είναι οι στίχοι. Παρ’ όλα αυτά, ακόμα και εδώ, ο Plant έχει βάλει την δική του πινελιά ο οποίος, με το μοναδικό αυτό στυλ τραγουδιού, καταφέρνει ακόμα και τους ίδιους στίχους να τους κάνει να ακούγονται “διαφορετικούς”. Αν πρέπει λοιπόν κάποιος να μιλήσει στην περίπτωση αυτή για κλοπή, μάλλον θα πρέπει να αναφερθεί στον Robert Plant και όχι στους Led Zeppelin.

Συνολικά, αυτό που αξίζει να σημειωθεί εδώ, είναι ότι αρκετοί από το συνολικό αριθμό ατόμων που θεώρησαν ότι πρόκειται για κλοπή, πιστεύουν ότι η εκδοχή των Moby Grape αντέγραψε αυτή των Zeppelin και όχι το αντίστροφο, ενώ όσοι θεωρούν ότι πρόκειται για έμπνευση, οι περισσότεροι σωστά θεωρούν ότι η εκδοχή των Zeppelin εμπνεύστηκε υλικό από αυτή των Moby Grape. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, είναι η προτελευταία απάντηση, η οποία αναφέρει ότι “το παράδειγμα 2β, αποτελεί εξόφθαλμη κλοπή της αρχικής σύνθεσης”.

Όσον αφορά το προφίλ του συμμετέχοντα, το μεγαλύτερο μέρος των ηλικιών άνω των 30 συνεχίζουν να θεωρούν ότι πρόκειται για κλοπή, με τον αριθμό των ανδρών να είναι μεγαλύτερος σε σχέση με αυτόν των γυναικών, ενώ όλοι οι συμμετέχοντες των τελευταίων 5 απαντήσεων, έχουν δηλώσει ότι ακούνε rock μουσική και ότι γνωρίζουν “πολύ” το συγκρότημα των Zeppelin.

2.2.3 Τρίτο ζευγάρι κομματιών

Το τρίτο ζευγάρι κομματιών, αποτελείται από το “κομμάτι 3α” το οποίο είναι το *Dazed and Confused* των Led Zeppelin που κυκλοφόρησε επίσημα το 1969 και το “κομμάτι 3β” το οποίο είναι το *Dazed and Confused* του Jake Holmes που κυκλοφόρησε επίσημα το 1967.

Στην πρώτη ερώτηση “Διακρίνετε κάποια ομοιότητα μεταξύ των δύο αποσπασμάτων;”, το 90.1% απάντησε “Ναι” ενώ το 9.9% απάντησε “Όχι”. Σ’ αυτή την περίπτωση, σε σχέση με τα 2 προηγούμενα ζευγάρια, ένα μεγαλύτερο ποσοστό θεωρεί ότι δεν υπάρχουν ομοιότητες, ωστόσο και πάλι η πλειονότητα την/τις αναγνωρίζει.

Στη συνέχεια, αυτοί που απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (94 άτομα), καλούνται να σημειώσουν σε μια κλίμακα διαγράμμισης από το 1 έως το 5 (όπου 1=Ελάχιστα, 2=Λίγο, 3=Αρκετά, 4=Πολύ και 5=Πάρα πολύ) πόσο έντονα διακρίνουν ομοιότητες ως προς το ύφος, την αρμονία, τους στίχους, την ενορχήστρωση και το tempo των 2 αυτών κομματιών. Ακριβώς από κάτω, υπάρχει ένα πεδίο όπου ο/η συμμετέχοντας/ουσα μπορεί να αναφέρει συμπληρωματικά, αν διακρίνει κάποια άλλη ομοιότητα.

- Ως προς το ύφος των κομματιών, το 6,9% απάντησε “Ελάχιστα”, το 12,7% απάντησε “Λίγο”, το 22,5% απάντησε “Αρκετά”, το 36,3% απάντησε “Πολύ” και το 21,6% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς την αρμονία των κομματιών, το 3% απάντησε “Ελάχιστα”, το 7,9% απάντησε “Λίγο”, το 9,9% απάντησε “Αρκετά”, το 36,6% απάντησε “Πολύ” και το 42,6% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς τους στίχους των κομματιών, το 24,8% απάντησε “Ελάχιστα”, το 19,8% απάντησε “Λίγο”, το 17,8% απάντησε “Αρκετά”, το 15,8% απάντησε “Πολύ” και το 21,8% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς την ενορχήστρωση των κομματιών, το 7,8% απάντησε “Ελάχιστα”, το 18,4% απάντησε “Λίγο”, το 36,9% απάντησε “Αρκετά”, το 24,3% απάντησε “Πολύ” και το 12,6% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς το tempo των κομματιών, το 1,9% απάντησε “Ελάχιστα”, το 7,8% απάντησε “Λίγο”, το 15,5% απάντησε “Αρκετά”, το 37,9% απάντησε “Πολύ” και το 36,9% απάντησε “Πάρα πολύ”.

Αυτό που παρατηρείται είναι ότι η πλειονότητα συμφωνεί στην έντονη ομοιότητα της αρμονίας και του tempo. Ως προς την ενορχήστρωση, υπερτερεί η επιλογή “αρκετά” ενώ στο ύφος η επιλογή “πολύ”, ενώ στους στίχους, τα ποσοστά είναι περίπου ισόποσα μοιρασμένα.

Στη συνέχεια δίνονταν η δυνατότητα στους/στις συμμετέχοντες/ουσες να αναφέρουν άλλες ομοιότητες, πέρα από τις παραπάνω παραμέτρους που είχαμε αρχικά ορίσει, λέγοντας: “Συμπληρώστε εάν διακρίνατε κάποια άλλη ομοιότητα η οποία δεν αναφέρεται παραπάνω”.

Στην ελεύθερης ανάπτυξης απάντηση, ομοιότητες οι οποίες αναφέρθηκαν ήταν:

- “Μια χαρακτηριστική χρωματική κίνηση που χρησιμοποιείται στο background.” [75]
- “Η μελωδία του τραγουδιού.” [92]
- “Την καθοδική μπασογραμμή.” [102]
- “Την χαρακτηριστική χρωματική κατιούσα κίνηση και στις δύο εκτελέσεις.” [112]

Στην επόμενη ερώτηση “Ποιο από τα 2 μουσικά αποσπάσματα (τραγούδια) που ακούσατε πιστεύετε ότι κυκλοφόρησε πρώτο;”, το 77.5% σωστά πιστεύει ότι κυκλοφόρησε πρώτο το “κομμάτι 3β” ενώ το υπόλοιπο 22.5% θεωρεί ότι κυκλοφόρησε πρώτο το “κομμάτι 3α”. Αμέσως μετά ζητούνταν προαιρετικά να αιτιολογήσουν την επιλογή τους.

Μερικές από τις απαντήσεις αυτών που επέλεξαν το “κομμάτι 3β” είναι οι εξής:

- “Η ποιότητα της ηχογράφησης ακούγεται παλαιότερη.” [39, 32, 33, 34, 40, 41, 17, 72, 80, 81, 90, 109, 64]
- “Ακούγεται πιο παλιά ηχογράφηση και το πρώτο κομμάτι νομίζω ανήκει στη μετέπειτα ροκ σκηνή.” [50]
- “Η παραγωγή τους.” [96]
- “Λόγω ήχου και εκτέλεσης!” [100]
- “Χαμηλότερη ποιότητα παραγωγής -σαν να γράφτηκε με παλαιότερο εξοπλισμό, χειρότερη μίξη.” [111]
- “Τα παράσιτα στην ηχογράφηση του δεύτερου κομματιού προδίδουν ότι είναι πιο παλιό.” [102]
- “Η ηχογράφηση ακούγεται παλαιότερη, όπως και η τεχνική παιξίματος της κιθάρας και η τεχνική φωνησης.” [107]
- “Γνωρίζω τα 2 κομμάτια.” [66]
- “Το ξέρω σαν πληροφορία, αλλά θα το υπέθετα και λόγω ποιότητας της ηχογράφησης.” [112]
- “Η μουσική ακούγεται πιο “αναλογική” (σήμερα είναι ψηφιακή).” [28]
- “Πιο απλή ενορχήστρωση στο 2ο κομμάτι με λιγότερο επεξεργασμένο ήχο.” [98]
- “Το κομμάτι β είναι πιο απλό στη δομή του και για αυτό πιθανότατα κυκλοφόρησε πρώτο και λειτούργησε σαν βάση για το α.” [24]
- “Το 3β μου ακούγεται λίγο σαν πιο κοντά σε blues ενορχήστρωση ενώ το 3α μου ακούγεται πιο εναλλακτικός ήχος κάπου στα τέλη 70s ίσως.” [91]

- Αυτό που παρατηρείται εδώ είναι το αναμενόμενο, καθώς υπήρχαν αρκετές απαντήσεις ακόμα οι οποίες αιτιολοούσαν με τον ίδιο τρόπο: “Η ποιότητα της ηχογράφησης ακούγεται παλαιότερη.”
- Οι απαντήσεις αυτών που επέλεξαν το “κομμάτι 3α” είναι:
- “Λόγω της ποιότητας της ηχογράφησης.” [65]
- “Το κομμάτι 3β φαίνεται πιο αφηρημένο.” [75]
- “Το έβαλα διαισθητικά. Δεν μπορώ να σκεφτώ κάποια λογική εξήγηση.” [92]

Παρατηρείται ότι οι απαντήσεις είναι αισθητά λιγότερες ενώ αυτό που έκανε εντύπωση είναι η πρώτη απάντηση, η οποία αναφέρει ότι η ποιότητα της εκδοχής των Zepplin είναι κατώτερη, κάτι το οποίο δεν ισχύει καθώς το αποδεικνύει και η πλειονότητα των προηγούμενων απαντήσεων.

Εξετάζοντας το προφίλ αυτών που απάντησαν “κομμάτι 3α”, παρατηρήθηκε ότι η πλειονότητα είναι άτομα ηλικίας 18-30 ετών, ωστόσο αυτό δε σημαίνει ότι η πλειονότητα της κατηγορίας αυτής έχει απαντήσει “λάθος”, καθώς τα ποσοστά στην αντίστοιχη κατηγορία ηλικίας στο κομμάτι 5β είναι αρκετά περισσότερα. Επίσης, το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών των απαντήσεων, ήταν από γυναίκες, στο συγκεκριμένο παράδειγμα μάλιστα με μεγάλη διαφορά.

Στην επόμενη ερώτηση “Θεωρείτε ότι η βάση δημιουργίας του ενός αποσπάσματος στηρίχθηκε έντονα στη δομή του άλλου;”, το 65.8% απαντά “Ναι” ενώ το 34.2% απαντά “Όχι”.

Στη συνέχεια, αυτοί που απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (78 άτομα), καλούνται να απαντήσουν στην ερώτηση “Ποιο απόσπασμα είναι βασισμένο στο άλλο;”. Το 78.2% σωστά πιστεύει ότι “το “κομμάτι 3α” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 3β”” ενώ το υπόλοιπο 21.8% θεωρεί ότι “το “κομμάτι 3β” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 3α””.

Στην επόμενη ερώτηση “Πιστεύετε ότι οι ομοιότητες των τραγουδιών (εάν υπάρχουν) θα έπρεπε να χαρακτηριστούν περισσότερο ως “κλοπή/αντιγραφή στοιχείων” ή ως “επιρροή/έμπνευση στοιχείων;”, το 53.2% θεωρεί ότι πρόκειται για “επιρροή/έμπνευση στοιχείων”, το 34.2% θεωρεί ότι πρόκειται για “κλοπή/αντιγραφή στοιχείων” ενώ το 12.6%

θεωρεί ότι δεν υπάρχουν ομοιότητες. Παρατηρείται ότι η επιρροή/έμπνευση συνεχίζει να επιλέγεται αισθητά περισσότερο από την κλοπή/αντιγραφή.

Στην τελευταία ερώτηση της ενότητας αυτής, ο συμμετέχοντας καλείται (προαιρετικά) να μας τεκμηριώσει ποιο/α ήταν το/α στοιχείο/α που τον “ανάγκασε/αν” να επιλέξει στην προηγούμενη ερώτηση τον όρο “κλοπή/αντιγραφή” ή τον όρο “επιρροή/έμπνευση”.

Αρχικά, αναφέρονται μερικές από τις απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “επιρροή/έμπνευση”:

- “Δεν υπάρχει κλοπή μεταξύ καλλιτεχνών εκτός αν πρόκειται για πλήρη αντιγραφή, γνώμη μου.” [13]
- “Αφενός υπάρχουν ομοιότητες αφετέρου ο κάθε καλλιτέχνης έχει δημιουργήσει πάνω στο δικό του στυλ.” (Έχει χρησιμοποιηθεί και στην αντίστοιχη ερώτηση του πρώτου ζευγαριού) [23]
- “Υπάρχουν αισθητές ομοιότητες, αλλά οι διαφορές σε στίχους και εννοήστρωση το καθιστούν περισσότερο έμπνευση παρά κλοπή.” [24]
- “Οι στίχοι είναι διαφορετικοί το ύφος παρόμοιο αλλά σε διαφορετική ένταση και έκφραση.” [39]
- “Το πρώτο κομμάτι έχει βασιστεί στο δεύτερο και το έχει εμπλουτίσει δεν είναι ακριβώς ίδιο.” [50]
- “Το κομμάτι 3α πατάει χαρακτηριστικά στις αρμονίες, μελωδίες του 3β αλλά το 3α βγάζει ένα τελείως διαφορετικό προσωπικό ύφος και ενέργεια.” [64]
- “Προσθέσαν πολλά (φράσεις στην κιθάρα, τύμπανα, άλλαξαν τους στίχους).” [78]
- “Ίσως το ένα κομμάτι να υπήρξε επιρροή/έμπνευση για το άλλο, αλλά αυτό μπορώ να το βασίσω μόνο στο ότι ο πρώτος τους στίχος είναι σχεδόν κοινός. Από κει και πέρα δεν μπορώ να διακρίνω αν τα δύο κομμάτια έχουν καμία σχέση μεταξύ τους.” [81]
- “Και τα 2 έχουν το ίδιο περίπου βασικό ριθ. Φαντάζομαι και άλλα πολλά κομμάτια θα είχαν το συγκεκριμένο. Αρα πιο πολύ ως επιρροή.” [96]
- “Παρότι η γραμμή κλοπής και επιρροής είναι πολλές φορές θολή, γενικά δεν πιστεύω ότι θα έπρεπε να θεωρείται προσβολή για έναν δημιουργό να διασκευάζεται ένα έργο του, ίσα ίσα, μου φαίνεται τιμητικό που μέσα σε όλη αυτή την απέραντη θάλασσα έργων κάποιος άλλος είδε κάτι σε αυτό το συγκεκριμένο που του τράβηξε την προσοχή ώστε να το διασκευάσει. Πάντα όμως να γίνεται με συμφωνία του

δημιουργού και χωρίς μόνο προθέσεις οικονομικού κέρδους.” (Έχει χρησιμοποιηθεί και στην αντίστοιχη ερώτηση των προηγούμενων ζευγαριών) [8]

Οι αιτιολογήσεις σε αυτό το ζευγάρι κομματιών για την επιρροή ήταν αισθητά μειωμένες σε σχέση με τα προηγούμενα. Όλες οι απαντήσεις, με εξαίρεση τις δύο τελευταίες, αναφέρουν ως ομοιότητες και διαφορές κάποιες από τις παραμέτρους που έχουν οριστεί εξ αρχής. Η προτελευταία, θεωρεί ότι αυτό το χαρακτηριστικό χρωματικό κατέβασμα υπάρχει και σε αρκετά ακόμα κομμάτια, άρα δεν είναι κάτι το πρωτότυπο, ενώ η τελευταία είναι η ίδια με αυτή που συναντήσαμε στα προηγούμενα ζευγάρια, η οποία θυμίζει περισσότερο μια γενική άποψη πάνω στο θέμα της κλοπής και επιρροής μεταξύ οποιονδήποτε κομματιών. Αυτό που αξίζει να σημειωθεί, είναι ότι σχεδόν όλες οι αιτιολογήσεις είναι από άτομα ηλικίας 18-30 ετών, ενώ το ίδιο ισχύει και για την πλειονότητα αυτών που επέλεξαν επιρροή χωρίς να αιτιολογήσουν.

Οι απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “αντιγραφή/κλοπή” είναι οι εξής:

- “Οι ομοιότητες είναι πάρα πολλές” [98]
- “Ο σφετερισμός στο μεγαλείο του!!!” [100]
- “Σχεδόν πανομοιότυπες εκτελέσεις πέρα από τους στοίχους” [25]
- “Βασικά η ίδια μελωδία/αρμονία.” [26]
- “Η αντιστοιχία και η ομοιότητα όλων των στοιχείων των παραπάνω ερωτήσεων.” [113]
- “Κοινή αρμονία, κοινοί στίχοι, η κύρια φράση είναι ίδια.” [83]
- “Η αρμονία και το ύφος ήταν παρόμοια σε μεγάλο βαθμό και το tempo ήταν ίδιο αν δεν κάνω λάθος.” [41,87]
- “Ενώ οι στίχοι διαφέρουν, η μουσική, η ενορχήστρωση, ο τρόπος που τραγουδάει ο τραγουδιστής και η μελωδία μοιάζουν πολύ. Οπότε είναι σαν να αντιγράφει όλα αυτά τα στοιχεία και αλλάζει τους στίχους.” [52]
- “Το χαρακτήρισα ως κλοπή/αντιγραφή γιατί και πάλι οι στίχοι είναι παρόμοιοι, όπως και το ύφος του κομματιού, όπου η πρώτη μπάντα τροποποίησε το πρωτότυπο ώστε να ταιριάζει στο ύφος-στυλ της.” [54]
- “Δεν παρατηρώ κάποια αξιοσημείωτη διαφορά για να πω πως ακούω κάτι το νέο πάνω στο παλιό, άρα πιο πολύ κλοπή.” [32]
- “Η ξεκάθαρη ομοιότητα των στίχων αλλά και της μπάσογραμμής φαίνεται να είναι κλοπή.” [102]

- “Οι στίχοι (εκτός του Dazed and Confused) διαφοροποιούνται πολύ αν και μελωδικά είναι πολύ όμοια τα κομμάτια.” [111]
- “Υπάρχουν πολύ μεγάλες ομοιότητες στον στίχο, τη μελωδία και την ερμηνεία. Εφόσον οι εκτελεστές του 3α δεν έχουν αποδώσει στο δημιουργό του 3β την συμμετοχή στη δημιουργία του κομματιού τότε έχουμε κλοπή.” [66]
- “Η μελωδική γραμμή και η αρμονική δομή μοιάζουν πολύ αλλά οι στίχοι λιγότερο. Θα μπορούσε να είναι η δεύτερη στροφή του τραγουδιού... Εάν δεν σημειώνουν στο συνοδευτικό κείμενο του έργου τους ότι είναι ο ίδιος συνθέτης ή ότι το ένα βασίζεται στη μελωδία του άλλου τότε θεωρώ περισσότερο ότι είναι κλοπή/αντιγραφή με διασκευασμένους στίχους.” [92]

Όλες οι απαντήσεις, βασίζονται στις παραμέτρους που ορίστηκαν στην αρχή, με την πληθώρα να εστιάζει στην αρμονία και στους στίχους. Σε αυτή τη περίπτωση, παρατηρείται ότι η πλειονότητα των ατόμων άνω των 30 ετών, όπως στα προηγούμενα ζευγάρια, έτσι και εδώ, έχει υποστηρίξει ότι πρόκειται για κλοπή. Επίσης, η πλειονότητα των απαντήσεων περί κλοπής, έχει καταγραφεί ξανά από άνδρες. Αυτό που διαφέρει είναι ένα μέρος συγκεκριμένων ατόμων κάτω των 30 ετών που έχουν απαντήσει ότι ακούνε ροκ μουσική και γνωρίζουν “πολύ” το συγκρότημα των Zeppelin, καθώς στα προηγούμενα ζευγάρια τα ίδια άτομα θεωρούσαν ότι πρόκειται για επιρροή/ έμπνευση.

Σίγουρα, σύμφωνα με την γνώμη του συντάκτη, οι ομοιότητες για άλλη μια φορά είναι πολλές και φανερές. Ωστόσο, θεωρεί ότι οι Zeppelin “στήνουν” το τραγούδι με τον δικό τους τρόπο: Αρχικά, τα δύο περίπου πρώτα λεπτά, ξεκινάνε με το ίδιο ύφος και στυλ όπου ξεκινάει και η εκδοχή του Jake Holmes, με τον ίδιο αρμονικό σκελετό και την χαρακτηριστική καθοδική χρωματική μπασογραμμή. Στη συνέχεια, για ενάμιση περίπου λεπτό, έρχεται κάτι διαφορετικό, άσχετο με το προηγούμενο, όπου παρατηρείται ένας διάλογος μεταξύ του μπάσου/διάφορων εφέ και τις φωνής, με την φωνή η οποία χρησιμοποιεί μόνο τη συλλαβή “ahh” να μιμείται την μελωδική γραμμή του μπάσου και των εφέ και τα ντραμς να κρατάνε τον ρυθμό, ενώ ταυτόχρονα, όλο αυτό είναι μια γέφυρα που συνδέει το αρχικό κομμάτι του τραγουδιού με αυτό που θα ακολουθήσει. Μετά από όλα αυτά, έρχεται το τρίτο στάδιο του τραγουδιού όπου ο Bonzo μπαίνει δυναμικά με τα ντραμς και ο Page ξεκινάει το σόλο του “δείχνοντας” σε όλους τι εστί ροκ μουσική. Στο πέμπτο λεπτό, επανέρχεται το αρχικό μοτίβο με την καθοδική χρωματική μπασογραμμή, αυτή τη φορά με περισσότερο ροκ ύφος και δυναμισμό, ενώ το κομμάτι ολοκληρώνεται παρόμοια με τον διάλογο μπάσου/εφέ και φωνής που προηγήθηκε, μόνο που σε αυτή την περίπτωση, δεν είναι ακριβώς διάλογος και συμμετέχει κυρίως η κιθάρα και η φωνή, με τα ντραμς να

κρατάνε τον ρυθμό. Συνοψίζοντας λοιπόν, τα δύο τραγούδια μοιάζουν μεταξύ τους μόνο στην αρχή και για λίγο στο τέλος. Ωστόσο επειδή η αρχή είναι το 1/3 του τραγουδιού, μάλλον ο συντάκτης θα συγκλίνει ως προς την κλοπή, χωρίς αυτό να είναι απόλυτο. Τα πράγματα, θα ήταν πιο εύκολα, εάν οι Zeppelin περιλάμβαναν στα credits και τον Jake Holmes. Όπως είπε και ο ίδιος: “The Jimmy Page version is inspired by me. But, there is still my version, it is inspired by nobody. I didn’t... I’m not inspired by Jimmy Page”⁹.

2.2.4 Τέταρτο ζευγάρι κομματιών

Το τέταρτο ζευγάρι κομματιών, αποτελείται από το “κομμάτι 4α” το οποίο είναι το *Rock and Roll* των Led Zeppelin που κυκλοφόρησε επίσημα το 1971 και το “κομμάτι 4β” το οποίο είναι το *Keep a Knockin* του Little Richard που κυκλοφόρησε επίσημα το 1957.

Στην πρώτη ερώτηση “Διακρίνετε κάποια ομοιότητα μεταξύ των δύο αποσπασμάτων;”, το 95.5% απάντησε “Ναι” ενώ το 4.5% απάντησε “Όχι”. Σε αυτό το ζευγάρι, το ποσοστό των ατόμων που δε βρίσκουν ομοιότητες είναι λιγότερες σε σχέση με το προηγούμενο ζευγάρι, με την συντριπτική πλειονότητα αναγνωρίζει την/τις ομοιότητα/ες.

Στη συνέχεια, αυτοί που απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (106 άτομα), καλούνται να σημειώσουν σε μια κλίμακα διαγράμμισης από το 1 έως το 5 (όπου 1=Ελάχιστα, 2=Λίγο, 3=Αρκετά, 4=Πολύ και 5=Πάρα πολύ) πόσο έντονα διακρίνουν ομοιότητες ως προς το ύφος, την αρμονία, τους στίχους, την ενορχήστρωση και το tempo των 2 αυτών κομματιών. Ακριβώς από κάτω, υπάρχει ένα πεδίο όπου ο/η συμμετέχοντας/ουσα μπορεί να αναφέρει συμπληρωματικά, αν διακρίνει κάποια άλλη ομοιότητα.

- Ως προς το ύφος των κομματιών, το 4.7% απάντησε “Ελάχιστα”, το 9.3% απάντησε “Λίγο”, το 8.4% απάντησε “Αρκετά”, το 34.6% απάντησε “Πολύ” και το 43% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς την αρμονία των κομματιών, το 0.9% απάντησε “Ελάχιστα”, το 5.6% απάντησε “Λίγο”, το 15% απάντησε “Αρκετά”, το 43.9% απάντησε “Πολύ” και το 34.6% απάντησε “Πάρα πολύ”.

⁹ https://www.youtube.com/watch?v=rA3k_oUnLY&t=191s (τελευταία προσπέλαση: 20/1/2021)

- Ως προς τους στίχους των κομματιών, το 53.8% απάντησε “Ελάχιστα”, το 22.6% απάντησε “Λίγο”, το 12.3% απάντησε “Αρκετά”, το 8.5% απάντησε “Πολύ” και το 2.8% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς την ενορχήστρωση των κομματιών, το 8.4% απάντησε “Ελάχιστα”, το 13.1% απάντησε “Λίγο”, το 28% απάντησε “Αρκετά”, το 33.6% απάντησε “Πολύ” και το 16.8% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς το tempo των κομματιών, το 0% απάντησε “Ελάχιστα”, το 1.9% απάντησε “Λίγο”, το 3.7% απάντησε “Αρκετά”, το 28% απάντησε “Πολύ” και το 66.4% απάντησε “Πάρα πολύ”.

Αυτό που παρατηρείται είναι ότι η πλειονότητα διακρίνει έντονη ομοιότητα στο ύφος, στην αρμονία και στο tempo. Στους στίχους, διακρίνει λίγες- ελάχιστες ομοιότητες ενώ στην ενορχήστρωση που τα ποσοστά είναι πιο μοιρασμένα, υπάρχει μια μικρή απόκλιση στις απαντήσεις “αρκετά” και “πολύ”.

Στη συνέχεια δίνονταν η δυνατότητα στους/στις συμμετέχοντες/ουσες να αναφέρουν άλλες ομοιότητες, πέρα από τις παραπάνω παραμέτρους που είχαν αρχικά οριστεί, λέγοντας: “Συμπληρώστε εάν διακρίνατε κάποια άλλη ομοιότητα η οποία δεν αναφέρεται παραπάνω”.

Στην ελεύθερης ανάπτυξης απάντηση, ομοιότητες οι οποίες αναφέρθηκαν ήταν:

- “Rock n Roll και τα δύο.” [17]
- “Δυναμική,μέτρο.” [28]
- “Κοινή εισαγωγή.” [98]
- “Η εισαγωγή στα ντραμς είναι παρόμοια.” [66]
- “Και τα δύο κομμάτια ξεκινάνε με το ίδιο διάστημα και μπαίνουν κατευθείαν δηλαδή δεν έχουν μεγάλες εισαγωγές.” [70]
- “Το ίντρο των τυμπάνων” [96,102]
- “Σχεδόν πανομοιότυπη εισαγωγή.” [111]

Στην επόμενη ερώτηση “Ποιο από τα 2 μουσικά αποσπάσματα (τραγούδια) που ακούσατε πιστεύετε ότι κυκλοφόρησε πρώτο;”, το 82.9% σωστά πιστεύει ότι κυκλοφόρησε πρώτο το “κομμάτι 4β” ενώ το υπόλοιπο 17.1% θεωρεί ότι κυκλοφόρησε πρώτο το “κομμάτι 4α”. Αμέσως μετά ζητούνταν προαιρετικά να αιτιολογήσουν την επιλογή τους.

Μερικές από τις απαντήσεις αυτών που επέλεξαν το “κομμάτι 4β” είναι οι εξής:

- “Η ποιότητα της ηχογράφησης του 1ου κομματιού είναι καλύτερη, κατά συνέπεια είναι μάλλον πιο σύγχρονο.” [24, 65, 102]
- “Παρά τις ομοιότητες, είναι εμφανές το γεγονός ότι ηχογραφήθηκαν σε διαφορετική εποχή.” [25]
- “Ρυθμός και αρμονία.” [33]
- “Το ύφος εκτέλεσης και ο ήχος!” [100]
- “Λόγω του στυλ μουσικής. Το στυλ του β χρονολογικά εμφανίστηκε πρώτο.” [72]
- “Θυμίζει κάτι από εποχές δεκαετίας του 50. Οι LZ έγραφαν κυρίως τη δεκαετία του 70.” [32]
- “Είναι και τα δύο Rock n Roll αλλά το πρώτο πιο σύγχρονο.” [50]
- “Αισθάνομαι ότι έχει πιο παλιό ύφος το 4β.” [56,81,90]
- “Το 2ο θυμίζει Rock 'n Roll (50's-60's), το 1ο δομή Blues (80's πιθανά).” [98]
- “Γνωρίζω τα δύο κομμάτια, αλλά η εποχή τους φαίνεται και από την διαφορά στις εντάσεις και την ενορχήστρωση.” [66]
- “Θυμίζει κομμάτια της απαρχής του ροκ εν ρολ, ωμό αλλά περιεκτικότερο.” [111]
- “Το δεύτερο το ακούω σαν ροκ εντ ρολ ενώ το πρώτο σαν πιο μεταγενέστερο ροκ.” [82]
- “Το πρώτο κομμάτι μου θυμίζει hard rock μουσική ενώ το δεύτερο κομμάτι παραπέμπει σε Rock n Roll επειδή χρησιμοποιεί πιάνο.” [70]
- “Στο 4α έχει ηλεκτρική κιθάρα, ενώ στο 4β έχει χάλκινα πνευστά.” [75]
- “Έχει πιο νεανικό άκουσμα ίσως και επειδή στο 4β είναι έντονο το άκουσμα χάλκινου.” [110]
- “Το 4α είχε πιο προχωρημένο ήχο επεξεργασίας για να είναι rock and roll ενώ το 4β ακούγεται πιο κοντά σε στυλ του rnr του 50.” [91]
- “Διαισθητικά. Μου φαίνεται όμως ότι το δεύτερο είναι σαν μια εισαγωγή για έναν καλλιτέχνη που θα ανέβει στην σκηνή για να παίξει rock and roll...” [92]

Για άλλη μια φορά, οι αιτιολογήσεις αναφέρονται είτε στις παραμέτρους που ορίστηκαν προηγουμένως (αρμονία, ύφος κλπ) είτε αναφέρουν την διαφορά εποχικού κλίματος και την ποιότητα ηχογράφησης. Όσον αφορά το προφίλ του συμμετέχοντα, υπήρχαν κατηγορίες από όλες τις ηλικίες και από όλα τα είδη μουσικής, με την πλειονότητα των ατόμων άνω των 30 ετών να απαντάει “κομμάτι 4β”..

Από τους συμμετέχοντες οι οποίοι θεώρησαν ότι κυκλοφόρησε πρώτο το κομμάτι 4α, υπάρχουν μόλις 2 αιτιολογήσεις, οι οποίες είναι οι εξής:

- “Η αρμονία μου ακούγεται πιο "νέα".” [2]

- “Τεχνική φώνησης και ενορχήστρωση.” [107]

Αυτό που παρατηρείται είναι ότι τα άτομα αυτά δεν ακούνε ροκ μουσική και είναι άτομα ηλικίας 18-30 ετών.

Αν εξεταστεί συνολικά το προφίλ αυτών που απάντησαν “κομμάτι 4α”, παρατηρείται ότι όλες οι απαντήσεις είναι από άτομα ηλικίας 18-30 ετών, ωστόσο αυτό δε σημαίνει ότι η πλειονότητα της κατηγορίας αυτής έχει απαντήσει “λάθος”, καθώς τα ποσοστά στην αντίστοιχη κατηγορία ηλικίας στο κομμάτι 4β είναι αρκετά περισσότερα. Ταυτόχρονα όμως μπορεί να συμπεράνει κανείς ότι τα άτομα μεγαλύτερων ηλικιών αντιλαμβάνονται πιο εύκολα την διαφορά εποχής ασχέτως την προτίμηση του είδους μουσικής που ακούνε. Επίσης, το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών των απαντήσεων, ήταν από γυναίκες.

Στην επόμενη ερώτηση “Θεωρείτε ότι η βάση δημιουργίας του ενός αποσπάσματος στηρίχθηκε έντονα στη δομή του άλλου;”, το 50.5% απαντά “Ναι” ενώ το 49.5% απαντά “Όχι”.

Στη συνέχεια, αυτοί που απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (61 άτομα), καλούνται να απαντήσουν στην ερώτηση “Ποιο απόσπασμα είναι βασισμένο στο άλλο;”. Το 75.4% σωστά πιστεύει ότι “το “κομμάτι 4α” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 4β”” ενώ το υπόλοιπο 24.6% θεωρεί ότι “το “κομμάτι 4β” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 4α””.

Στην επόμενη ερώτηση “Πιστεύετε ότι οι ομοιότητες των τραγουδιών (εάν υπάρχουν) θα έπρεπε να χαρακτηριστούν περισσότερο ως “κλοπή/αντιγραφή στοιχείων” ή ως “επιρροή/έμπνευση στοιχείων;”, το 74.8% θεωρεί ότι πρόκειται για “επιρροή/έμπνευση στοιχείων”, το 18% θεωρεί ότι πρόκειται για “κλοπή/αντιγραφή στοιχείων” ενώ το 7.2% θεωρεί ότι δεν υπάρχουν ομοιότητες. Παρατηρείται ότι τα $\frac{3}{4}$ περίπου των απαντήσεων συγκλίνουν προς την επιρροή/έμπνευση, με την διαφορά από τις απαντήσεις περί αντιγραφής/κλοπής να είναι μεγάλη.

Στην τελευταία ερώτηση της ενότητας αυτής, ο συμμετέχοντας καλείται (προαιρετικά) να τεκμηριώσει ποιο/α ήταν το/α στοιχείο/α που τον “ανάγκασε/αν” να επιλέξει στην προηγούμενη ερώτηση τον όρο “κλοπή/αντιγραφή” ή τον όρο “επιρροή/έμπνευση”.

Οι απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “επιρροή/έμπνευση” είναι οι εξής:

- “Και τα δυο κομμάτια παρά τις ομοιότητές τους μου βγάζουν οτι το κάθε ένα έχει τον δικό του χαρακτήρα.” [56]
- “Μου φαίνεται εμπνευση/επιρροή γιατί μου δίνει την αίσθηση ότι προσπαθεί να μιμηθεί το στυλ.” [86]
- “Το ύφος και το στυλ των δύο κομματιών μοιάζει αλλά όχι σαν αντιγραφή. Πιο πολύ σαν να είναι δύο έργα ίδιας εποχής με τις ίδιες επιρροές εκείνης της περιόδου.” [52]
- “Είναι πολύ κοντά χρονικά αυτές οι ηχογραφήσεις και θεωρώ ότι αντλούν έμπνευση ακριβώς από τα ίδια στοιχεία η μία σύνθεση από την άλλη.” [90]
- “Η διασκευή, αν και δεν παρουσιάζει ουσιαστικές δομικές αλλαγές, φέρνει μία φρέσκια πνοή και αποτελεί φόρο τιμής της αρχικής σύνθεσης ταυτοχρόνως.” [25]
- “Υπάρχουν μεγάλες διαφορές σε στίχους, αλλά και στις επιλογές ενορχήστρωσης, κάτι το οποίο καθιστά κάθε κομμάτι ξεχωριστό με ίχνη έμπνευσης.” [24]
- “Η κατεύθυνση και η δομή της μελωδικής γραμμής.” [107]
- “Η αρμονία, το tempo και το ύφος.” [41+60]
- “Είναι παρόμοιας υφής αλλά είναι διαφορετικά ως προς τους στίχους και την ερμηνεία.” [109]
- “Παρατήρησα παρόμοια μελωδία και ενορχήστρωση ωστόσο δεν θεωρώ ότι είναι αντιγραφή αλλά επιρροή του ενός κομματιού στο άλλο.” [38]
- “Τα κομμάτια αυτού του είδους έχουν πολλές ομοιότητες σχετικά με τη δομή, τον ρυθμό και την αρμονία οπότε πιστεύω ότι απλά ακολουθεί αυτά τα πρότυπα.” [77]
- “Η εισαγωγή drums είναι hip-off αλλά από κει και πέρα το νιώθω σαν επιρροή από ροκ εν ρολ.” [26]
- “Ο μόνη δυνατή ομοιότητα που διακρίνω είναι η εισαγωγή, όπου και στις 2 φράσεις είναι σόλο τυμπάνων. Δεν θεωρώ πως το κάνει αντιγραφή.” [83]
- “Νομίζω ότι η ομοιότητα περιορίζεται στην εισαγωγή στα ντραμς και στο γενικότερο ύφος (ροκ ν ρολ). Δεν νομίζω όμως ότι υπάρχει αντιγραφή, ίσως μόνο ένας φόρος τιμής από τον ντράμερ του κομματιού 4α σε αυτόν του 4β μέσω της παρόμοιας εισαγωγής.” [66]
- “Η μόνη απευθείας επιρροή είναι το εισαγωγικό break στα drums. Οι υπόλοιπες ομοιότητες προκύπτουν από την σταθερή εφαρμογή της φόρμας και του ύφους του συγκεκριμένου είδους μουσικής (rock n' roll), του οποίου τα στοιχεία είναι πολύ περιορισμένα τόσο ρυθμικά όσο και αρμονικά.” [112]
- “Είναι σε κοινό ύφος, αυτό του ροκ εν ρολ.” [40]
- “Η αρμονική διαδοχή του rock and roll.” [91]

- “Τα κομμάτια δεν είναι τόσο παρόμοια ώστε να θεωρηθεί κλοπή, χρησιμοποιούν παρόμοια στοιχεία που τα κατατάσσουν στο ίδιο είδος μουσικής.” [45]
- “Τα κομμάτια είναι και τα δύο επηρεασμένα από την ίδια παράδοση χωρίς απαραίτητα να προκύπτει το ένα απ το άλλο.” [82]
- “Και τα δύο κομμάτια βασίζονται σε ένα μουσικό είδος και μοιράζονται κάποια βασικά στοιχεία όπως την δομή των φράσεων και το τέμπο.” [63]
- “Και τα δύο ανήκουν στο ίδιο είδος που χαρακτηρίζεται έντονα από συγκεκριμένα ρυθμικά και μελωδικά στοιχεία. Μου φαίνεται ότι το δεύτερο φτιάχτηκε για να παρουσιάσει έναν καλλιτέχνη ροκεντρόλ.” [92]
- “Όπως και με τη μπλουζ, έτσι και η ροκ ν ρολ βασίζεται σε συγκεκριμένες φόρμες, αρμονίες και ρυθμούς οπότε δεν μπορείς να χαρακτηρίσεις ως κλοπή δυο ροκ ν ρολ κομμάτια που μοιάζουν, όλα μοιάζουν.” [102]
- “Αυτή η αρμονία και το μέτρο (που είναι εμφανέστατα κοινά) είναι χαρακτηριστικά του είδους των κομματιών. Δε μπορούμε να πούμε ότι ένας μεγάλος αριθμός του rock 'n roll ρεπερτορίου είναι κλεμμένα κομμάτια. Απλά μοιράζονται αυτά τα στοιχεία.” [28]
- “Έχουν την ίδια αρμονική διαδοχή, η οποία είναι πολύ χαρακτηριστική στα κομμάτια ροκ εν ρολ. Υπάρχουν πολλά αντίστοιχα με τέτοιο ύφος, αυτό δε σημαίνει όμως ότι αντιγράφουν το ένα το άλλο, αλλά ότι χρησιμοποιούν συγκεκριμένο ρυθμομελωδικό και αρμονικό στοιχείο με βάση το στυλ της εποχής και του ροκ εν ρολ.” [80]
- Παρότι η γραμμή κλοπής και επιρροής είναι πολλές φορές θολή, γενικά δεν πιστεύω ότι θα έπρεπε να θεωρείται προσβολή για έναν δημιουργό να διασκευάζεται ένα έργο του, ίσα ίσα, μου φαίνεται τιμητικό που μέσα σε όλη αυτή την απέραντη θάλασσα έργων κάποιος άλλος είδε κάτι σε αυτό το συγκεκριμένο που του τράβηξε την προσοχή ώστε να το διασκευάσει. Πάντα όμως να γίνεται με συμφωνία του δημιουργού και χωρίς μόνο προθέσεις οικονομικού κέρδους.” (Έχει χρησιμοποιηθεί και στην αντίστοιχη ερώτηση των προηγούμενων ζευγαριών) [8]

Στις αιτιολογήσεις αυτές, μπορούν να διακριθούν 4 κατηγορίες στις οποίες κινήθηκαν όλες οι απαντήσεις των συμμετεχόντων.

- Στην πρώτη κατηγορία, ανήκουν αυτές που αναφέρουν το ύφος και το εποχικό στυλ. Είναι οι πρώτες 5 απαντήσεις.

- Στην δεύτερη κατηγορία, ανήκουν αυτές που αναφέρουν τις παραμέτρους που έχουμε ορίσει εξ αρχής (ενορχήστρωση, αρμονία κλπ). Είναι οι επόμενες 6 απαντήσεις.
- Στην τρίτη κατηγορία, ανήκουν αυτές που αναφέρουν ότι και τα δύο κομμάτια, ανήκουν στο ίδιο είδος μουσικής, το Rock and Roll. Είναι οι επόμενες 9 απαντήσεις.
- Στην τέταρτη κατηγορία, ανήκουν αυτές που μας αναφέρουν για την πανομοιότυπη εισαγωγή των τυμπάνων στην εισαγωγή των κομματιών. Είναι οι επόμενες 4 απαντήσεις. Οι δύο από αυτές, αναφέρονται ταυτόχρονα και στην προηγούμενη κατηγορία.
- Η τελευταία απάντηση, είναι η ίδια με αυτή που συναντήσαμε στα προηγούμενα ζευγάρια, η οποία θυμίζει περισσότερο μια γενική άποψη πάνω στο θέμα της κλοπής και επιρροής μεταξύ οποιονδήποτε κομματιών.

Το διαφορετικό που παρατηρείται εδώ, είναι ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων ηλικίας άνω των 30 ετών, έχει διαφορετική άποψη για αυτό το ζευγάρι κομματιών και θεωρούν ότι πρόκειται για επιρροή/έμπνευση. Αντιθέτως, η πλειονότητα των συμμετεχόντων ηλικίας 18-30 ετών, συνεχίζει να υποστηρίζει την άποψη της επιρροής/έμπνευσης.

Οι απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “αντιγραφή/κλοπή” είναι οι εξής:

- “Μου μοιάζει σαν το ίδιο τραγούδι σχεδόν.” [13]
- “Είναι λες και είναι το ίδιο τραγούδι.” [15]
- “Μοιάζει ίδιο με ελάχιστες διαφορές στην αρμονία.” [33]
- “Οι αλλαγές που έγιναν στη μουσική ήταν ελάχιστες.” [75]
- “Κλασικά λευκοί κλέβουν την μουσική των μαύρων. Υο” [96]
- “Κλοπή ,γιατί δεν μοιάζει με διασκευή αλλά χρησιμοποίηση όλου του κομματιού, πλην των στίχων, όπου δίνουν την αίγλη ότι αποτελεί διαφορετική δημιουργία.” [58]
- “Δεν θέλει και πολύ για να αποφασίσεις αν και ο drummer στο 4α, προς τιμήν του, είχε αναφέρει για τη συγκεκριμένη εισαγωγή πως την κόπιαρε από τον drummer του 4β!!!” [100]

Η πλειονότητα αυτών που απάντησαν κλοπή σε αυτή την περίπτωση είναι άτομα ηλικίας 18-30 ετών μιλώντας πάντα σε σχέση με το ποσοστό των χαρακτηρισμών της κλοπής/αντιγραφής, διότι σύμφωνα με το συνολικό αριθμό απαντήσεων των συμμετεχόντων, τότε εκεί υπερισχύει κατά πολύ η επιρροή/έμπνευση σε όλες τις ηλικίες. Επίσης, ο χαρακτηρισμός περί κλοπής/αντιγραφής, έγινε περισσότερο από άνδρες. Αυτό που παρατηρείται σε αυτές τις απαντήσεις, είναι ότι τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούνται είναι

αρκετά λιτά και απόλυτα, κάτι το οποίο δεν καταφέρνει να πείσει τον συντάκτη ώστε να χαρακτηρίσει τα δύο αυτά κομμάτια ως αντιγραφή/κλοπή στοιχείων. Η τελευταία απάντηση ωστόσο, επισημαίνει κάτι διαφορετικό, αναφέροντας πως ο Bonzo είχε παραδεχτεί ότι είχε αντιγράψει το σόλο τυμπάνων από το τραγούδι του Little Richard.

Εκτός από αυτή την ομοιότητα στην εισαγωγή, η πορεία του τραγουδιού διαφέρει. Οι στίχοι δεν έχουν καμία ομοιότητα, η ενορχήστρωση είναι επίσης διαφορετική καθώς στο “Keep a Knocking”, όπως είπε και ένας/μία συμμετέχοντας/ουσα, υπάρχουν χάλκινα πνευστά, κάτι το οποίο παραπέμπει σε παλαιότερη εποχή. Όλες οι υπόλοιπες παράμετροι που έχουν οριστεί, είναι σχεδόν ίδιοι, αν όχι ολόιδιοι, σε κάθε τραγούδι αυτού του είδους, το Rock and Roll. Όπως και με την μπλουζ, έτσι και στο Rock n Roll υπάρχουν κάποιες συγκεκριμένες μουσικές φόρμες, οι οποίες παρουσιάζουν κοινά στοιχεία σε ύφος, αρμονία, στυλ, tempo όπου χρησιμοποιούνται από όλους τους καλλιτέχνες αυτών των ειδών μουσικής.

Διαβάζοντας λοιπόν όλες τις απαντήσεις των συμμετεχόντων και την άποψη του συντάκτη, θα μπορούσε να καταλήξει κανείς στο συμπέρασμα ότι εάν οι Zeppelin απέδιδαν φόρο τιμής στον ντράμερ του “Keep a Knocking”, τότε σχεδόν όλοι θα ήταν ευχαριστημένοι με το τελικό αποτέλεσμα.

2.2.5 Πέμπτο ζευγάρι κομματιών

Το πέμπτο ζευγάρι κομματιών, αποτελείται από το “κομμάτι 5α” το οποίο είναι το *Whole Lotta Love* των Led Zeppelin που κυκλοφόρησε επίσημα το 1969 και το “κομμάτι 5β” το οποίο είναι το *You Need Love* του Willie Dixon με τραγουδιστή τον Muddy Waters που κυκλοφόρησε επίσημα το 1963.

Στην πρώτη ερώτηση “Διακρίνετε κάποια ομοιότητα μεταξύ των δύο αποσπασμάτων;”, το 84.7% απάντησε “Ναι” ενώ το 15.3% απάντησε “Όχι”. Παρατηρείται ότι το 1/3 περίπου θεωρεί ότι δεν υπάρχουν ομοιότητες. Είναι ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό, σε σύγκριση με τα προηγούμενα ζευγάρια. Ωστόσο, η πλειονότητα και πάλι διακρίνει ομοιότητα/ες.

Στη συνέχεια, αυτοί που απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (94 άτομα), καλούνται να σημειώσουν σε μια κλίμακα διαγράμμισης από το 1 έως το 5 (όπου 1=Ελάχιστα, 2=Λίγο, 3=Αρκετά, 4=Πολύ και 5=Πάρα πολύ) πόσο έντονα διακρίνουν ομοιότητες ως προς το ύφος, την αρμονία, τους στίχους, την ενορχήστρωση και το tempo των 2 αυτών κομματιών. Ακριβώς από κάτω, υπάρχει ένα πεδίο όπου ο/η

συμμετέχοντας/ουσα μπορεί να αναφέρει συμπληρωματικά, αν διακρίνει κάποια άλλη ομοιότητα.

- Ως προς το ύφος των κομματιών, το 15.2% απάντησε “Ελάχιστα”, το 18.2% απάντησε “Λίγο”, το 33.3% απάντησε “Αρκετά”, το 21.2% απάντησε “Πολύ” και το 12.1% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς την αρμονία των κομματιών, το 7.1% απάντησε “Ελάχιστα”, το 11.2% απάντησε “Λίγο”, το 16.3% απάντησε “Αρκετά”, το 38.8% απάντησε “Πολύ” και το 26.5% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς τους στίχους των κομματιών, το 19.4% απάντησε “Ελάχιστα”, το 21.4% απάντησε “Λίγο”, το 21.4% απάντησε “Αρκετά”, το 20.4% απάντησε “Πολύ” και το 17.3% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς την ενορχήστρωση των κομματιών, το 16.2% απάντησε “Ελάχιστα”, το 22.2% απάντησε “Λίγο”, το 34.3% απάντησε “Αρκετά”, το 21.2% απάντησε “Πολύ” και το 6.1% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς το tempo των κομματιών, το 8% απάντησε “Ελάχιστα”, το 16% απάντησε “Λίγο”, το 19% απάντησε “Αρκετά”, το 32% απάντησε “Πολύ” και το 25% απάντησε “Πάρα πολύ”.

Αυτό που παρατηρείται είναι ότι η πλειονότητα συμφωνεί στην έντονη ομοιότητα της αρμονίας και του tempo. Στην ενορχήστρωση και στο ύφος, αποκλίνει προς την επιλογή “αρκετά”, ενώ στους στίχους οι απαντήσεις είναι περίπου ισάριθμες μεταξύ τους.

Στη συνέχεια δίνονταν η δυνατότητα στους/στις συμμετέχοντες/ουσες να αναφέρουν άλλες ομοιότητες, πέρα από τις παραπάνω παραμέτρους που είχαν αρχικά οριστεί, λέγοντας: “Συμπληρώστε εάν διακρίνατε κάποια άλλη ομοιότητα η οποία δεν αναφέρεται παραπάνω”.

Στην ελεύθερης ανάπτυξης απάντηση, ομοιότητες οι οποίες αναφέρθηκαν ήταν:

- “Είναι και τα δύο γραμμένα στη μι blue κλίμακα.” [91]
- “Κρατούν σταθερό τόνο στην αρμονία που συνοδεύει τη μελωδία” [96]
- “Το riff της κιθάρας στο κομμάτι των Zeppelin παίζεται από κρουστό όργανο στο δεύτερο απόσπασμα.” [111]

Στην επόμενη ερώτηση “Ποιο από τα 2 μουσικά αποσπάσματα (τραγούδια) που ακούσατε πιστεύετε ότι κυκλοφόρησε πρώτο;”, το 59.5% σωστά πιστεύει ότι κυκλοφόρησε

πρώτο το “κομμάτι 5β” ενώ το υπόλοιπο 40.5% θεωρεί ότι κυκλοφόρησε πρώτο το “κομμάτι 5α”. Αμέσως μετά ζητούνταν προαιρετικά να αιτιολογήσουν την επιλογή τους.

Μερικές από τις απαντήσεις αυτών που επέλεξαν “κομμάτι 5β” είναι οι εξής:

- “Ενορχήστρωση.” [91]
- “Γνωρίζω και για τα δύο κομμάτια.” [112]
- “Το στυλ του 5β θυμίζει πιο παλιά εποχή.” [52,66]
- “Το είδος στο οποίο εντάσσεται το δεύτερο κομμάτι μου δίνει την εντύπωση ότι ίσως είναι παλαιότερο.” [81]
- “Το β φαίνεται περισσότερο αρμονικά ενταγμένο σε άλλο είδος.” [86]
- “Το ύφος ερμηνείας του τραγουδιστή στο 5β είναι πιο “παραδοσιακό”.” [99]
- “Το δεύτερο κομμάτι κατατάσσεται στην μπλουζ μουσική και το δεύτερο κομμάτι είναι ξεκάθαρα το συγκρότημα Led Zeppelin που η κλασική ροκ μουσική γεννήθηκε μετά από τη blues.” [70]

Από τους συμμετέχοντες οι οποίοι θεώρησαν ότι κυκλοφόρησε πρώτο το κομμάτι 5α, υπάρχουν μόλις 3 αιτιολογήσεις, οι οποίες είναι οι εξής:

- “Το πρώτο είναι το γνωστό *Whole lotta Love* το δεύτερο έχει δανεισμένα στοιχεία.” [65]
- “Έχω την εντύπωση ότι είναι πολύ παλιό κομμάτι.” [50]
- “Ο ήχος και σίγουρα ο τρόπος εκτέλεσης.” [100]

Ο/Η συμμετέχοντες/ουσα της πρώτης απάντησης, αναγνωρίζει το κομμάτι των Zeppelin και εφόσον πρόκειται για ένα δημοφιλές κομμάτι, θεωρεί ότι το άλλο είναι μεταγενέστερο. Αυτό που κάνει ιδιαίτερη εντύπωση ωστόσο, είναι οι επόμενες δύο απαντήσεις που υποστηρίζουν ότι ο ήχος και ο τρόπος εκτέλεσης του τραγουδιού των Zeppelin ακούγονται παλαιότερα. Κάτι τέτοιο δεν ισχύει, ίσα ίσα, θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί το αντίθετο, όπως επιβεβαίωσαν και αρκετοί/ες συμμετέχοντες/ουσες που απάντησαν “κομμάτι 5β”.

Όσον αφορά το προφίλ αυτών που απάντησαν “κομμάτι 5α”, παρατηρείται ότι η πλειονότητα είναι άτομα ηλικίας 18-30 ετών, ωστόσο αυτό δε σημαίνει ότι η πλειονότητα της κατηγορίας αυτής έχει απαντήσει “λάθος”, καθώς τα ποσοστά στην αντίστοιχη κατηγορία ηλικίας στο κομμάτι 5β είναι περισσότερα. Επίσης, το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών αυτών των απαντήσεων, ήταν από γυναίκες, στο συγκεκριμένο παράδειγμα μάλιστα με μεγάλη διαφορά.

Στην επόμενη ερώτηση “Θεωρείτε ότι η βάση δημιουργίας του ενός αποσπάσματος στηρίχθηκε έντονα στη δομή του άλλου;”, το 49.5% απαντά “Ναι” ενώ το 50.5% απαντά “Όχι”.

Στη συνέχεια, όσοι απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (57 άτομα), καλούνται να απαντήσουν στην ερώτηση “Ποιο απόσπασμα είναι βασισμένο στο άλλο;”. Το 56,1% σωστά πιστεύει ότι “το “κομμάτι 5α” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 5β” ” ενώ το υπόλοιπο 43,9% θεωρεί ότι “το “κομμάτι 5β” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 5α”.”

Στην επόμενη ερώτηση “Πιστεύετε ότι οι ομοιότητες των τραγουδιών (εάν υπάρχουν) θα έπρεπε να χαρακτηριστούν περισσότερο ως “κλοπή/αντιγραφή στοιχείων” ή ως “επιρροή/έμπνευση στοιχείων”;”, το 55% θεωρεί ότι πρόκειται για “επιρροή/έμπνευση στοιχείων”, το 26,1% θεωρεί ότι πρόκειται για “κλοπή/αντιγραφή στοιχείων” ενώ το 18,9% θεωρεί ότι δεν υπάρχουν ομοιότητες. Παρατηρείται ότι η επιρροή/έμπνευση συνεχίζει να επιλέγεται αισθητά περισσότερο από την κλοπή/αντιγραφή. Επίσης, το ποσοστό που θεωρεί ότι δεν υπάρχουν ομοιότητες είναι αισθητά ανεβασμένο σε σχέση με τα προηγούμενα ζευγάρια.

Στην τελευταία ερώτηση της ενότητας αυτής, ο συμμετέχοντας καλείται (προαιρετικά) να τεκμηριώσει ποιο/α ήταν το/α στοιχείο/α που τον “ανάγκασε/αν” να επιλέξει στην προηγούμενη ερώτηση τον όρο “κλοπή/αντιγραφή” ή τον όρο “επιρροή/έμπνευση”.

Οι απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “επιρροή/έμπνευση” είναι οι εξής:

- “Δεν υπάρχει κλοπή μεταξύ καλλιτεχνών εκτός αν πρόκειται για πλήρη αντιγραφή, γνώμη μου.” [13]
- “Και έμπνευση και επιρροή και αντιγραφή.” [68]
- “Θέλω να πιστεύω ότι το ένα είναι πιστή μεταφορά του άλλου και αναφέρεται ο εμπνευστής του πρωτόλειου έργου.” [90]
- “Παρόμοια, όχι τόσες έντονες ομοιότητες, λίγο στους στίχους.” [109]
- “Μόνο οι στίχοι έχουν κάποια έντονη ομοιότητα κατά τα άλλα οι Zeppelin το έχουν κάνει δικό τους.” [78]
- “Η ομοιότητα στους στίχους και στην μοτιβική τους οργάνωση. Τα υπόλοιπα όμως στοιχεία των δύο τραγουδιών είναι αρκετά διαφορετικά.” [112]

- “Οι ομοιότητες είναι πολύ λίγες για να μπορεί να χαρακτηριστεί κλοπή. Πιθανόν το ένα κομμάτι να ενέπνευσε τον καλλιτέχνη του άλλου, αλλά είναι ξεκάθαρα δύο αυτοτελή κομμάτια.” [24]
- “Χαρακτήρισα τις παραπάνω ομοιότητες ως επιρροή/έμπνευση στοιχείων καθώς τα δυο κομμάτια ερμηνεύονται με παρόμοιο ύφος και ανήκουν στην ίδια κατηγορία ενώ και το τέμπο ακόμη του ενός είναι πολύ κοντά στο άλλο.” [110]
- “Μόνο το κεντρικό νόημα των στίχων δείχνει να ομοιάζει, παρά οι στίχοι γραμμή προς γραμμή και εκτός του riff της κιθάρας στο πρώτο απόσπασμα που παίζεται με κρουστό όργανο στο δεύτερο απόσπασμα, όλο το υπόλοιπο κομμάτι είναι πολύ διαφορετικό.” [111]
- “Η απάντηση διαμορφώνεται και σε συνάρτηση με τις προηγούμενες συγκρίσεις. Επιμένω ότι οι στίχοι αποτελούν το σήμα κατατεθέν αν ένα κομμάτι αποτελεί κλοπή η επιρροή. Κυρίως επειδή οι στίχοι σε συνάρτηση με το μουσικό μέρος δείχνουν τις προθέσεις του καλλιτέχνη που επηρεάζεται. Στην περίπτωση που περιπλέκεται με το μουσικό κομμάτι και αφήνει ίδιους τους στίχους, επεκτείνει το πεδίο της μουσικής. Στη περίπτωση που χρησιμοποιεί την μουσική αυτούσια αλλά άλλους στίχους δεν αλλάζει κάτι και ίσως θέλει να παραπλανήσει.” [58]
- “Παρότι η γραμμή κλοπής και επιρροής είναι πολλές φορές θολή, γενικά δεν πιστεύω ότι θα έπρεπε να θεωρείται προσβολή για έναν δημιουργό να διασκευάζεται ένα έργο του, ίσα ίσα, μου φαίνεται τιμητικό που μέσα σε όλη αυτή την απέραντη θάλασσα έργων κάποιος άλλος είδε κάτι σε αυτό το συγκεκριμένο που του τράβηξε την προσοχή ώστε να το διασκευάσει. Πάντα όμως να γίνεται με συμφωνία του δημιουργού και χωρίς μόνο προθέσεις οικονομικού κέρδους.” (Έχει χρησιμοποιηθεί και στην αντίστοιχη ερώτηση των προηγούμενων ζευγαριών) [8]

Σε γενικές γραμμές, οι απαντήσεις αναφέρονται στις παραμέτρους που έχουν οριστεί προηγουμένως και επικεντρώνονται κυρίως στην ομοιότητα των στίχων και στην διαφορά όλων των υπολοίπων. Εξαίρεση αποτελεί η τελευταία απάντηση, όπου είναι ίδια με αυτή που καταγράφεται στα προηγούμενα ζευγάρια, η οποία θυμίζει περισσότερο μια γενική άποψη πάνω στο θέμα της κλοπής και επιρροής μεταξύ οποιονδήποτε κομματιών. Οι απαντήσεις που έχουν αναφερθεί ξεκινάνε από την πιο απλη/λιτή και καταλήγουν στην πιο σύνθετη/ αναλυτική.

Παρατηρείται ότι η πλειονότητα των απαντήσεων αυτών είναι από άτομα ηλικίας 18-30 ετών με ένα μικρό ποσοστό να είναι μεγαλύτερης ηλικίας. Το ίδιο ισχύει και για τον συνολικό αριθμό αυτών που συγκλίνουν στην επιρροή/έμπνευση.

Οι απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “αντιγραφή/κλοπή” είναι οι εξής:

- “Δεν μου φαίνεται το ένα να είναι παραλλαγή του άλλου... πιο πολύ σαν αντιγραφή μου φαίνεται.” [92]
- “Αυτές οι πιεστικές εταιρίες που για τα χρήματα πιέζουν τα παιδιά τους βιάζοντας το χρόνο της προσωπικής τους έμπνευσης!” [100]
- “Αρμονία, ύφος, στίχος, μελωδία.” [2+94+102]
- “Έχει κλέψει απλά κάποιους στίχους.” [65, 83]
- “Θεωρώ ότι το ένα κομμάτι το 5β έχει κάποιες λέξεις που παρουσιάζονται αυτούσιες στο 5α κομμάτι. Επίσης ο ρυθμός είναι παρόμοιος.” [38]
- “Όλα μοιάζουν πάρα πολύ και είναι πολύ ξεκάθαρο, αν δε διέφεραν ελάχιστα οι στίχοι θα ήταν σαν το ένα τραγούδι να είναι cover του άλλου.” [15]
- “Η μελωδία που χρησιμοποιείται είναι ακριβώς ίδια και στα δύο κομμάτια απλώς το ύφος του τραγουδιού αλλάζει.” [45]
- “Το πρώτο απόσπασμα ουσιαστικά αντιγράφει την μουσική του δεύτερου με διαφοροποιημένο στίχο και άλλο στυλ ενορχήστρωσης.” [52]
- “Υπάρχει ξεκάθαρη αντιγραφή των στίχων. Σε αυτήν την περίπτωση οι δημιουργοί του κομματιού 5α πρέπει να αναγνωρίζουν στον δημιουργό του 5β την δημιουργία των στίχων, αλλιώς υπάρχει κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας.” [66]
- “Η μελωδία είναι ίδια αλλά έχουν διαφοροποιηθεί οι στίχοι. Θεωρώ ότι είναι υποκλοπή γιατί όταν γράφεις άλλους στίχους πρέπει να επενδύεις με καινούργια μουσική ώστε να υπάρξει ένα άλλο κομμάτι και όχι η ίδια μουσική.” [76]
- “Σύμφωνα με το καταστατικό της ΑΕΠΠ για τα πνευματικά δικαιώματα και την κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας ακόμη και όταν υπάρχει διαφοροποίηση σε 2 συγχορδίες-μελωδικά στοιχεία της σύνθεσης θεωρείται ως νέο κομμάτι-έργο. Αυτό δυστυχώς ανοίγει τον δρόμο για αντίγραφα τραγουδιών καταπατώντας δικαιώματα και ιδέες δημιουργών. Αν και θεωρείται επιρροή, για μένα είναι κλοπή-Αντιγράφου του προγενέστερου.” (Έχει χρησιμοποιηθεί και στην αντίστοιχη ερώτηση των ζευγαριών 1 και 2) [113]

Οι απαντήσεις είναι παρόμοιες με αυτές που δόθηκαν από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες που επέλεξαν επιρροή/έμπνευση, χρησιμοποιούν δηλαδή και αυτοί/ές με την σειρά τους τις παραμέτρους που έχουν οριστεί προηγουμένως (ύφος, αρμονία κλπ). Η τελευταία απάντηση, είναι ίδια με αυτή που καταγράφεται στο πρώτο και στο δεύτερο ζευγάρι, η οποία θυμίζει περισσότερο μια γενική άποψη πάνω στο θέμα της κλοπής και επιρροής μεταξύ

οποιονδήποτε κομματιών. Άλλοι θεώρησαν ότι υπάρχει έντονη ομοιότητα σε στίχους ενώ άλλοι όχι. Το ίδιο συμβαίνει και με τις υπόλοιπες παραμέτρους. Απλώς, η διαφορά είναι ότι μερικοί θεωρούν την παραμικρή ομοιότητα ως κλοπή/αντιγραφή, ενώ αρκετοί διακρίνουν ομοιότητες σε κάποια/ες παράμετρο/ους και διαφορά/ές σε άλλη/ες, όποτε θεωρούν ότι πρόκειται για επιρροή/έμπνευση.

Ο συντάκτης σε αυτή την περίπτωση, θα συμφωνήσει με την δεύτερη κατηγορία. Αν συγκριθούν τα 2 κομμάτια, παρατηρείται ότι οι στίχοι παρουσιάζουν ομοιότητες, ωστόσο δεν είναι πιστή η αντιγραφή κάτι το οποίο σημαίνει ότι ο Plant και οι Zeppelin έχουν συνδράμει και αυτοί με τη σειρά τους για τη δημιουργία τους. Έπειτα, η ενορχήστρωση, το ύφος, και το εποχικό κλίμα είναι κάτι το διαφορετικό και όλα αυτά, παραπέμπουν σε ένα πρωτόγνωρο για την εποχή είδος μουσικής. Άρα, το τραγούδι των Zeppelin, παρόλο που αρχικά είναι βασισμένο σε ένα άλλο τραγούδι, στη συνέχεια διαφοροποιείται σε μεγάλο βαθμό και γίνεται αυτόνομο.

Όσον αφορά το προφίλ του συμμετέχοντα, παρατηρείται ότι η πλειονότητα των ατόμων ηλικίας μεγαλύτερη των 30 ετών θεωρεί ότι πρόκειται για κλοπή/αντιγραφή. Επίσης, για πρώτη φορά μέχρι στιγμής, ο αριθμός των συμμετεχόντων που απαντούν με κλοπή/αντιγραφή στοιχείων σε αυτό το ζευγάρι είναι ισόποσα μοιρασμένοι σε άνδρες και γυναίκες.

2.2.6 Έκτο ζευγάρι κομματιών

Το έκτο ζευγάρι κομματιών αποτελείται από το “κομμάτι 6α” το οποίο είναι το *The Lemon Song* των Led Zeppelin που κυκλοφόρησε επίσημα το 1969 και το “κομμάτι 6β” το οποίο είναι το *Killing Floor* του Howlin Wolf που κυκλοφόρησε επίσημα το 1964.

Στην πρώτη ερώτηση “Διακρίνετε κάποια ομοιότητα μεταξύ των δύο αποσπασμάτων;”, το 90.1% απάντησε “Ναι” ενώ το 9.9% απάντησε “Όχι”. Σε αυτή την περίπτωση παρατηρείται ότι υπάρχει ένα ποσοστό που δε βρίσκει ομοιότητα/ες, η πλειονότητα ωστόσο την/τις διακρίνει.

Στη συνέχεια, αυτοί που απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (100 άτομα), καλούνται να σημειώσουν σε μια κλίμακα διαγράμμισης από το 1 έως το 5 (όπου 1=Ελάχιστα, 2=Λίγο, 3=Αρκετά, 4=Πολύ και 5=Πάρα πολύ) πόσο έντονα διακρίνουν ομοιότητες ως προς το ύφος, την αρμονία, τους στίχους, την ενορχήστρωση και το tempo των 2 αυτών κομματιών. Ακριβώς από κάτω, υπάρχει ένα πεδίο όπου ο/η

συμμετέχοντας/ουσα μπορεί να αναφέρει συμπληρωματικά, αν διακρίνει κάποια άλλη ομοιότητα.

- Ως προς το ύφος των κομματιών, το 13.5% απάντησε “Ελάχιστα”, το 31.7% απάντησε “Λίγο”, το 31.7% απάντησε “Αρκετά”, το 14.4% απάντησε “Πολύ” και το 8.7% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς την αρμονία των κομματιών, το 5.8% απάντησε “Ελάχιστα”, το 19.4% απάντησε “Λίγο”, το 25.2% απάντησε “Αρκετά”, το 24.3% απάντησε “Πολύ” και το 25.2% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς τους στίχους των κομματιών, το 3.9% απάντησε “Ελάχιστα”, το 7.8% απάντησε “Λίγο”, το 7.8% απάντησε “Αρκετά”, το 19.4% απάντησε “Πολύ” και το 61.2% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς την ενορχήστρωση των κομματιών, το 7.8% απάντησε “Ελάχιστα”, το 28.4% απάντησε “Λίγο”, το 30.4% απάντησε “Αρκετά”, το 27.5% απάντησε “Πολύ” και το 5.9% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς το tempo των κομματιών, το 26.2% απάντησε “Ελάχιστα”, το 25.2% απάντησε “Λίγο”, το 30.1% απάντησε “Αρκετά”, το 12.6% απάντησε “Πολύ” και το 5.8% απάντησε “Πάρα πολύ”.

Αυτό που παρατηρείται είναι ότι η πλειονότητα συμφωνεί στην έντονη ομοιότητα των στίχων. Στην αρμονία, τα ποσοστά είναι ισόποσα με εξαίρεση την επιλογή “ελάχιστα”, στην ενορχήστρωση κυριαρχούν οι ενδιάμεσες απαντήσεις ενώ στο tempo και στο ύφος, υπάρχει μια τάση προς τις “λίγες” με “ελάχιστες” ομοιότητες.

Στη συνέχεια δίνονταν η δυνατότητα στους/στις συμμετέχοντες/ουσες να αναφέρουν άλλες ομοιότητες, πέρα από τις παραπάνω παραμέτρους που είχαν αρχικά οριστεί, λέγοντας: “Συμπληρώστε εάν διακρίνατε κάποια άλλη ομοιότητα η οποία δεν αναφέρεται παραπάνω”. Ωστόσο στο ζευγάρι αυτό, δεν υπήρχε καμία αναφορά σε κάποια άλλη ομοιότητα.

Στην επόμενη ερώτηση “Ποιο από τα 2 μουσικά αποσπάσματα (τραγούδια) που ακούσατε πιστεύετε ότι κυκλοφόρησε πρώτο;”, το 82.9% σωστά πιστεύει ότι κυκλοφόρησε πρώτο το “κομμάτι 6β” ενώ το υπόλοιπο 17.1% θεωρεί ότι κυκλοφόρησε πρώτο το “κομμάτι 6α”. Αμέσως μετά ζητούνταν προαιρετικά να αιτιολογήσουν την επιλογή τους.

Μερικές από τις απαντήσεις αυτών που επέλεξαν το “κομμάτι 6β” είναι οι εξής:

- “Το κομμάτι β είναι πιο απλό στη δομή του και γι αυτό πιθανότατα κυκλοφόρησε πρώτο.” [24]
- “Λόγω ποιότητας επεξεργασίας.” [28]
- “Λόγω ενορχηστρωσης.” [75]
- “Το είδος του κομματιού είναι πιο παλιό.” [50,52,81]
- “Ο ήχος του κομματιού ββ παραπέμπει σε παλαιότερη εποχή.” [66]
- “Λόγω της αντίληψης μου σε σχέση με την χρονολογική σειρά των μουσικών στυλ.” [82]
- “Το πρώτο απόσπασμα μου φαίνεται ότι έχει μια παραμόρφωση στην κιθάρα που μου ακούγεται μεταγενεστερη.” [91]
- “Λόγω της ποιότητας της ηχογράφησης.” [2,33,40,65,92,99,102]
- “Παλαιότερη ηχογράφηση, ενορχήστρωση και τεχνική φώνησης.” [107]

Είναι φανερό ότι η κατώτερη ποιότητα ηχογράφησης όπου υπάρχει στο κομμάτι ββ, βοηθά αρκετά στο να αντιληφθεί κανείς ποιο κομμάτι κυκλοφόρησε πρώτο. Εκτός από αυτές τις απαντήσεις που αναφέρθηκαν, υπήρξαν αρκετές ακόμα που αιτιολογούσαν με τον ίδιο τρόπο. Όσον αφορά το προφίλ του συμμετέχοντα, υπήρχαν κατηγορίες από όλες τις ηλικίες, με την πλειονότητα των ατόμων άνω των 30 ετών να απαντάει “κομμάτι ββ”.

Από τους συμμετέχοντες οι οποίοι θεώρησαν ότι κυκλοφόρησε πρώτο το κομμάτι βα, σημειώθηκαν μόλις 2 αιτιολογήσεις, οι οποίες είναι οι εξής:

- “Η παραγωγή.” [96]
- “Ο ήχος και το παίξιμο του συνόλου.” [100]

Αυτό που κάνει ιδιαίτερη εντύπωση είναι ότι οι 2 αυτές αιτιολογήσεις, υποστηρίζουν ότι ο ήχος και η παραγωγή του τραγουδιού των Zeppelin ακούγονται παλαιότερα. Κάτι τέτοιο δεν ισχύει, ίσα ίσα, θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί το αντίθετο, όπως και έκαναν όλοι/ες οι υπόλοιποι/ες συμμετέχοντες/ουσες που απάντησαν “κομμάτι ββ”.

Όσον αφορά το προφίλ αυτών που απάντησαν “κομμάτι βα”, παρατηρείται ότι η πλειονότητα είναι άτομα ηλικίας 18-30 ετών, ωστόσο αυτό δε σημαίνει ότι η πλειονότητα της κατηγορίας αυτής έχει απαντήσει “λάθος”, καθώς το ποσοστό στην αντίστοιχη κατηγορία ηλικίας στο κομμάτι 5β είναι αρκετά μεγαλύτερο. Επίσης, το μεγαλύτερο ποσοστό των απαντήσεων “κομμάτι βα”, ήταν από γυναίκες.

Στην επόμενη ερώτηση “Θεωρείτε ότι η βάση δημιουργίας του ενός αποσπάσματος στηρίχθηκε έντονα στη δομή του άλλου;”, το 65.8% απαντά “Ναι” ενώ το 34.2% απαντά “Όχι”.

Στη συνέχεια, όσοι απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (75 άτομα), καλούνται να απαντήσουν στην ερώτηση “Ποιο απόσπασμα είναι βασισμένο στο άλλο;”. Το 85.3% σωστά πιστεύει ότι “το “κομμάτι 6α” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 6β” ” ενώ το υπόλοιπο 14.7% θεωρεί ότι “το “κομμάτι 6β” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 6α” ”.

Στην επόμενη ερώτηση “Πιστεύετε ότι οι ομοιότητες των τραγουδιών (εάν υπάρχουν) θα έπρεπε να χαρακτηριστούν περισσότερο ως “κλοπή/αντιγραφή στοιχείων” ή ως “επιρροή/έμπνευση στοιχείων;”, το 56.8% θεωρεί ότι πρόκειται για “επιρροή/έμπνευση στοιχείων”, το 34.2% θεωρεί ότι πρόκειται για “κλοπή/αντιγραφή στοιχείων” ενώ το 9% θεωρεί ότι δεν υπάρχουν ομοιότητες. Παρατηρείται ότι η επιρροή/έμπνευση συνεχίζει να επιλέγεται αισθητά περισσότερο από την κλοπή/αντιγραφή.

Στην τελευταία ερώτηση της ενότητας αυτής, ο συμμετέχοντας καλείται (προαιρετικά) να τεκμηριώσει ποιο/α ήταν το/α στοιχείο/α που τον “ανάγκασε/αν” να επιλέξει στην προηγούμενη ερώτηση τον όρο “κλοπή/αντιγραφή” ή τον όρο “επιρροή/έμπνευση”.

Οι απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “επιρροή/έμπνευση” είναι οι εξής:

- “Δεν υπάρχει κλοπή μεταξύ καλλιτεχνών εκτός αν πρόκειται για πλήρη αντιγραφή, γνώμη μου.” [13]
- “Είναι πολύ ίδια για να είναι κλοπή.” [65]
- “Ίδιοι στίχοι, η μελωδία με παραλλαγή.” [98]
- “Παρόλο που τα δύο τραγούδια μοιράζονται τους ίδιους στίχους, οι δύο καλλιτέχνες τους χρησιμοποιούν πάνω σε πολύ διαφορετικό υπόβαθρο και κατά συνέπεια θεωρώ πως υπάρχει απλώς μια δόση έμπνευσης από το ένα στο άλλο.” [24]
- “Παρόμοια μελωδία και ενορχήστρωση ωστόσο υπάρχουν διαφορές οπότε δεν θα το θεωρούσα καθαρή αντιγραφή στοιχείων από το ένα κομμάτι στο άλλο.” [38]
- “Οι στίχοι και η αρμονία είναι ίδιοι, έχουμε διαφορετική ενορχήστρωση και ύφος άρα θα μπορούσε να θεωρηθεί διασκευή.” [45]
- “Ίδια λόγια αλλά τελείως διαφορετικό στυλ μουσικής.” [50]

- “Η μόνη σημαντική ομοιότητα βρίσκεται στους στίχους πιστεύω, ότι άλλα στοιχεία αν μοιάζουν είναι εφαρμοσμένα διαφορετικά που υποδεικνύει επιρροή και όχι κλοπή.” [102]
- “Κυρίως το μοτίβο blues με τις V7.” [91]
- “Από την ποιότητα της ηχογράφησης κρίνεται ότι απέχουν χρονικά και είναι μια όμορφη έμπνευση που δεν παραποιεί το ύφος του κομματιού που προηγήθηκε.” [90]
- “Πολύ μικρές διαφορές. Πέρα από διάφορες που χαρακτηρίζουν τα είδη της μουσικής που αντιπροσωπεύουν οι δύο καλλιτέχνες, διαφαίνεται η μεταφορά ενός κομματιού από το ένα είδος σε ένα άλλο. Άρα, αν εξαιρέσουμε πως επωφεληθήκαν οικονομικά οι δεύτεροι καλλιτέχνες, αποτελεί επιρροή.” [58]
- “Παρότι η γραμμή κλοπής και επιρροής είναι πολλές φορές θολή, γενικά δεν πιστεύω ότι θα έπρεπε να θεωρείται προσβολή για έναν δημιουργό να διασκευάζεται ένα έργο του, ίσα ίσα, μου φαίνεται τιμητικό που μέσα σε όλη αυτή την απέραντη θάλασσα έργων κάποιος άλλος είδε κάτι σε αυτό το συγκεκριμένο που του τράβηξε την προσοχή ώστε να το διασκευάσει. Πάντα όμως να γίνεται με συμφωνία του δημιουργού και χωρίς μόνο προθέσεις οικονομικού κέρδους.” (Έχει χρησιμοποιηθεί και στην αντίστοιχη ερώτηση των προηγούμενων ζευγαριών) [8]

Οι περισσότερες από τις απαντήσεις αναφέρονται στην ομοιότητα των στίχων και στη διαφορετική ενορχήστρωση, στο άλλο ύφος και είδος μουσικής που έχει το κάθε κομμάτι. Η τελευταία απάντηση, είναι ίδια με αυτή που καταγράφεται στα προηγούμενα ζευγάρια, η οποία θυμίζει περισσότερο μια γενική άποψη πάνω στο θέμα της κλοπής και επιρροής μεταξύ οποιονδήποτε κομματιών.

Όσον αφορά το προφίλ του συμμετέχοντα, η πλειονότητα των απαντήσεων επιρροής/έμπνευσης είναι από άτομα ηλικίας 18-30 ετών.

Οι απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “αντιγραφή/κλοπή” είναι οι εξής:

- “Είναι μια πιο γρήγορη μπλουζ ροκ διασκευή του.” [96]
- “Same song just sped up.” [26]
- “Οι στίχοι.” [36]
- “Υπάρχει και πάλι αντιγραφή των στίχων. Ισχύει το ίδιο με την προηγούμενη περίπτωση.” [66]
- “Εκτός από το tempo τα υπόλοιπα είναι παρόμοια.” [41]

- “Η διαφορά είναι κυρίως στην ενορχήστρωση και στο tempo, τα υπόλοιπα στοιχεία ταυτίζονται απόλυτα.” [112]
- “Δεν υπάρχει κάποιο ουσιαστικά καινούργιο στοιχείο.” [63]
- “Δεν μου αρέσει τόσο να χρησιμοποιώ τη λέξη κλοπή, αλλά όντως μάλλον αντέγραψαν στοιχεία, πράγμα που μου φαίνεται επίσης πολύ φυσιολογικό στη μουσική.” [82]
- “Είναι όμοια και όμως διαφέρουν στο όνομα, τον τόπο και στα άτομα!” [100]
- “Είναι και τα δύο 12μετρα, αν και η ενορχήστρωση του πρώτου αποσπάσματος το «κρύβει» σχετικά, έχουν ίδια αρμονία και μελωδική γραμμή και ίδιους στίχους.” [111]

Όπως και προηγουμένως με τις απαντήσεις της επιρροής, έτσι και σε αυτή την περίπτωση οι απαντήσεις αναφέρονται κυρίως στην ομοιότητα των στίχων ενώ η διαφορά στο tempo και στην ενορχήστρωση είναι αντιληπτή, ωστόσο, δε θεωρείται αρκετό για να χαρακτηριστεί ως επιρροή/έμπνευση.

Σε αυτή την περίπτωση, ο συντάκτης θα συγκλίνει προς την κλοπή/αντιγραφή. Σίγουρα οι Zeppelin έχουν αλλάξει πολλά στο τραγούδι τους με χαρακτηριστικότερα κάποια riff και σολο κιθάρας τα οποία είναι καθαρή δημιουργία του Page και χάρη σε αυτά, το κομμάτι εντάσσεται σε ένα άλλο είδος μουσικής, αποκτά ένα διαφορετικό χαρακτήρα και αφήνει την αίσθηση του ροκ στοιχείου στον ακροατή. Ωστόσο, εκτός από τις έντονες ομοιότητες που υπάρχουν στους στίχους, ιδιαίτερα στην αρχή, η αρμονία στην εισαγωγή του τραγουδιού που είναι όμοια με αυτή του Howlin Wolf φαίνεται να επανέρχεται μέσα στο τραγούδι αρκετές φορές, αρχικά ίδια και μετά ελαφρώς παραλλαγμένη, κάτι το οποίο δίνει την αίσθηση ότι ο αρμονικός σκελετός των δύο κομματιών σε γενικές γραμμές διατηρείται όμοιος και αυτός είναι και ο λόγος που ο συντάκτης συγκλίνει προς την κλοπή/αντιγραφή. Σίγουρα τα πράγματα θα ήταν διαφορετικά, εάν οι Zeppelin είχαν αποδώσει μικρό φόρο τιμής και στον Howlin Wolf.

Όσον αφορά το προφίλ του συμμετέχοντα, παρατηρείται ότι ο μεγαλύτερος αριθμός των ατόμων που χαρακτήρισαν κλοπή/αντιγραφή, είναι άντρες ενώ η πλειονότητα των ατόμων ηλικίας μεγαλύτερη των 30 ετών θεωρεί ότι πρόκειται για κλοπή/αντιγραφή.

Σε αυτό το ζευγάρι κομματιών, ένας από τους συμμετέχοντες που στην προηγούμενη ερώτηση απάντησε “δεν υπάρχουν ομοιότητες”, αιτιολογεί την επιλογή του ως εξής:

- “Οι κύριες φράσεις της κιθάρας μοιάζουν (σε διαφορετικό τέμπο και με διαφοροποιήσεις), αλλά δεν είναι μια ομοιότητα που θα έπρεπε να λάβουμε υπόψιν.” [83]

2.2.7 Έβδομο ζευγάρι κομματιών

Το έβδομο ζευγάρι κομματιών, αποτελείται από το “κομμάτι 7α” το οποίο είναι το *Moby Dick* των Led Zeppelin που κυκλοφόρησε επίσημα το 1969 και το “κομμάτι 7β” το οποίο είναι το *Watch Your Step* του Bobby Parker που κυκλοφόρησε επίσημα το 1961.

Στην πρώτη ερώτηση “Διακρίνετε κάποια ομοιότητα μεταξύ των δύο αποσπασμάτων;”, το 97.3% απάντησε “Ναι” ενώ το 2.7% απάντησε “Όχι”. Είναι από τις περιπτώσεις που η συντριπτική πλειονότητα αναγνωρίζει την/τις ομοιότητα/ες.

Στη συνέχεια, αυτοί που απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (108 άτομα), καλούνται να σημειώσουν σε μια κλίμακα διαγράμμισης από το 1 έως το 5 (όπου 1=Ελάχιστα, 2=Λίγο, 3=Αρκετά, 4=Πολύ και 5=Πάρα πολύ) πόσο έντονα διακρίνουν ομοιότητες ως προς το ύφος, την αρμονία, την ενορχήστρωση και το tempo των 2 αυτών κομματιών. Ακριβώς από κάτω, υπάρχει ένα πεδίο όπου ο/η συμμετέχοντα/ουσα μπορεί να αναφέρει συμπληρωματικά, αν διακρίνει κάποια άλλη ομοιότητα.

- Ως προς το ύφος των κομματιών, το 0.9% απάντησε “Ελάχιστα”, το 5.5% απάντησε “Λίγο”, το 16.4% απάντησε “Αρκετά”, το 28.2% απάντησε “Πολύ” και το 49.1% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς την αρμονία των κομματιών, 0.9% απάντησε “Ελάχιστα”, το 1.8% απάντησε “Λίγο”, το 6.4% απάντησε “Αρκετά”, το 24.5% απάντησε “Πολύ” και το 66.4% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς την ενορχήστρωση των κομματιών, το 0.9% απάντησε “Ελάχιστα”, το 1.8% απάντησε “Λίγο”, το 12.7% απάντησε “Αρκετά”, το 38.2% απάντησε “Πολύ” και το 46.4% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς το tempo των κομματιών, το 3.6% απάντησε “Ελάχιστα”, το 7.3% απάντησε “Λίγο”, το 13.6% απάντησε “Αρκετά”, το 31.8% απάντησε “Πολύ” και το 43.6% απάντησε “Πάρα πολύ”.

Αυτό που παρατηρείται είναι ότι η συντριπτική πλειονότητα έχει απαντήσει είτε “πολύ” είτε “πάρα πολύ” και στις τέσσερις παραμέτρους που έχουν οριστεί.

Στη συνέχεια, δίνονταν η δυνατότητα στους/στις συμμετέχοντες/ουσες να αναφέρουν άλλες ομοιότητες, πέρα από τις παραπάνω παραμέτρους που είχαν αρχικά οριστεί, λέγοντας: “Συμπληρώστε εάν διακρίνατε κάποια άλλη ομοιότητα η οποία δεν αναφέρεται παραπάνω”.

Στην ελεύθερης ανάπτυξης απάντηση, ομοιότητες οι οποίες αναφέρθηκαν ήταν:

- “Ρυθμικά στοιχεία.” [2]
- “Απέχει η αρχική τονικότητα του ενός από το άλλο (πολύ λίγο μεν).” [90]
- “Η μελωδία (riff) στην κιθάρα. Επίσης και τα δύο κομμάτια είναι ορχηστρικά (δεν έχουν στίχο).” [66]

Στην επόμενη ερώτηση “Ποιο από τα 2 μουσικά αποσπάσματα (τραγουδία) που ακούσατε πιστεύετε ότι κυκλοφόρησε πρώτο;”, το 69.4% σωστά πιστεύει ότι κυκλοφόρησε πρώτο το “κομμάτι 7β” ενώ το υπόλοιπο 30.6% θεωρεί ότι κυκλοφόρησε πρώτο το “κομμάτι 7α”. Αμέσως μετά ζητούνταν προαιρετικά να αιτιολογήσουν την επιλογή τους.

Μερικές από τις απαντήσεις αυτών που επέλεξαν το “κομμάτι 7β” είναι οι εξής:

- “Το ύφος παιξίματος της κιθάρας στο δεύτερο που ακούγεται πιο παλιάς σχολής.” [8]
- “Η ποιότητα της ηχογράφησης στο 1ο κομμάτι είναι καλύτερη και πιθανότατα και πιο σύγχρονη από αυτή του 2ου.” [24]
- “Ποιότητα ήχου και αρμονία.” [33]
- “Υφος- ηχοληψία” [97]
- “Γιατί το κομμάτι β μου ταιριάζει σε στυλ μουσικής των 60s και το α των 70s-80s.” [72]
- “Από την ενορχήστρωση.” [90]
- “Διαισθητικά.” [92]
- “Ο τρόπος παιξίματος της ντραμς.” [107]
- “Μοιάζει με live recording ενώ το πρώτο απόσπασμα έχει multitrack κατά βάση λόγω πιο ξεκάθαρης μίξης.” [111]

Οι αιτιολογήσεις αναφέρονται είτε στις παραμέτρους που έχουν οριστεί προηγουμένως (αρμονία, ύφος κλπ) είτε στην διαφορά εποχικού κλίματος και την ποιότητα ηχογράφησης. Σε αυτή την απάντηση, υπήρχαν κατηγορίες από όλες τις ηλικίες, με την πλειονότητα των ατόμων άνω των 30 ετών να απαντάει “κομμάτι 7β”.

Από τους συμμετέχοντες οι οποίοι θεώρησαν ότι κυκλοφόρησε πρώτο το κομμάτι 7α, σημειώθηκαν μόλις 2 αιτιολογήσεις, οι οποίες είναι οι εξής:

- “Είναι η πρώτη μελωδία με περισσότερα “στολίδια”.” [65]
- “Θέμα έκφρασης και ήχου.” [100]

Όσον αφορά το προφίλ αυτών που απάντησαν “κομμάτι 7α”, παρατηρείται ότι πλειονότητα των απαντήσεων είναι από άτομα ηλικίας 18-30 ετών, ωστόσο αυτό δε σημαίνει ότι η πλειονότητα της κατηγορίας αυτής έχει απαντήσει “λάθος”, καθώς το ποσοστό στην αντίστοιχη κατηγορία ηλικίας στο κομμάτι 7β είναι μεγαλύτερο. Επίσης, το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών των απαντήσεων, ήταν από γυναίκες.

Στην επόμενη ερώτηση “Θεωρείτε ότι η βάση δημιουργίας του ενός αποσπάσματος στηρίχθηκε έντονα στη δομή του άλλου;”, το 82% απαντά “Ναι” ενώ το 18% απαντά “Όχι”.

Στη συνέχεια, αυτοί που απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (90 άτομα), καλούνται να απαντήσουν στην ερώτηση “Ποιο απόσπασμα είναι βασισμένο στο άλλο;”. Το 71.1% σωστά πιστεύει ότι “το “κομμάτι 7α” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 7β”” ενώ το υπόλοιπο 28.9% θεωρεί ότι “το “κομμάτι 7β” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 7α””.

Στην επόμενη ερώτηση “Πιστεύετε ότι οι ομοιότητες των τραγουδιών (εάν υπάρχουν) θα έπρεπε να χαρακτηριστούν περισσότερο ως “κλοπή/αντιγραφή στοιχείων” ή ως “επιρροή/έμπνευση στοιχείων;”, το 51.4% θεωρεί ότι πρόκειται για “επιρροή/έμπνευση στοιχείων”, το 45.9% θεωρεί ότι πρόκειται για “κλοπή/αντιγραφή στοιχείων” ενώ το 2.7% θεωρεί ότι δεν υπάρχουν ομοιότητες. Σε αυτή την περίπτωση παρατηρείται ότι οι απόψεις περί κλοπής είναι αισθητά περισσότερες σε σχέση με τα προηγούμενα ζευγάρια, καθώς τα ποσοστά της επιρροής/έμπνευσης με αυτά της αντιγραφής/κλοπής είναι πιο ισόποσα μοιρασμένα σε σχέση με τα υπόλοιπα. Ωστόσο, ακόμα και σε αυτή την περίπτωση, το ποσοστό της επιρροής/έμπνευσης υπερिσχύει.

Στην τελευταία ερώτηση της ενότητας αυτής, ο συμμετέχοντας καλείται (προαιρετικά) να τεκμηριώσει ποιο/α ήταν το/α στοιχείο/α που τον “ανάγκασε/αν” να επιλέξει στην προηγούμενη ερώτηση τον όρο “κλοπή/αντιγραφή” ή τον όρο “επιρροή/έμπνευση”.

Οι απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “επιρροή/έμπνευση” είναι οι εξής:

- “Δεν υπάρχει κλοπή μεταξύ καλλιτεχνών εκτός αν πρόκειται για πλήρη αντιγραφή, γνώμη μου.” [13]
- “Το αρμονικό πέρασμα είναι ίδιο όπως και το ύφος αλλά οι νότες δεν είναι.” [26]
- “Ίδια μελωδία παιγμένη διαφορετικά.” [50]
- “Το κάθε κομμάτι έχει το δικό του ύφος.” [56]
- “Ο τρόπος που κινείται η μελωδική γραμμή.” [107]
- “Πρόκειται για την ίδια μουσική σύνθεση σε διαφορετική εκτέλεση. Παρόλα αυτά δεν θα χαρακτήριζα μια διασκευή ή επανεκτέλεση ενός κομματιού "αντιγραφή/κλοπή". [62]
- “Η ίδια μελωδία με λίγα παραλλαγμένα στοιχεία.” [65]
- “Οι Zepplin επηρεάστηκαν αρκετά απο το 7β αλλά το κράτησαν ως ίντρο για το drum solo που ακολουθεί στο full version.” [78]
- “Οι διαφορές στον ήχο και το ύφος θεωρώ ότι ίσως είναι αρκετές ώστε να δικαιολογήσουν καλλιτεχνικά γιατί το ένα κομμάτι δεν είναι αντιγραφή/κλοπή. Ίσως κάποιος να το χαρακτήριζε αντιγραφή, ωστόσο θεωρώ ότι υπάρχει η ελευθερία για κάτι τέτοιο.” [81]
- “Πιστεύω ότι ακολουθούν και τα δύο το αρμονικό και ρυθμικό πρότυπο του συγκεκριμένου είδους μουσικής.” [77]
- “Πάλι νομίζω ότι και τα δύο προέκυψαν από την ίδια παράδοση, που έχει δώσει αυτά και πάρα πολλά άλλα κομμάτια με την ίδια αρμονική και μετρική διαδοχή.” [82]
- “Η αρμονία είναι κοινή σε πολλά κομμάτια αυτού του είδους. Μουσικές φράσεις με αυτό το ύφος συναντιούνται συχνά σε αρκετά κομμάτια, πιστεύω ότι η ομοιότητα είναι περισσότερο συμπτωματική.” [83]
- “Δε βρίσκω ότι υπάρχει κλοπή ειδικά στο συγκεκριμένο παράδειγμα διότι είναι μια φράση που τη συναντάμε πολύ συχνά.” [90]
- “Χαρακτήρισα τις παραπάνω ομοιότητες ως επιρροή/έμπνευση καθώς τα δύο κομμάτια χαρακτηρίζονται από τη μελωδία τους και το τέμπο που είναι παρόμοια.” [110]
- “Η μεγάλη ομοιότητα (εώς και ταύτιση) των στοιχείων των δύο κομματιών είναι αποτέλεσμα της επιλογής της φόρμας και του είδους. Δηλαδή είναι δύο πεντατονικά riffs πάνω στο blues δωδεκάμετρο, με ένα leak αυτοσχεδιαστικού χαρακτήρα στο τελευταίο μέτρο, κάτι που σίγουρα συναντάται σε εκατοντάδες ακόμη κομμάτια που ακολουθούν αυτό το ύφος. Επομένως δεν νομίζω πως υπάρχει απευθείας κλοπή

αλλά σίγουρα η επιρροή του 7α μπορεί να προέρχεται από το 7β, αλλά και από οποιοδήποτε άλλο τραγούδι με τα προαναφερθέντα χαρακτηριστικά.” [112]

Σε γενικές γραμμές, οι απαντήσεις αναφέρονται ή στις παραμέτρους που έχουν οριστεί προηγουμένως ή στη γενικότερη ομοιότητα που παρουσιάζει αυτο το είδος μουσικής στα περισσότερα κομμάτια.

Παρατηρείται ότι η πλειονότητα των απαντήσεων αυτών είναι από άτομα ηλικίας 18-30 ετών με ένα μικρό ποσοστό να είναι μεγαλύτερης ηλικίας. Το ίδιο ισχύει και για τον συνολικό αριθμό αυτών που αποκλίνουν στην επιρροή/έμπνευση.

Οι απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “αντιγραφή/κλοπή” είναι οι εξής:

- “Η μελωδική γραμμή είναι σχεδόν πανομοιότυπη.” [6,100]
- “Η αρμονία.” [40]
- “Είναι ίδιο εκτός από το Ρυθμό.” [17,38]
- “Είναι το ίδιο σε αλλη τονικότητα με παρόμοιο τέμπο.” [41]
- “Μου ακούγεται σχεδόν το ίδιο ακριβώς, ένα τόνο πάνω.” [75]
- “Εδώ η απάντησή μου είναι διαφορετική, γιατί πρόκειται για αντιγραφή ενός αυτοτελούς σόλο κιθάρας.” [8]
- “Η αρμονία και η φόρμα είναι η στάνταρ μπλουζ φόρμα οπότε δεν είναι θέμα κλοπής, αλλά το μοτίβο της κιθάρας είναι αρκετά όμοιο ανάμεσα στα 2.” [102]
- “Ελάχιστες έως μηδαμινές διαφορές στο μουσικό υλικό όσον αφορά κυρίως τη μελωδία,αλλά και στο ρυθμό και αρμονία.” [39]
- “Με εξαίρεση μερικές μικρές αλλαγές στη μελωδική γραμμή και τη διαφορά της τονικότητας στα δύο αποσπάσματα, τα κομμάτια είναι παντελώς ίδια, οπότε προφανώς πρόκειται για κλοπή.” [24]
- “Μόνο μια νότα διαφορά έχουν τα δύο αποσπάσματα μεταξύ τους και διαφοροποιούνται στο τέλος, με το 7α να κλείνει με tutti ενώ στο 7β δίνεται «χώρος» για μια φράση στην ηλεκτρική πριν να κλείσει ο κύκλος.” [111]
- “Ίδια απάντηση με αρκετά νωρίτερα..Δεν αλλάζω γνώμη:Σύμφωνα με το καταστατικό της ΑΕΠΠ για τα πνευματικά δικαιώματα και την κλοπής πνευματικής ιδιοκτησίας ακόμη και όταν υπάρχει διαφοροποίηση σε 2 συγχορδίες-μελωδικά στοιχεία της σύνθεσης θεωρείται ως νέο κομμάτι-έργο. Αυτό δυστυχώς ανοίγει τον δρόμο για αντίγραφα τραγουδιών καταπατώντας δικαιώματα και ιδέες δημιουργών.

Αν και θεωρείται επιρροή, για μένα είναι κλοπή-Αντιγράφου του προγενέστερου.”
[113]

Οι απαντήσεις είναι παρόμοιες με αυτές που δόθηκαν από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες που επέλεξαν επιρροή/έμπνευση, χρησιμοποιούν δηλαδή και αυτοί/ές με την σειρά τους τις παραμέτρους που έχουν αρχικά οριστεί (ύφος, αρμονία κλπ). Κάποιοι/ες θεώρησαν ότι υπάρχει έντονη ομοιότητα σε αυτές, ενώ κάποιοι/ες όχι. Το ίδιο συμβαίνει και με τις υπόλοιπες παραμέτρους. Απλώς, η διαφορά είναι ότι μερικοί/ες θεωρούν την οποιαδήποτε ομοιότητα ως κλοπή/αντιγραφή, ενώ αρκετοί/ες διακρίνουν ομοιότητες σε κάποια/ες παράμετρο/ους και διαφορά/ές σε κάποια/ες άλλη/ες, όποτε θεωρούν ότι πρόκειται για επιρροή/ έμπνευση.

Η τελευταία απάντηση, είναι ίδια με αυτή που καταγράφηκε στο πρώτο και στο δεύτερο ζευγάρι, η οποία θυμίζει περισσότερο μια γενική άποψη πάνω στο θέμα της κλοπής και επιρροής μεταξύ οποιονδήποτε κομματιών. Μάλιστα σε αυτή την περίπτωση ο/η συμμετέχοντας/ουσα μας το επισημαίνει, λέγοντας “Ίδια απάντηση με πριν.δεν αλλάζω γνώμη”, κάτι που σημαίνει ότι αυτή η απάντηση πιθανόν να ισχύει για όλα τα υπόλοιπα ζευγάρια, παρόλο που δεν αναφέρεται.

Στη συνέχεια ακολουθεί μια σύγκριση των 2 αυτών κομματιών σύμφωνα με την γνώμη του συντάκτη. Το *Watch your Step*, ξεκινάει με το ίντρο που ξεκινάει και το *Moby Dick*, αλλά στη συνέχεια προστίθεται φωνή, δεύτερες φωνές αλλά και χάλκινα πνευστά τα οποία σε ένα χρονικό σημείο έχουν και σολιστικό χαρακτήρα. Από την άλλη μεριά, το *Moby Dick* είναι ένα instrumental κομμάτι το οποίο δεν παρουσιάζει τίποτα κοινό με όλα αυτά. Τα μόνα στοιχεία για τα οποία αξίζει να κατηγορείται για κλοπή/αντιγραφή είναι το ίντρο του και ο πολύ μικρός επίλογός του, τα οποία είναι όμοια με το ίντρο του *Watch your Step*. Όλο το υπόλοιπο κομμάτι, είναι ένα σόλο ντραμς του Bonzo και τίποτα παραπάνω. Τώρα, όσον αφορά το ίντρο, είναι ένα απλοϊκό μοτίβο με μια εύκολη συνηθισμένη αρμονία, η οποία, όπως ανέφεραν προηγουμένως και κάποιοι συμμετέχοντες/ουσες, χρησιμοποιείται σε αρκετά κομμάτια αυτού του είδους μουσικής. Ωστόσο, σε αυτή την περίπτωση, οι Zeppelin δεν εξελίσσουν σε κάτι διαφορετικό αυτό το οποίο έχουν “δανειστεί” από το *Watch Your Step*, κάτι το οποίο ωθεί τον συντάκτη να χαρακτηρίσει το *Moby Dick* ως κλοπή/αντιγραφή (μιλώντας πάντα για το ίντρο και τον μικρό επίλογό του).

Όσον αφορά το προφίλ του συμμετέχοντα, παρατηρείται ότι η πλειονότητα των ατόμων ηλικίας μεγαλύτερη των 30 ετών θεωρεί ότι πρόκειται για κλοπή/αντιγραφή αν και στη συγκεκριμένη περίπτωση με μικρή διαφορά. Επίσης, για πρώτη φορά μέχρι στιγμής, η

πλειονότητα των συμμετεχόντων που απαντούν με κλοπή/αντιγραφή στοιχείων σε αυτό το ζευγάρι είναι γυναίκες.

Σε αυτό το ζευγάρι κομματιών, ένας από τους συμμετέχοντες που στην προηγούμενη ερώτηση απάντησε “δεν υπάρχουν ομοιότητες”, αιτιολογεί την επιλογή του ως εξής:

- “Πιστεύω ότι οι ομοιότητες μεταξύ των μελωδιών στην κιθάρα είναι συμπτωματικές, εφόσον γενικότερα οι μπλουζ μελωδίες (riffs) συχνά μοιάζουν μεταξύ τους.” [66]

Ουσιαστικά, θεωρεί ότι υπάρχουν ομοιότητες οι οποίες θα υπήρχαν και σε πολλά άλλα κομμάτια αυτού του είδους μουσικής, όπως ακριβώς πιστεύουν και αρκετοί/ες συμμετέχοντες/ουσες που έχουν χαρακτηρίσει τις ομοιότητες των κομματιών ως επιρροή/έμπνευση.

2.2.8 Όγδοο ζευγάρι κομματιών

Το όγδοο ζευγάρι κομματιών, αποτελείται από το “κομμάτι 8α” το οποίο είναι το *Bring it on Home* των Led Zeppelin που κυκλοφόρησε επίσημα το 1969 και το “κομμάτι 8β” το οποίο είναι το *Bring it on Home* του Willie Dixon με τραγουδιστή τον Sonny Boy Williamson που κυκλοφόρησε επίσημα το 1966.

Στην πρώτη ερώτηση “Διακρίνετε κάποια ομοιότητα μεταξύ των δύο αποσπασμάτων;”, το 96.4% απάντησε “Ναι” ενώ το 3.6% απάντησε “Όχι”. Είναι από τις περιπτώσεις που η συντριπτική πλειονότητα αναγνωρίζει την/τις ομοιότητα/ες.

Στη συνέχεια, αυτοί που απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (107 άτομα), καλούνται να σημειώσουν σε μια κλίμακα διαγράμμισης από το 1 έως το 5 (όπου 1=Ελάχιστα, 2=Λίγο, 3=Αρκετά, 4=Πολύ και 5=Πάρα πολύ) πόσο έντονα διακρίνουν ομοιότητες ως προς το ύφος, την αρμονία, τους στίχους, την ενορχήστρωση και το tempo των 2 αυτών κομματιών. Ακριβώς από κάτω, υπάρχει ένα πεδίο όπου ο/η συμμετέχοντας/ουσα μπορεί να αναφέρει συμπληρωματικά, αν διακρίνει κάποια άλλη ομοιότητα.

- Ως προς το ύφος των κομματιών, το 1.9% απάντησε “Ελάχιστα”, το 5.6% απάντησε “Λίγο”, το 18.5% απάντησε “Αρκετά”, το 28.7% απάντησε “Πολύ” και το 45.4% απάντησε “Πάρα πολύ”.

- Ως προς την αρμονία των κομματιών, το 0.9% απάντησε “Ελάχιστα”, το 0% απάντησε “Λίγο”, το 8.3% απάντησε “Αρκετά”, το 27.8% απάντησε “Πολύ” και το 63% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς τους στίχους των κομματιών, το 1.9% απάντησε “Ελάχιστα”, το 11.2% απάντησε “Λίγο”, το 16.8% απάντησε “Αρκετά”, το 21.5% απάντησε “Πολύ” και το 48.6% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς την ενορχήστρωση των κομματιών, το 3.7% απάντησε “Ελάχιστα”, το 4.7% απάντησε “Λίγο”, το 13.1% απάντησε “Αρκετά”, το 40.2% απάντησε “Πολύ” και το 38.3% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς το tempo των κομματιών, το 2.8% απάντησε “Ελάχιστα”, το 5.6% απάντησε “Λίγο”, το 23.4% απάντησε “Αρκετά”, το 34.6% απάντησε “Πολύ” και το 33.6% απάντησε “Πάρα πολύ”.

Αυτό που παρατηρείται είναι ότι η πλειονότητα έχει απαντήσει είτε “πολύ” είτε “πάρα πολύ” και στις πέντε παραμέτρους που έχουν οριστεί.

Στη συνέχεια, δίνονταν η δυνατότητα στους/στις συμμετέχοντες/ουσες να αναφέρουν άλλες ομοιότητες, πέρα από τις παραπάνω παραμέτρους που είχαν αρχικά οριστεί, λέγοντας: “Συμπληρώστε εάν διακρίνατε κάποια άλλη ομοιότητα η οποία δεν αναφέρεται παραπάνω”.

Στην ελεύθερης ανάπτυξης απάντηση, ομοιότητες οι οποίες αναφέρθηκαν ήταν:

- “Ίδιος τραγουδιστής.” [17]
- “Είναι και τα δύο παιγμένα στην μι blue.” [9]
- “Νομίζω είναι το ίδιο κομμάτι "πειραγμένο" στον υπολογιστή. Το δεύτερο σαν να έχει πιο αργό τέμπο και κομμένες κάποιες συχνότητες.” [92]

Η πρώτη ομοιότητα που αναφέρεται δεν υφίσταται, καθώς στην εκδοχή των Zeppelin τραγουδάει ο Plant, ενώ στην εκδοχή του Willie Dixon ο Sonny Boy Williamson.

Στην επόμενη ερώτηση “Ποιο από τα 2 μουσικά αποσπάσματα (τραγούδια) που ακούσατε πιστεύετε ότι κυκλοφόρησε πρώτο;”, το 56.8% σωστά πιστεύει ότι κυκλοφόρησε πρώτο το “κομμάτι 8β” ενώ το υπόλοιπο 43.2% θεωρεί ότι κυκλοφόρησε πρώτο το “κομμάτι 8α”. Αμέσως μετά ζητούνταν προαιρετικά να αιτιολογήσουν την επιλογή τους.

Μερικές από τις απαντήσεις αυτών που επέλεξαν το “κομμάτι 8β” είναι οι εξής:

- “Ο ήχος του κομματιού 8β παραπέμπει σε παλαιότερη εποχή-καλλιτέχνη.” [66]
- “Το δεύτερο κομμάτι ακούγεται σαν παλιά ηχογράφιση ενώ το δεύτερο κομμάτι ακούγονται τα όργανα πιο καθαρά και ο ήχος παραπέμπει σε σύγχρονη ηχογράφιση.” [70]
- “Ο τρόπος ερμηνείας της μελωδίας.” [98]
- “Τα εφέ στο 8α το κάνουν να ακούγεται μεταγενέστερο.” [99]
- “Ο τρόπος εκτέλεσης!” [100]
- “Το πρώτο απόσπασμα ακούγεται σαν υπερβάλλον ζήλος για πρόσκληση ενδιαφέροντος-ξεκάθαρη μάλιστα των τελευταίων 20 ετών.” [111]

Οι αιτιολογήσεις που μόλις αναφέρθηκαν αναφέρουν την διαφορά εποχικού κλίματος, την ποιότητα ηχογράφησης και τον τρόπο ερμηνείας/εκτέλεσης. Σε αυτή την περίπτωση, υπήρχαν κατηγορίες από όλες τις ηλικίες, με την πλειονότητα των ατόμων άνω των 30 ετών να απαντάει “κομμάτι 8β”.

Μερικές, χαρακτηριστικές, από τις απαντήσεις αυτών που επέλεξαν το “κομμάτι 8α” είναι:

- “Η δεύτερη ηχογράφιση είναι πιο καθαρή.” [65]
- “Λόγω “χειρότερης” ηχογράφησης του α.” [72,77]
- “Παλαιότερη ηχογράφιση, πιο ελεύθερο και “μιλημένο” τραγούδι.” [107]
- “Η ποιότητα της ηχογράφησης του 2ου ακούγεται πιο σύγχρονη (αν και ρυθμικά το 1ο είχε πιο “τολμηρά” ρυθμικά στοιχεία).” [91]
- “Πιο αφαιρετική ενορχήστρωση.” [75]
- “Ο ήχος και η ενορχήστρωση του πρώτου αποσπάσματος μου δίνει την εντύπωση ότι είναι παλαιότερο.” [81]
- “Φαίνεται να ακολουθεί μια πιο παλιά αισθητική.” [102]

Παρατηρείται ότι οι περισσότερες απαντήσεις αναφέρουν πως η εκδοχή των Zeppelin είναι παλαιότερη, κάτι το οποίο σύμφωνα με τον συντάκτη δεν ισχύει, καθώς η κατώτερη ποιότητα ηχογράφησης στην εκδοχή αυτή είναι ξεκάθαρη. Η ηλικία όλων των συμμετεχόντων που αιτιολόγησαν για την απάντηση “κομμάτι 8α”, ήταν στην κατηγορία των 18-30 ετών.

Όσον αφορά το προφίλ όλων αυτών που απάντησαν “κομμάτι 8α”, παρατηρείται ότι η πλειονότητα των απαντήσεων είναι από άτομα ηλικίας 18-30 ετών, ωστόσο αυτό δε σημαίνει ότι η πλειονότητα της κατηγορίας αυτής έχει απαντήσει “λάθος”, καθώς τα

ποσοστά στην αντίστοιχη κατηγορία ηλικίας στο “κομμάτι 8β” είναι περίπου ίσα . Επίσης, το ποσοστό αυτών των απαντήσεων, ήταν ισόποσα μοιρασμένο από άνδρες και γυναίκες.

Στην επόμενη ερώτηση “Θεωρείτε ότι η βάση δημιουργίας του ενός αποσπάσματος στηρίχθηκε έντονα στη δομή του άλλου;”, το 80.2% απαντά “Ναι” ενώ το 19.8% απαντάει “Όχι”.

Στη συνέχεια, αυτοί που απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (90 άτομα), καλούνται να απαντήσουν στην ερώτηση “Ποιο απόσπασμα είναι βασισμένο στο άλλο;”. Το 60% σωστά πιστεύει ότι “το “κομμάτι 8α” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 8β” ” ενώ το υπόλοιπο 40% θεωρεί ότι “το “κομμάτι 8β” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 8α” ”.

Στην επόμενη ερώτηση “Πιστεύετε ότι οι ομοιότητες των τραγουδιών (εάν υπάρχουν) θα έπρεπε να χαρακτηριστούν περισσότερο ως “κλοπή/αντιγραφή στοιχείων” ή ως “επιρροή/έμπνευση στοιχείων;”, το 56.8% θεωρεί ότι πρόκειται για “επιρροή/έμπνευση στοιχείων”, το 38.7% θεωρεί ότι πρόκειται για “κλοπή/αντιγραφή στοιχείων” ενώ το 4.5% θεωρεί ότι δεν υπάρχουν ομοιότητες. Παρατηρείται ότι η επιρροή/έμπνευση συνεχίζει να επιλέγεται αισθητά περισσότερο από την κλοπή/αντιγραφή, καθώς ποσοστιαία υπερισχύει περίπου κατά 20%.

Στην τελευταία ερώτηση της ενότητας αυτής, ο συμμετέχοντας καλείται (προαιρετικά) να τεκμηριώσει ποιο/α ήταν το/α στοιχείο/α που τον “ανάγκασε/αν” να επιλέξει στην προηγούμενη ερώτηση τον όρο “κλοπή/αντιγραφή” ή τον όρο “επιρροή/έμπνευση”.

Οι απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “επιρροή/έμπνευση” είναι οι εξής:

- “Δεν υπάρχει κλοπή μεταξύ καλλιτεχνών εκτός αν πρόκειται για πλήρη αντιγραφή, γνώμη μου.” [13]
- “Μεγάλη διαφορά στην ενορχήστρωση και ο καλλιτέχνης βάζει και άλλα στοιχεία.” [63]
- “Είναι το ίδιο τραγούδι με διαφορετική ηχογράφιση και λίγες άλλες διαφορές.” [65]
- “Δεν είναι τα ίδια, είναι παρόμοια, δεν έχουν τους ίδιους στίχους.” [109]
- “Χαρακτήρισα τις παραπάνω ομοιότητες των κομματιών ως επιρροή/έμπνευση καθώς έχουν παρόμοιο ύφος ερμηνείας και στίχους.” [110]
- “Φαίνεται σαν να είναι μια άλλη εκτέλεση του ίδιου κομματιού. Εφόσον δεν υπάρχει κερδοσκοπία από την εκτέλεση αυτή, τότε δεν θεωρώ ότι είναι κλοπή.” [77]

- “Τα δύο αποσπάσματα διαφέρουν αρκετά στο άκουσμα, οπότε θεωρώ ότι το ένα υπήρξε επιρροή/έμπνευση για το άλλο.” [81]
- “Είναι ακριβώς το ίδιο και η ενορχήστρωση παρόμοια. Άρα θεωρώ για λόγους ηθικής ότι θα πρέπει να αναγράφονται όλα τα στοιχεία διότι μιλάμε για ολοκληρωτική μίμηση.” [90]
- “Είναι το ίδιο κομμάτι. Εάν αυτός που το έφτιαξε και το χρησιμοποιεί είναι κάποιος διαφορετικός από τους αρχικούς δημιουργούς νομίζω πρέπει να πάρει άδεια για να το "αλλιειώσει" και να γράψει το αρχικό κομμάτι. αλλιώς είναι κλοπή.” [92]
- “Αν και οι στίχοι δείχνουν να μοιάζουν, είναι τόσο δυσκατανόητοι στο πρώτο απόσπασμα, που θα θεωρήσω ότι δεν τους πήραν αυτούσιους. Κατά τα άλλα, το μπλουζ έχει τόσα κοινά από το ένα κομμάτι στο άλλο, που δε θα το έλεγα και ξεδιάντροπη κλοπή.” [111]

Σε γενικές γραμμές, οι απαντήσεις αναφέρονται στις παραμέτρους που έχουν οριστεί προηγουμένως. Υπάρχουν ωστόσο κάποιες που φαίνεται να εκφράζουν έναν προβληματισμό, οι οποίες επισημαίνουν πως αν δεν αποδίδουν φόρο τιμής οι μεταγενέστεροι καλλιτέχνες στους αρχικούς, τότε πρόκειται για κλοπή, κάτι το οποίο οι Zeppelin δεν έκαναν ποτέ.

Όσον αφορά το προφίλ του συμμετέχοντα, παρατηρείται ότι η πλειονότητα των απαντήσεων αυτών είναι από άτομα ηλικίας 18-30 ετών με ένα μικρό ποσοστό να είναι μεγαλύτερης ηλικίας. Το ίδιο ισχύει και για τον συνολικό αριθμό αυτών που αποκλίνουν στην επιρροή/έμπνευση.

Οι απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “αντιγραφή/κλοπή” είναι οι εξής:

- “Ξανά, η διασκευή είναι υπερβολικά βασισμένη στο πρωτότυπο.” [8]
- “Τα δύο κομμάτια είναι πανομοιότυπα.” [24,41,80,112]
- “Σαν να παίζουν το ίδιο κομμάτι δύο διαφορετικές μπάντες.” [82]
- “Τα κομμάτια είναι ένα!” [100]
- “Η ενορχήστρωση και η αρμονία του κομματιού είναι ίδια χωρίς το μεταγενέστερο κομμάτι να προσφέρει κάποια διαφορετική προσέγγιση.” [45]
- “Αντιγραφή, επειδή είναι σχεδόν ίδια και στο υφος στην ενορχήστρωση στους στίχους κλπ.” [72,107]
- “Και σε αυτή την περίπτωση, η “κλοπή” δεν είναι καλοπροαίρετη, αλλά έχει στόχο την απόδοση φόρου τιμής στην αρχική σύνθεση.” [25]

- “Ελάχιστες παραλλαγές. Ίσως ο σκοπός του κομματιού να μην ήταν η μεταφορά σε άλλο είδος, η διασκευή του αλλά η αυτούσια χρήση του.” [58]
- “Κυρίως οι στίχοι φαίνονται να είναι προϊόν αντιγραφής και η ύπαρξη της φουσαρμόνικας στην ενορχήστρωση, είναι πιθανό να υπήρχε επίγνωση της ύπαρξης του κομματιού β’ κατά την περίοδο που γράφτηκε το α’. Η αρμονία και οι φράσεις της κιθάρας είναι όμοιες με αυτές και άλλων κομματιών και λίγο πολύ ορίζουν το ύφος αυτού του είδους μουσικής.” [83]

Οι απαντήσεις χρησιμοποιούν τις παραμέτρους που έχουν οριστεί προηγουμένως (ύφος, αρμονία κλπ) και κάποιες απαντήσεις (μαζί με μερικές που δεν αναφέρθηκαν) επισήμαναν συνοπτικά ότι “Τα κομμάτια είναι ένα”.

Στη συνέχεια ακολουθεί μια σύγκριση των δύο αυτών κομματιών σύμφωνα με την γνώμη του συντάκτη. Το *Bring it on Home* του Dixon, ξεκινάει με μια χαρακτηριστική αρμονία-μοτίβο το οποίο διατηρείται σε ολόκληρο το κομμάτι με ελάχιστες παραλλαγές Το *Bring it on Home* των Zeppelin, έχει ακριβώς το ίδιο “στήσιμο” με αυτό του τραγουδιού *Moby Dick*: Η εισαγωγή του και ο μικρός επίλογός του είναι ακριβώς ο ίδιος με το μοτίβο αυτό της εκδοχής του Dixon, ενώ όλο το ενδιάμεσο μέρος είναι κάτι εντελώς διαφορετικό, δημιούργημα των Zeppelin. Ωστόσο, σε αυτή την περίπτωση, η αίσθηση του συντάκτη είναι ότι οι Zeppelin στην εισαγωγή δεν χρησιμοποιούν το δικό τους στυλ (όπως έχουν κάνει σε πολλά άλλα κομμάτια) και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να κάνει τις 2 εισαγωγές των τραγουδιών πανομοιότυπες. Άρα, θεωρεί πως θα έπρεπε να αποδώσουν ένα μικρό φόρο τιμής στον Dixon.

Όσον αφορά το προφίλ των συμμετεχόντων, παρατηρείται ότι η πλειονότητα των ατόμων ηλικίας μεγαλύτερη των 30 ετών θεωρεί ότι πρόκειται για κλοπή/αντιγραφή, αν και με μικρή διαφορά. Επίσης, η πλειονότητα των συμμετεχόντων που απαντούν με κλοπή/αντιγραφή στοιχείων σε αυτό το ζευγάρι είναι άνδρες.

Επίσης, σε αυτό το ζευγάρι κομματιών, ένας από τους συμμετέχοντες που στην προηγούμενη ερώτηση απάντησε “δεν υπάρχουν ομοιότητες”, αιτιολογεί την επιλογή του ως εξής:

- “Δεν πιστεύω ότι στα δύο κομμάτια υπάρχουν σημαντικές ομοιότητες πέρα από την αρμονία, χαρακτηριστικό πάλι ολόκληρης της μπλουζ μουσικής.” [102]

Ουσιαστικά, διακρίνει ομοιότητες, καθώς θεωρεί ότι η αρμονία των δύο κομματιών είναι ίδια και σε πολλά άλλα κομμάτια αυτού του είδους μουσικής, όπως ακριβώς πιστεύουν

και μερικοί/ες συμμετέχοντες/ουσες που έχουν χαρακτηρίσει τις ομοιότητες των κομματιών ως επιρροή/έμπνευση.

2.2.9 Ένατο ζευγάρι κομματιών

Το ένατο ζευγάρι κομματιών αποτελείται από το “κομμάτι 9α” το οποίο είναι το *Gallows Pole* των Led Zeppelin που κυκλοφόρησε επίσημα το 1970 και το “κομμάτι 9β” το οποίο είναι το *The Gallis Pole* του Leadbelly που κυκλοφόρησε επίσημα το 1939.

Στην πρώτη ερώτηση “Διακρίνετε κάποια ομοιότητα μεταξύ των δύο αποσπασμάτων;”, το 83.8% απάντησε “Ναι” ενώ το 16.2% απάντησε “Όχι”. Σε αυτή την περίπτωση, παρατηρείται ότι το ½ περίπου θεωρεί ότι δεν υπάρχουν ομοιότητες. Είναι ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό, το μεγαλύτερο σε σχέση με τα υπόλοιπα ζευγάρια στην αντίστοιχη ερώτηση. Ωστόσο, η πλειονότητα και πάλι διακρίνει ομοιότητα/ες.

Στη συνέχεια, αυτοί που απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (93 άτομα), καλούνται να σημειώσουν σε μια κλίμακα διαγράμμισης από το 1 έως το 5 (όπου 1=Ελάχιστα, 2=Λίγο, 3=Αρκετά, 4=Πολύ και 5=Πάρα πολύ) πόσο έντονα διακρίνουν ομοιότητες ως προς το ύφος, την αρμονία, τους στίχους, την ενορχήστρωση και το tempo των 2 αυτών κομματιών. Ακριβώς από κάτω, υπάρχει ένα πεδίο όπου ο/η συμμετέχοντας/ουσα μπορεί να αναφέρει συμπληρωματικά, αν διακρίνει κάποια άλλη ομοιότητα.

- Ως προς το ύφος των κομματιών, το 46.1% απάντησε “Ελάχιστα”, το 29.4% απάντησε “Λίγο”, το 11.8% απάντησε “Αρκετά”, το 6.9% απάντησε “Πολύ” και το 5.9% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς την αρμονία των κομματιών, το 10.8% απάντησε “Ελάχιστα”, το 19.6% απάντησε “Λίγο”, το 22.5% απάντησε “Αρκετά”, το 29.4% απάντησε “Πολύ” και το 17.6% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς τους στίχους των κομματιών, το 12.9% απάντησε “Ελάχιστα”, το 3% απάντησε “Λίγο”, το 9.9% απάντησε “Αρκετά”, το 22.8% απάντησε “Πολύ” και το 51.5% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς την ενορχήστρωση των κομματιών, το 35.3% απάντησε “Ελάχιστα”, το 32.4% απάντησε “Λίγο”, το 15.7% απάντησε “Αρκετά”, το 11.8% απάντησε “Πολύ” και το 4.9% απάντησε “Πάρα πολύ”.

- Ως προς το tempo των κομματιών, το 56.9% απάντησε “Ελάχιστα”, το 27.5% απάντησε “Λίγο”, το 8.8% απάντησε “Αρκετά”, το 5.9% απάντησε “Πολύ” και το 1% απάντησε “Πάρα πολύ”.

Αυτό που παρατηρείται είναι ότι η πλειονότητα διακρίνει ελάχιστες ομοιότητες ως προς το ύφος, την ενορχήστρωση και το tempo. Ως προς τους στίχους, διακρίνει έντονες ομοιότητες ενώ ως προς την αρμονία, υπάρχει μια τάση υπεροχής ως προς τις απαντήσεις “αρκετά” και “πολύ”.

Στη συνέχεια δίνονταν η δυνατότητα στους/στις συμμετέχοντες/ουσες να αναφέρουν άλλες ομοιότητες, πέρα από τις παραπάνω παραμέτρους που είχαν αρχικά οριστεί, λέγοντας: “Συμπληρώστε εάν διακρίνατε κάποια άλλη ομοιότητα η οποία δεν αναφέρεται παραπάνω”. Ωστόσο στο ζευγάρι αυτό, δεν σημειώθηκε καμία αναφορά σε κάποια άλλη ομοιότητα.

Στην επόμενη ερώτηση “Ποιο από τα 2 μουσικά αποσπάσματα (τραγούδια) που ακούσατε πιστεύετε ότι κυκλοφόρησε πρώτο;”, το 94.6% σωστά πιστεύει ότι κυκλοφόρησε πρώτο το “κομμάτι 9β” ενώ μόλις το 5.4% θεωρεί ότι κυκλοφόρησε πρώτο το “κομμάτι 9α”. Είναι η περίπτωση όπου σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες/ουσες αντιλαμβάνονται σωστά ποιο κομμάτι κυκλοφόρησε πρώτο. Αμέσως μετά ζητούνταν προαιρετικά να αιτιολογήσουν την επιλογή τους.

Στο ζευγάρι αυτό δεν σημειώθηκε καμία αιτιολόγηση όσον αφορά τις απαντήσεις αυτών που επέλεξαν “κομμάτι 9α”. Όσον αφορά το προφίλ του συμμετέχοντα, οι απαντήσεις του μικρού ποσοστού 5.4% προήλθαν αποκλειστικά από άτομα ηλικίας 18-30 ετών όπου ήταν ισόποσα μοιραμένα σε άνδρες και γυναίκες.

Μερικές από τις απαντήσεις αυτών που επέλεξαν το “κομμάτι 9β” είναι οι εξής:

- “Το είδος του β δεν είναι πια διαδεδομένο, ποιότητα ηχογράφησης.” [28]
- “Το στυλ του είναι πιο παλιός εποχής, και η ηχογράφηση ακούγεται πιο παλιά.” [52]
- “Λόγω ενορχήστρωσης.” [75]
- “Υφος - ηχοληψία.” [97]
- “Ακόμα και από το καταγραφικό μέσο.” [82]
- “Το δεύτερο αποσπάσματα πρέπει να είναι κάποιο παραδοσιακό κομμάτι, οπότε σίγουρα είναι το πρωτότυπο.” [81]
- “Πρώτο κομμάτι: 70's ήχος ηλεκτρικός, δεύτερο κομμάτι: σίγουρα προγενέστερο, παλιά ηχογράφηση και ήχος φυσικών οργάνων.” [98]

- “Λόγω της χαμηλής ποιότητας ηχογράφησης.” [όλες οι υπόλοιπες απαντήσεις που δεν αναφέρονται]

Λόγω της μεγάλης διαφοράς που υπάρχει χρονολογικά μεταξύ των 2 κομματιών, η ποιότητα της ηχογράφησης είναι αισθητά καλύτερη στην εκδοχή των Zeppelin, κάτι το οποίο ανέφεραν αρκετοί ακόμα συμμετέχοντες. Άλλοι λόγοι που αναφέρονται είναι η διαφορά ενορχήστρωσης και του ύφους.

Όσον αφορά το προφίλ του συμμετέχοντα, η συντριπτική πλειονότητα όλων των κατηγοριών έχει απαντήσει “κομμάτι 9β”.

Στην επόμενη ερώτηση “Θεωρείτε ότι η βάση δημιουργίας του ενός αποσπάσματος στηρίχθηκε έντονα στη δομή του άλλου;”, το 63.1% απαντά “Ναι” ενώ το 36.9% απαντά “Όχι”.

Στη συνέχεια, αυτοί που απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (75 άτομα), καλούνται να απαντήσουν στην ερώτηση “Ποιο απόσπασμα είναι βασισμένο στο άλλο;”. Το 94.7% σωστά πιστεύει ότι “το “κομμάτι 9α” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 9β”” ενώ το υπόλοιπο 5.3% θεωρεί ότι “το “κομμάτι 9β” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 9α””.

Στην επόμενη ερώτηση “Πιστεύετε ότι οι ομοιότητες των τραγουδιών (εάν υπάρχουν) θα έπρεπε να χαρακτηριστούν περισσότερο ως 'κλοπή/αντιγραφή στοιχείων' ή ως “επιρροή/έμπνευση στοιχείων”;”, το 61.3% θεωρεί ότι πρόκειται για “επιρροή/έμπνευση στοιχείων”, το 21.6% θεωρεί ότι πρόκειται για “κλοπή/αντιγραφή στοιχείων” ενώ το 17.1% θεωρεί ότι δεν υπάρχουν ομοιότητες. Παρατηρείται ότι η επιρροή/έμπνευση συνεχίζει να επιλέγεται αισθητά περισσότερο από την κλοπή/αντιγραφή ενώ περίπου το 1/3 των απαντήσεων θεωρεί ότι δεν υπάρχουν ομοιότητες, πλησιάζοντας έτσι το ποσοστό της κλοπής/αντιγραφής.

Στην τελευταία ερώτηση της ενότητας αυτής, ο συμμετέχοντας καλείται (προαιρετικά) να τεκμηριώσει ποιο/α ήταν το/α στοιχείο/α που τον “ανάγκασε/αν” να επιλέξει στην προηγούμενη ερώτηση τον όρο “κλοπή/αντιγραφή” ή τον όρο “επιρροή/έμπνευση”.

Οι απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “επιρροή/έμπνευση” είναι οι εξής:

- “Δεν υπάρχει κλοπή μεταξύ καλλιτεχνών εκτός αν πρόκειται για πλήρη αντιγραφή, γνώμη μου.” [13]

- “Μόνο τα λόγια είναι ίδια και η αρμονία παρόμοια.” [41]
- “Η βασική ομοιότητα βρίσκεται μόνο στους στίχους, όχι κάπου αλλού.” [102,109]
- “Παρόλο που υπάρχουν πολλά κοινά στοιχεία κάθε κομμάτι έχει διαφορετικό ύφος.” [45]
- “Οι στίχοι είναι οι ίδιοι και στα δύο αποσπάσματα, αλλά οι διαφορές σε όλες τις υπόλοιπες παραμέτρους είναι ολοφάνερές. Κατά συνέπεια θεωρώ πως πρόκειται για απλή έμπνευση του ενός καλλιτέχνη από τους στίχους του άλλου.” [24]
- “Έχει αλλάξει αρκετά ο χαρακτήρας του κομματιού και φαίνεται να αφορά άλλη εποχή.” [63]
- “Νομίζω είναι άλλη ερμηνεία, πιο μοντέρνα του αρχικού τραγουδιού” 92.
- “Διασκευή του δεύτερου.” [58, 65]
- “Πάλι θεωρώ ότι ακολουθούν το ίδιο αρμονικό και ρυθμικό μοντέλο της μουσικής αυτής.” [77]
- “Είναι σαν να ερμηνεύουν ένα παραδοσιακό τραγούδι με τον δικό τους τρόπο.” [86]
- “Δείχνουν να μοιάζουν οι στίχοι, αλλά δεν είναι και ξεκάθαρο. Μουσικά, το 9α το έχει πάει τόσο “αλλού” που δε μοιάζει να έκλεψε και τίποτα...” [111]
- “Γενικότερα δε θεωρώ ότι σε κανένα παράδειγμα έως τώρα υπάρχει θέμα περί κλοπής.” [90]

Οι περισσότερες από τις απαντήσεις αναφέρονται στην ομοιότητα των στίχων και στη διαφορετικότητα όλων των υπόλοιπων παραμέτρων που έχουν οριστεί προηγουμένως. Όσον αφορά το προφίλ του συμμετέχοντα, η πλειονότητα των απαντήσεων επιρροής/έμπνευσης είναι από άτομα ηλικίας 18-30 ετών, ενώ όσον αφορά τις μεγαλύτερες ηλικίες τα ποσοστά είναι μοιρασμένα με αυτά της κλοπής/αντιγραφής.

Οι απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “αντιγραφή/κλοπή” είναι οι εξής:

- “Υπάρχει πάλι αντιγραφή του στίχου.” [66,83]
- “Η απόλυτη ταύτιση στους στίχους και την μοτιβική τους οργάνωση.” [112]
- “Σίγουρα λένε το ίδιο κομμάτι διασκευασμένο.” [82]
- “Λευκοί κλέβουν τη μουσική των μαύρων.” [96]
- “Καθαρό κλέψιμο!!! Μιμήσου για να μάθεις αλλά αν κοπιάρεις σκοτώνεις το πνεύμα και τη σημασία της τέχνης!!!” [100]

Παρατηρείται ότι όπως οι αιτιολογήσεις της επιρροής, έτσι και αυτές εστιάζουν στην ομοιότητα των στίχων. Απλώς, η διαφορά είναι ότι κάποιοι/ες συμμετέχοντες/ουσες

θεωρούν την οποιαδήποτε ομοιότητα ως κλοπή/αντιγραφή, ενώ οι υπόλοιποι διακρίνουν ομοιότητα στους στίχους και διαφορά/ές στις άλλες παραμέτρους, όποτε θεωρούν ότι πρόκειται για επιρροή/ έμπνευση.

Στη συνέχεια ακολουθεί μια σύγκριση των 2 αυτών κομματιών σύμφωνα με την γνώμη του συντάκτη. Εξετάζοντας ολόκληρα τα κομμάτια και όχι μόνο το απόσπασμα που άκουσε ο/η συμμετέχοντας/ουσα, παρατηρείται ότι εκτός από τους στίχους οι οποίοι παρουσιάζουν ομοιότητες, όλα τα υπόλοιπα στοιχεία διαφέρουν κατά πολύ. Η εκδοχή του Leadbelly, παρουσιάζει μια μπλουζ φόρμα σε πολύ γρήγορο ρυθμό, η οποία διατηρείται σε ολόκληρο το κομμάτι με τη μόνη διαφορά να είναι η εναλλαγή των στίχων, οι οποίοι σε μερικά σημεία, κυρίως στην εισαγωγή του κομματιού, είναι “μιλημένοι”. Η εκδοχή των Zeppelin, ξεκινάει και αυτή με αυτή τη μπλουζ φόρμα σε πολύ αργότερο ρυθμό η οποία από την διαφορετική ενορχήστρωση και μόνο φαίνεται να διαφέρει. Σύντομα όμως, η μπλουζ φόρμα αρχίζει να “φθείρεται” καθώς η ενορχήστρωση σταδιακά εμπλουτίζεται με περισσότερα όργανα, ο Plant σταδιακά δίνει μια πιο “άγρια” χροιά στη φωνή του, αργότερα μπαίνουν και τα ντραμς με το tempo να αυξάνεται σταδιακά ενώ λίγο πριν τέλος έρχεται και το σόλο της κιθάρας. Όλη αυτή η συνεχής εξέλιξη που υπάρχει στο τραγούδι των Zeppelin, φαίνεται να καταφέρνει να “παντρέψει” άψογα μέσα σε λίγα λεπτά 2 διαφορετικά είδη μουσικής κάτι το οποίο δεν παρατηρούμε σε καμία περίπτωση στην εκδοχή του Leadbelly. Άρα, στη συγκεκριμένη περίπτωση ο συντάκτης θεωρεί πως πρόκειται για επιρροή/έμπνευση των στοιχείων.

Όσον αφορά το προφίλ του συμμετέχοντα, η πλειονότητα που αναφέρεται για κλοπή αποτελείται από άτομα ηλικίας 18-30 ετών, ωστόσο σε σχέση με όλες τις απαντήσεις των ατόμων αυτής της ηλικίας, η αναφορά για επιρροή/έμπνευση είναι αρκετά μεγαλύτερη. Έπειτα, όσον αφορά τις μεγαλύτερες ηλικίες, τα ποσοστά της αντιγραφής/κλοπής είναι μοιρασμένα με αυτά της επιρροής/έμπνευσης. Τέλος, η πλειονότητα αυτών που χαρακτήρισαν ως κλοπή/αντιγραφή, ήταν άνδρες.

2.2.10 Δέκατο ζευγάρι κομματιών

Το δέκατο ζευγάρι κομματιών αποτελείται από το “κομμάτι 10α” το οποίο είναι το *Stairway to Heaven* των Led Zeppelin που κυκλοφόρησε επίσημα το 1971 και το “κομμάτι 10β” το οποίο είναι το *Taurus* του συγκροτήματος Spirit που κυκλοφόρησε επίσημα το 1968.

Στην πρώτη ερώτηση “Διακρίνετε κάποια ομοιότητα μεταξύ των δύο αποσπασμάτων;”, το 95.5% απάντησε “Ναι” ενώ το 4.5% απάντησε “Όχι”. Είναι από τις περιπτώσεις που η συντριπτική πλειονότητα αναγνωρίζει την/τις ομοιότητα/ες.

Στη συνέχεια, αυτοί που απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (106 άτομα), καλούνται να σημειώσουν σε μια κλίμακα διαγράμμισης από το 1 έως το 5 (όπου 1=Ελάχιστα, 2=Λίγο, 3=Αρκετά, 4=Πολύ και 5=Πάρα πολύ) πόσο έντονα διακρίνουν ομοιότητες ως προς το ύφος, την αρμονία, την ενορχήστρωση και το tempo των 2 αυτών κομματιών. Ακριβώς από κάτω, υπάρχει ένα πεδίο όπου ο/η συμμετέχοντα/ουσα μπορεί να αναφέρει συμπληρωματικά, αν διακρίνει κάποια άλλη ομοιότητα.

- Ως προς το ύφος των κομματιών, το 0% απάντησε “Ελάχιστα”, το 3.7% απάντησε “Λίγο”, το 20.6% απάντησε “Αρκετά”, το 38.3% απάντησε “Πολύ” και το 37.4% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς την αρμονία των κομματιών, το 0% απάντησε “Ελάχιστα”, το 1.9% απάντησε “Λίγο”, το 18.7% απάντησε “Αρκετά”, το 37.4% απάντησε “Πολύ” και το 42.1% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς την ενορχήστρωση των κομματιών, το 3.7% απάντησε “Ελάχιστα”, το 15% απάντησε “Λίγο”, το 38.3% απάντησε “Αρκετά”, το 29.9% απάντησε “Πολύ” και το 13.1% απάντησε “Πάρα πολύ”.
- Ως προς το tempo των κομματιών, το 1.9% απάντησε “Ελάχιστα”, το 0.9% απάντησε “Λίγο”, το 6.5% απάντησε “Αρκετά”, το 32.7% απάντησε “Πολύ” και το 57.9% απάντησε “Πάρα πολύ”.

Αυτό που παρατηρείται είναι ότι η πλειονότητα συμφωνεί στην έντονη ομοιότητα του, ύφους, της αρμονίας και του tempo. Ως προς την αρμονία, υπάρχει μια υπεροχή των απαντήσεων “αρκετά” και “πολύ”.

Στη συνέχεια δίνονταν η δυνατότητα στους/στις συμμετέχοντες/ουσες να αναφέρουν άλλες ομοιότητες, πέρα από τις παραπάνω παραμέτρους που είχαν αρχικά οριστεί, λέγοντας: “Συμπληρώστε εάν διακρίνατε κάποια άλλη ομοιότητα η οποία δεν αναφέρεται παραπάνω”.

Στην ελεύθερης ανάπτυξης απάντηση, ομοιότητες οι οποίες αναφέρθηκαν ήταν:

- “Και τα δύο στην λα ελάσσονα, και στα δύο κατεβαίνει ο μπάσος χρωματικά λα, σολ#, σολ, φα#, φα.” [91]

Στην επόμενη ερώτηση “Ποιο από τα 2 μουσικά αποσπάσματα (τραγούδια) που ακούσατε πιστεύετε ότι κυκλοφόρησε πρώτο;”, το 29.7% σωστά πιστεύει ότι κυκλοφόρησε πρώτο το “κομμάτι 10β” ενώ το υπόλοιπο 70.3% θεωρεί ότι κυκλοφόρησε πρώτο το “κομμάτι 10α”. Για πρώτη φορά σε σχέση με τα υπόλοιπα ζευγάρια, η πλειονότητα πιστεύει ότι το τραγούδι των Zeppelin έχει προηγηθεί από το αντίστοιχο παλαιότερο, στη συγκεκριμένη περίπτωση αυτό των Spirit. Μια πιθανή εξήγηση για αυτό το αποτέλεσμα είναι ότι το *Stairway to heaven*, επειδή είναι ένα από τα δημοφιλέστερα ροκ τραγούδια όλων των εποχών, θεωρήθηκε από πολλούς ότι οποιαδήποτε παρόμοια εκδοχή αυτού του τραγουδιού υπάρχει, είναι μεταγενέστερη. Αμέσως μετά ζητούνταν προαιρετικά να αιτιολογήσουν την επιλογή τους.

Οι απαντήσεις αυτών που επέλεξαν το “κομμάτι 10β” είναι οι εξής:

- “Ο ήχος και εκτέλεση το φανερώνουν!” [100]
- “Βασικά γνωρίζω ποιο βγήκε πρώτο.” [102]
- “Μόνο επειδή έχω διαβάσει ένα άρθρο που έλεγε ότι το *Stairway* ήταν “κλεμμένο”.” [111]

Παρατηρείται ότι για πρώτη φορά οι αιτιολογήσεις που σημειώθηκαν για εκδοχή τραγουδιού των Zeppelin είναι μόλις τρεις, με την πρώτη να μιλά για διαφορά ήχου και εκτέλεσης, η δεύτερη να εξηγεί ότι γνωρίζει ποιο κομμάτι κυκλοφόρησε πρώτο ενώ η τρίτη να το υποψιάζεται λόγω ενός άρθρου που το ανέφερε.

Όσον αφορά το προφίλ του συμμετέχοντα όλων των απαντήσεων “κομμάτι 10β”, παρατηρείται ότι η πλειοψηφία είναι από άτομα ηλικίας 18-30 ετών, ωστόσο, συγκριτικά με όλους τους συμμετέχοντες της ηλικίας αυτής, το ποσοστό είναι μικρότερο.

Μερικές, χαρακτηριστικές, από τις απαντήσεις αυτών που επέλεξαν το “κομμάτι 10α” είναι:

- “Ποιότητα ήχου και μουσικά όργανα.” [33]
- “Η ενορχήστρωση του α είναι απλή, ενώ του β σύνθετη και βασισμένη σε αυτή του πρώτου. Οπότε μάλλον κυκλοφόρησε νωρίτερα το α.” [24]
- “Η ενορχήστρωση του πρώτου μου έδωσε την εντύπωση ότι ίσως κυκλοφόρησε πρώτο.” [81]
- “Το 10β χρησιμοποιεί ηλεκτρονική μουσική (τα έγχορδα).” [107]
- “Το 2ο φαίνεται ως απόπειρα ελαφρά διαφοροποιημένης ενορχήστρωσης του 1ου.” [98]

- “Στο δεύτερο ακούγεται σαν εξελιγμένη και εναλλακτική εκτέλεση του γνωστού κομματιού *Stairway to Heaven*.” [70]
- “Είναι εμφανές ότι στο 10β έχει προστεθεί μετά το αρμόνιο, βασισμένο στο αυθεντικό.” [75]
- “Η αισθητική του δεύτερου νομίζω με παραπέμπει πιά μετά που αρχισαν να βασίζονται περισσότερο στα εφε.” [82]
- “Διαισθητικά, το δεύτερο σαν να προσπαθεί να πατήσει πάνω στη δομή του πρώτου και να κάνει μια παραλλαγή του.” [92]

Στις αιτιολογήσεις, παρατηρείται ότι οι περισσότερες αναφέρουν την διαφορά ενορχήστρωσης. Ασφαλώς, η ενορχήστρωση στην εισαγωγή του *Stairway* είναι πιο σύνθετη σε σχέση με αυτή του *Taurus* καθώς το *Stairway*, εκτός από κιθάρα, περιέχει επιπλέον μια δεύτερη μελωδία στην κιθάρα και φλογέρα ενώ αργότερα προστίθεται και φωνή.

Όσον αφορά το προφίλ του συμμετέχοντα όλων των απαντήσεων “κομμάτι 10α” παρατηρείται ότι ο αριθμός των γυναικών είναι μεγαλύτερος σε σχέση με αυτόν των ανδρών ενώ η πλειοψηφία είναι από άτομα ηλικίας 18-30 ετών. Επίσης, όσον αφορά τους συμμετέχοντες/ουσες ηλικίας άνω των 30, οι μισοί θεώρησαν ότι το κομμάτι 10α προηγήθηκε του 10β ενώ οι άλλοι μισοί το αντίστροφο.

Στην επόμενη ερώτηση “Θεωρείτε ότι η βάση δημιουργίας του ενός αποσπάσματος στηρίχθηκε έντονα στη δομή του άλλου;”, το 76.6% απαντά “Ναι” ενώ το 23.4% απαντά “Όχι”.

Στη συνέχεια, αυτοί που απάντησαν με “Ναι” στην προηγούμενη ερώτηση (86 άτομα), καλούνται να απαντήσουν στην ερώτηση “Ποιο απόσπασμα είναι βασισμένο στο άλλο;”. Το 29.1% σωστά πιστεύει ότι “το “κομμάτι 10α” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 10β” ” ενώ το υπόλοιπο 70.9% θεωρεί ότι “το “κομμάτι 10β” είναι βασισμένο στο “κομμάτι 10α” ”.

Στην επόμενη ερώτηση “Πιστεύετε ότι οι ομοιότητες των τραγουδιών (εάν υπάρχουν) θα έπρεπε να χαρακτηριστούν περισσότερο ως “κλοπή/αντιγραφή στοιχείων” ή ως “επιρροή/έμπνευση στοιχείων;”, το 58.6% θεωρεί ότι πρόκειται για “επιρροή/έμπνευση στοιχείων”, το 38.7% θεωρεί ότι πρόκειται για “κλοπή/αντιγραφή στοιχείων” ενώ το 2.7% θεωρεί ότι δεν υπάρχουν ομοιότητες. Παρατηρείται ότι για άλλη μια φορά, το ποσοστό της επιρροής έμπνευσης υπερσχύει περίπου κατά 20% σε σχέση με αυτό της αντιγραφής.

Στην τελευταία ερώτηση της ενότητας αυτής, ο συμμετέχοντας καλείται (προαιρετικά) να τεκμηριώσει ποιο/α ήταν το/α στοιχείο/α που τον “ανάγκασε/αν” να επιλέξει στην προηγούμενη ερώτηση τον όρο “κλοπή/αντιγραφή” ή τον όρο “επιρροή/έμπνευση”.

Οι απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “επιρροή/έμπνευση” είναι οι εξής:

- “Δεν υπάρχει κλοπή μεταξύ καλλιτεχνών εκτός αν πρόκειται για πλήρη αντιγραφή, γνώμη μου.” [13]
- “Πρόσθεσαν και μια μελωδία.” [78]
- “Τα παραπάνω κομμάτια έχουν παρόμοια μελωδία και ύφος εκτέλεσης.” [110]
- “Δεν είμαι ιδιαίτερα σίγουρος αν τα δύο κομμάτια έχουν σχέση, ωστόσο θεωρώ ότι διαφέρουν αρκετά για να θεωρηθεί ότι υπάρχει αντιγραφή.” [81]
- “Επιρροή. Το *Stairway* έχει τα σημεία που το κάνει ξεχωριστό από το δεύτερο αν και υπάρχει ξεκάθαρη σύνδεση μεταξύ τους.” [32]
- “Υπάρχει πολύ μεγάλη ομοιότητα μεταξύ των αποσπασμάτων. Όμως, δεν μπορούμε να πούμε ότι το κομμάτι 10α είναι συνολικά αντιγραφή του κομματιού 10β, γνωρίζοντας την συνέχειά του. Δεν θεωρώ ότι υπάρχει κλοπή.” [66]
- “Είναι το ίδιο απλώς αλλάζει η ενορχήστρωση και θεωρώ δεδομένο ότι αναφέρεται ο κύριος εμπνευστής.” [90]
- “Μοιάζουν πολύ. Νομίζω το δεύτερο είναι μια παραλλαγή του πρώτου. Εάν ο δημιουργός του δεν έχει γράψει ότι έχει εμπνευστεί από το πρώτο τότε νομίζω είναι κλοπή.” [92]
- “Υπάρχει μια επιρροή στην αρμονία στην αρχή με την καθοδική κίνηση του μπάσου, αλλά γνωρίζοντας και τα δύο κομμάτια ολόκληρα, είναι αρκετά διαφορετικά οπότε δε πιστεύω ότι πρόκειται για κλοπή.” [102]

Παρατηρείται ότι οι απαντήσεις αναφέρονται είτε στην διαφοροποίηση της μελωδίας, είτε γνωρίζουν τα κομμάτια και αναγνωρίζουν την διαφορετική εξέλιξη του *Stairway*, είτε εκφράζουν έναν προβληματισμό με το αν έχει αποδοθεί φόρος τιμής στους αρχικούς καλλιτέχνες, καθώς εάν δεν έχει αποδοθεί (κάτι το οποίο δεν συνέβει ποτέ) συγκλίνουν ως προς την κλοπή.

Όσον αφορά το προφίλ του συμμετέχοντα, η πλειονότητα των απαντήσεων αυτών είναι από άτομα ηλικίας 18-30 ετών καθώς μόλις 2 από τις απαντήσεις αυτές ανήκουν σε

άτομα μεγαλύτερης ηλικίας. Το ίδιο ισχύει και για τον συνολικό αριθμό αυτών που συγκλίνουν στην επιρροή/έμπνευση.

Οι απαντήσεις αυτών που στην προηγούμενη ερώτηση χαρακτήρισαν τις ομοιότητες των τραγουδιών ως “αντιγραφή/κλοπή” είναι οι εξής:

- “Τα κομμάτια, με εξαίρεση τη διαφορετική επιλογή στην ενορχήστρωση, είναι ολόγρια. Αυτό με οδήγησε στο συμπέρασμα πως υπάρχει μια κλοπή ιδεών στην προκειμένη περίπτωση.” [24]
- “Είναι ίδια απλά έχουν λίγο διαφορετικό τόνο και αρμονία .” [33]
- “Έχουν ίδιο ρυθμό, ίδια μελωδία.” [38]
- “Ίδια ενορχήστρωση, ίδιο ύφος, ίδιο τέμπο.” [58]
- “Είναι σχεδόν ίδια σε όλα τα στοιχεία.” [41]
- “Έχει πάρει την χαρακτηριστική μελωδία και προσπαθεί να την εντάξει σε ένα άλλο κομμάτι με διαφοροποιημένη αρμονία.” [65]
- “Το β μου ακούγεται σαν να είναι από live που παίζουν το α.” [86]
- “Είναι το ίδιο, απλά διαφορετικό παίξιμο και ίσως ερμηνεία σε κάποια σημεία.” [109]

Παρατηρείται ότι σχεδόν όλες οι απαντήσεις, αναφέρονται στις παραμέτρους που έχουν οριστεί προηγουμένως, μιλώντας για ίδιο τέμπο, ύφος, μελωδία ακόμα και ενορχήστρωση, κάτι το οποίο δεν ισχύει όπως έχει εξηγηθεί σε προηγούμενη ερώτηση.

Στη συνέχεια ακολουθεί μια σύγκριση των δύο αυτών κομματιών σύμφωνα με την γνώμη του συντάκτη που υποστηρίζει ότι όλες αυτές οι παράμετροι εντοπίζονται μόνο στην αρχή του *Stairway*, οι οποίες εμφανίζονται και λίγο διαφοροποιημένες δίνοντας άλλη αίγλη στην εισαγωγή.

Το *Taurus* είναι ένα instrumental κομμάτι δύομισι περίπου λεπτών, το οποίο διατηρεί το ίδιο ύφος και στυλ σε όλη την διάρκειά του. Ξεκινάει με μια εισαγωγή η οποία δεν έχει καμία σχέση με το *Stairway* και όλο το υπόλοιπο κομμάτι αποτελείται από 2 φράσεις, μια στη λα μινόρε με τη χρωματική κατιούσα κίνηση και μια στη λα ματζόρε. Οι φράσεις αυτές επαναλαμβάνονται 2 φορές η καθεμιά εναλλάξ με την σειρά όπου αναφέρθηκαν. Από όλα αυτά τα οποία αναφέρθηκαν, το μόνο κοινό με το *Stairway* είναι η φράση με τη χρωματική στη κατιούσα κίνηση στη λα μινόρε.

Το *Stairway* είναι ένα κομμάτι 8 λεπτών το οποίο κατά τη διάρκειά του εξελίσσεται συνεχώς και διαφοροποιεί το ύφος του. Επίσης, οι στίχοι του, είναι ένα από τα βασικά

στοιχεία του τραγουδιού, κάτι το οποίο δεν ισχύει στο *Taurus*. Η εισαγωγή του ξεκινάει με την φράση του *Taurus* στη λα μινόρε η οποία έχει εμπλουτιστεί με μια δεύτερη μελωδία, με φλογέρα και στη συνέχεια και με φωνή. Σταδιακά αρχίζει να διαφοροποιείται και να ξεφεύγει ανα διαστήματα από αυτή τη χρωματική κατιούσα κίνηση. Στη συνέχεια η κιθάρα αρχίζει να παίζει ακόρντα. Από το σημείο αυτό και μετά, το *Stairway* δεν παρουσιάζει κανένα απολύτως κοινό στοιχείο με το *Taurus*. Έπειτα, μπαίνουν και τα ντραμς δίνοντας άλλο ύφος και στυλ στο τραγούδι ενώ η αποκορύφωση έρχεται λίγο αργότερα με το σόλο κιθάρας του Page. Το κομμάτι ολοκληρώνεται με το επικό acapella του Plant “And she’s Buying a Stairway to heaven”.

Μπορεί να αντιληφθεί κανείς λοιπόν ότι το ένα κομμάτι δεν έχει καμία απολύτως σχέση με το άλλο και εφόσον η μοναδική ομοιότητα που υπάρχει στην εισαγωγή είναι εμπλουτισμένη άρα και ελαφρώς διαφοροποιημένη, μάλλον θα πρέπει να γίνει αναφορά για επιρροή/έμπνευση της εισαγωγής και τίποτα περισσότερο.

Όσον αφορά το προφίλ του συμμετέχοντα, παρατηρείται ότι πλειονότητα των απαντήσεων είναι από άτομα ηλικίας 18-30 ετών, ωστόσο αυτό δε σημαίνει ότι η πλειονότητα της κατηγορίας αυτής έχει απαντήσει κλοπή/αντιγραφή, καθώς τα ποσοστά στην αντίστοιχη κατηγορία ηλικίας στις απαντήσεις περί επιρροής/έμπνευσης, είναι περισσότερα. Όσον αφορά τους συμμετέχοντες οι οποίοι είναι άνω των 30 ετών, οι απαντήσεις τους έχουν την τάση να αναφέρονται στην κλοπή/αντιγραφή. Επίσης παρατηρείται ότι ο μεγαλύτερος αριθμός των ατόμων που χαρακτήρισαν κλοπή/αντιγραφή, ήταν γυναίκες.

Εν κατακλείδι, διακρίθηκαν και κάποιες απαντήσεις από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες που αναφέρθηκαν για κλοπή/αντιγραφή, οι οποίες ήταν πιο επεξηγηματικές:

- “Η συγκεκριμένη αρμονική ακολουθία (με την χρωματική κατιούσα απο την 1η βαθμίδα στο μπάσο) είναι πολύ κοινή και χρησιμοποιείται συχνά, επομένως η ταύτιση στα δύο κομμάτια θα μπορούσε να είναι και αποτέλεσμα τύχης. Όμως ταυτίζονται και πολλά άλλα στοιχεία (το συγκεκριμένο άρπισμα, η τονικότητα, το tempo, το ύφος κλπ).” [112]
- “Θεωρώ πως υπήρχε επίγνωση της ύπαρξης του κομματιού “β” κατά τη διάρκεια σύνθεσης του “α”, η μελωδία του μπάσου της κιθάρας κινείται με τον ίδιο τρόπο, αλλά το πως εξελίσσονται οι μελωδίες και το που οδηγεί η αρμονία, απομακρύνει

την συνολική ομοιότητα της φράσης. Δεν είναι αρκετό ωστόσο ωστέ να μην θεωρηθεί αντιγραφή κατ' εμέ.” [83]

- “Αν και είμαι λίγο άδικος λέγοντας ότι είναι αντιγραφή, θεωρώ ότι οι Zeppelin εξέλιξαν τόσο πολύ αυτή την πολύ απλή χρωματική, που το κομμάτι είναι ανάμεσα στο όριο της αντιγραφής και της επιρροής. Άλλωστε χωρίς τη δική τους ενορχήστρωση και το build-up της εισαγωγής δε θα ήταν τόσο εμβληματικό το κομμάτι (καλά, οι στίχοι είναι από άλλο κόσμο, οπότε και scattng να έβαζαν στην εισαγωγή, πάλι εμβληματικό θα γινόταν 🙌).” [111]
- “Όπως και να έχει, ήταν σαγηνευτικά καλή μάλιστα οι Zeppelin, μάλιστα είχα και την τιμή να με καλέσει ο Robert Plant για να ανοίξω την συναυλία του με την μπάντα μου όταν ήρθε στην Ελλάδα... Συγκλονιστικά εποικοδομητικό για την προσωπική μου πίστη στη μουσική και θα παίρνω πάντα δύναμη από αυτό το γεγονός. Από την άλλη πλευρά όμως, η πνευματική τροφή που μας πρόσφεραν κάποια σχήματα ανά τον κόσμο, αν και προερχόντουσαν από ατόφιες πηγές έμπνευσης, είναι αλλοιωμένα τα θεραπευτικά συστατικά της μουσικής τους και δεν μεγαλώνουν το μέσα σου, παρά μόνο εντυπωσιάζουν! Θα χαθεί η ουσιαστική επικοινωνία χωρίς την ειλικρινή σμίλευση της τέχνης αν και ένας κατακλυσμός αφύπνισης χρειάζεται, για να ξεπλύνει τον χειριστικά εκφυλισμό της και του σφετερισμού την ευκολία, που πληγώνει το αγαθό αλλά με ρίζες πλατάνου ανορθώνεται και πάλι! Με σεβασμό, Κώστας Αναστασιάδης.” [100]

Αυτό που παρατηρείται σε αυτές τις απαντήσεις, είναι ότι όλες τους προσπαθούν με κάποιο τρόπο να αποδείξουν ότι πρόκειται για επιρροή και όχι για κλοπή, επισημαίνοντας κάποιες διαφορές που παρατήρησαν, ωστόσο καταλήγουν στο ότι οι διαφορές αυτές δεν είναι αρκετές για να χαρακτηριστεί το *Stairway* ως επιρροή.

Η τελευταία απάντηση, είναι λίγο διαφορετική. Αρχικά, να σημειωθεί ότι προέρχεται από έναν σπουδαίο ντράμερ παγκόσμιας κλάσης, τον Κώστα Αναστασιάδη, ο οποίος αρχικά αναφέρει τον θαυμασμό του για τους Zeppelin. Στη συνέχεια δεν συγκρίνει απαραίτητα τα 2 κομμάτια μεταξύ τους αλλά τοποθετείται γενικότερα στον σφετερισμό που επικρατεί στην τέχνη τα τελευταία χρόνια και καταλήγει στο συμπέρασμα πως ακόμα και σήμερα, κάτι τέτοιο μπορεί να διορθωθεί.

Και οι τέσσερις αυτές απαντήσεις, προέρχονται από συμμετέχοντες/ουσες που έχουν απαντήσει πως γνωρίζουν αρκετά τους Zeppelin και ακούνε “πολύ” την μουσική τους.

Κεφάλαιο 3: Συμπεράσματα - Σχολιασμός

Όλη αυτή η διαδικασία, η δημιουργία δηλαδή μιας πτυχιακής εργασίας πάνω σε ένα αρκετά ενδιαφέρον και πολυσυζητημένο θέμα παγκοσμίως, σίγουρα ήταν μια μοναδική και πρωτόγνωρη εμπειρία για τον συντάκτη, ο οποίος αναμφισβήτητα αποκόμισε αρκετές πληροφορίες και διεύρυνε κατά πολύ τους πνευματικούς του ορίζοντες. Ήταν μια μοναδική ευκαιρία να εξετάσει εξονυχιστικά ένα σπουδαίο συγκρότημα, να μάθει για αυτό γενικές και εξειδικευμένες πληροφορίες πάνω στην ιστορία του, στη μουσική του, στα τραγούδια του, στο μοναδικό αυτό δικό του μουσικό στυλ. Επίσης, μέσω της εργασίας αυτής, έμαθε να δημιουργεί φόρμες, να εφαρμόζει στην πράξη την διαδικασία σύνταξης μιας επιστημονικής εργασίας, τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η αναζήτηση πληροφοριών μέσω της βιβλιογραφίας αλλά και πώς μέσω μιας ατομικής έρευνας μπορεί κανείς να καταλήξει σε κάποια συμπεράσματα.

Ένα ζήτημα το οποίο προέκυψε στην πορεία της έρευνας, ήταν η δυσκολία αναζήτησης μουσικών ηλικίας μεγαλύτερης των 30 ετών για συμμετοχή στην έρευνα, κάτι το οποίο θα έδινε ακριβέστερα αποτελέσματα για τα πιστεύω της κάθε γενιάς. Σε αυτό το πρόβλημα συνέβαλε αρκετά και η καραντίνα λόγω Covid-19, καθώς περιορίσε την αναζήτηση των συμμετεχόντων αποκλειστικά με ηλεκτρονικό τρόπο. Αν κάποιος/α λοιπόν ήθελε με την σειρά του να συνδράμει περαιτέρω σε αυτό το ζήτημα, ο συντάκτης θα πρότεινε να γίνει μια αντίστοιχη έρευνα η οποία θα βασίζεται κυρίως σε άτομα μεγαλύτερης ηλικίας ή και σε άτομα τα οποία ασχολούνται κατά βάση με αυτό το είδος μουσικής.

Αυτό το οποίο μπορεί σίγουρα να επιβεβαιωθεί από την έρευνα του ερωτηματολογίου του συντάκτη, είναι ότι η άποψη των συμμετεχόντων στην έρευνα συγκλίνει περισσότερο προς την επιρροή/έμπνευση παρά προς την κλοπή/αντιγραφή των Zeppelin από παλαιότερους καλλιτέχνες, καθώς και στα 10 ζευγάρια, το ποσοστό που θεωρεί ότι πρόκειται για επιρροή/έμπνευση είναι σε όλες τις περιπτώσεις μεγαλύτερο του 50%.

Αν συνοψιστούν τώρα όλες οι περαιτέρω αναλύσεις που πραγματοποιήθηκαν μέσω των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου και εξεταστούν οι απαντήσεις σε συνδυασμό με το προφίλ του συμμετέχοντα, προκύπτουν κάποια συμπεράσματα τα οποία είναι τα εξής:

α) Σχεδόν όλοι/ες οι συμμετέχοντες/ουσες βρήκαν τουλάχιστον μια ομοιότητα σε όλα τα ζευγάρια. Το ελάχιστο αυτό ποσοστό το οποίο δεν διέκρινε καμία ομοιότητα ανάμεσα στα δύο ζευγάρια, ήταν κυρίως από άτομα ηλικίας 18-30 ετών.

β) Οι ομοιότητες που εντοπίστηκαν, ήταν στο μεγαλύτερο μέρος τους οι παράμετροι που είχε ορίσει ο συντάκτης σε κάθε ζευγάρι (αρμονία, ύφος κλπ) με ένα ελάχιστο ποσοστό συμμετεχόντων να αναφέρει κάποια/ες επιπλέον ομοιότητα/ες. Οι ελάχιστες αυτές επιπλέον ομοιότητες οι οποίες αναφέρθηκαν, προέρχονταν κυρίως από άτομα τα οποία ακούν ροκ μουσική και γνωρίζουν αρκετά τους Zeppelin ακούγοντας από λίγο έως πολύ την μουσική τους.

γ) Όλες οι κατηγορίες ηλικιών στην πλειονότητά τους εντόπισαν σωστά ότι τα τραγούδια των Zeppelin κυκλοφόρησαν αργότερα. Το μικρότερο ποσοστό το οποίο θεώρησε το αντίθετο, αποτελούνταν κυρίως από γυναίκες ηλικίας 18-30 ετών με τις μεγαλύτερες ηλικίες να εντοπίζουν σωστά το παλαιότερο τραγούδι. Ως προς τις ακροαματικές εμπειρίες, παρατηρήθηκε ότι άτομα τα οποία ακούν μπλουζ μουσική, παρόλο που είναι μόλις εννέα, είχαν την τάση να απαντούν “σωστά” ενώ όσοι απάντησαν ότι γνωρίζουν “πολύ” τους Zeppelin, απαντούσαν επίσης “σωστά” στην πλειοψηφία τους, κάτι το οποίο ήταν αναμενόμενο.

δ) Ως προς το βασικό ζήτημα το οποίο μας απασχολεί, επιρροή/έμπνευση ή αντιγραφή/κλοπή, παρατηρήθηκε ότι υπάρχει μια τάση οι μικρότερες ηλικίες 18-30 ετών να θεωρούν τις ομοιότητες των κομματιών ως επιρροή/έμπνευση ενώ οι ηλικίες άνω των 30 ετών να τείνουν περισσότερο στην κλοπή/αντιγραφή. Επίσης, ως προς το φύλο, οι περισσότεροι άντρες θεωρούν ότι πρόκειται για κλοπή/αντιγραφή ενώ οι γυναίκες επιρροή/έμπνευση. Ως προς το υπόλοιπο προφίλ του συμμετέχοντα (ακροαματικές εμπειρίες, πόσο γνωρίζει τους Zeppelin και πόσο συχνά ακούει τη μουσική τους) δε βρέθηκε κάποια εμφανής τάση προς κάποια κατεύθυνση. Αυτό που αξίζει να σημειωθεί, είναι ότι η συντριπτική πλειονότητα των πιο “εξειδικευμένων” απαντήσεων, προέρχονταν από άτομα τα οποία απαντούσαν ότι γνωρίζουν “πολύ” τους Led Zeppelin.

Βιβλιογραφία

Brachmann, Steve (November, 2018). ““Stairway to Heaven” Case to Get New Trial APPEALS COURT VACATES PART OF 2016 JUDGMENT IN PLAGIARISM CLAIM”, *Inventors Digest*, pp. 42-43.

de Icaza, Maria (2007). *Μαθαίνουμε από το παρελθόν, δημιουργούμε το μέλλον*. (μετάφραση Ν. Λέντζα & Θ. Σαββόπουλος). Ανακτήθηκε στις 10/02/2021 από:

<https://www.paradissis.com/university/%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B5%CF%82%20%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%B9%CF%8E%CE%BD/%CE%A3%CF%87%CE%B5%CE%B4%CE%AF%CE%B1%CF%83%CE%B7/%CE%A4%CE%AD%CF%87%CE%BD%CE%B7%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%8E%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1.pdf>

Fast, Suzan (2001). *In the houses of the Holy: Led Zeppelin and the Power of Rock music* (Oxford: Oxford University Press).

Κωφίδης, Στυλιανός (2019). *Η μουσική βιομηχανία και η προστασία των δικαιωμάτων της*. Πτυχιακή εργασία, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων. Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

McMullen, Tracy (2014). ““Bring it on Home”’: Robert Plant, Janis Joplin and the Myth of Origin”, *Journal of Popular Musical Studies*, Volume 26, Issue 2-3: 368-396 (Music Bowdoin College).

Milward, John (2013). *Crossroads: How the Blues Shaped Rock 'n' Roll (and Rock Saved the Blues)* (Boston: Northeastern University Press).

Νόμος 2121/1993, Φ.Ε.Κ. αρ. 25 τεύχος Α’/4-3-1993. Πνευματική Ιδιοκτησία, Συγγενικά Δικαιώματα και Πολιτιστικά Θέματα. Διαθέσιμος στον ιστότοπο: https://www.opi.gr/images/library/nomothesia/ethniki/nomoi/2121_1993.pdf

Νόμος 4481/2017, Φ.Ε.Κ. αρ. 100 τεύχος Α’/20-7-2017. Συλλογική διαχείριση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων, χορήγηση πολυεδαφικών αδειών για επιγραμμικές χρήσεις μουσικών έργων και άλλα θέματα αρμοδιότητας Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού. Διαθέσιμος στον ιστότοπο: <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/825>

Popoff, Martin (2017). *Led Zeppelin: Song by Song* (Minneapolis, Minnesota: Voyageur Press).

Silver, Vernon (2019). “Rock Riff- Rip off”, *Bloomberg Businessweek*, June 24, 2019, pp. 58-61.

Χατζηλάμπρου, Μαρία & Καρούμπαλη, Ευγενία (2019). Μουσικό διαδραστικό εργαστήριο σχετικά με τις ανταλλαγές και κλοπές δημοφιλών τραγουδιών και παραδοσιακών τραγουδιών για το μάθημα της μουσικής στη δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Στο Θ. Ράπτης & Δ. Κόνιαρη (Επιμ.), *Μουσική Εκπαίδευση και Κοινωνία: νέες προκλήσεις, νέοι προσανατολισμοί. Πρακτικά 8ου Συνεδρίου της Ε.Ε.Μ.Ε.* (σσ. 75–84). Θεσσαλονίκη: Ε.Ε.Μ.Ε.